T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
FİNANS ENSTİTÜSÜ
FİNANS ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI BANKACILIK VE FİNANS
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KRİPTO PARA BİRİMLERİ İLE KARA PARA AKLAMA VE TERÖRİZMİN FİNANSMAN RİSKİNİN FATF TAVSİYELERİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Musab AKSOY
100011105

İstanbul, Ekim 2018

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
FİNANS ENSTİTÜSÜ
FİNANS ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI BANKACILIK VE FİNANS
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KRİPTO PARA BİRİMLERİ İLE KARA PARA AKLAMA VE TERÖRİZMİN FİNANSMAN RİSKİNİN FATF TAVSİYELERİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Musab AKSOY
100011105

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Okşan KİBRİTÇİ ARTAR

İstanbul, Ekim 2018

T.C. İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
FİNANS ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Uluslararası Bankacılık ve Finans Yüksek Lisans programı öğrencisi **Musab AKSOY**'un **Kripto Para Birimleri ile Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansman Riskinin FATF Tavsiyeleri Çerçevesinde İncelenmesi** başlıklı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulu **11.06.2018** tarih ve **74-14** sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	UNVANI, ADI SOYADI	İMZA
TEZ DANIŞMANI	: Doç. Dr. Okşan KİBRİTÇİ ARTAR	
JÜRİ ÜYESİ	: Prof. Dr. Ercan SARIDOĞAN	
JÜRİ ÜYESİ	: Dr. Öğr. Üyesi Hicabi ERSOY	

(*) Yüksek lisans tez savunma jürileri en az biri kurum dışından olmak üzere danışman dahil en az üç öğretim üyesinden oluşur. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda eş danışman jüri üyesi olamaz. Eş tez danışmanının jüri üyesi olması durumunda asıl jüri beş üyeden oluşur.

ÖZET

Geleneksel ödeme sistemlerine alternatif olarak ortaya çıkan kripto para birimleri, kullanıcılarına maliyet avantajı ve hızlı transfer gibi avantajlar sağlamaktadır. Bununla beraber merkezi olmayan yapısı, anonim hesaplar üzerinden hesap açılışının gerçekleşebilmesi ve siber saldırılara açık olması nedeniyle kripto paraların aklama ve terörizmin finansmanında kullanılmasına da neden olabilmektedir. Kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelede önemli bir rol oynayan ve OECD bünyesinde bağımsız bir organ olarak faaliyet gösteren FATF, 2014 yılında yayınladığı "Virtual Currencies Key Definitions and Potential AML/CFT Risks" adlı raporda, kripto para birimlerinin terörizmin finansmanı ve aklama faaliyetlerine ilişkin potansiyel risklerine dikkat çekmiştir.

Bu çalışmada, öncelikle kara para aklama ile terörizmin finansmanına dair temel kavramlar, aklama ile terörizmin finansmanı yöntemleri ve suçların önlenmesi amacıyla çalışmalar gerçekleştiren uluslararası kuruluşlar araştırılmıştır. Bu bağlamda kripto para birimlerinin ilgili suçlara ilişkin taşıdığı potansiyel riskler ele alınarak; söz konusu riskler FATF tavsiyeleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kripto Para, Kara Para Aklama, Terörizmin Finansmanı, FATF Tavsiyeleri.

ABSTRACT

As an alternative to traditional payment systems, the cryptocurrencies offer advantages such as cost advantage and fast transfer. However, due to its decentralized structure, it is possible to open an account via anonymous accounts and to be at risk of cyber attack, it can also lead to the use of coins for money laundering and terrorism financing. FATF, which plays an important role in the fight against money laundering and the financing of terrorism and operates as an independent body within the OECD, published report "Virtual Currencies Key Definitions and Potential AML/CFT Risks" in 2014 and drew attention to the potential risks of crypto currencies regarding money laundering and terrorism financing.

In this study, firstly the basic concepts of money laundering, methods of money laundering and terrorism financing, and international organizations that work to prevent these crimes were researched. The potential risks of the cryptocurrencies were discussed and these risks were evaluated within the framework of the FATF recommendations.

Keywords: Crypto Currency, Money Laundering, Terrorism Financing, FATF Recommendations.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **II**

ABSTRACT ..... **III**

KISALTMALAR ..... **VI**

GİRİŞ **8**

1. KARA PARANIN TANIMI, AŞAMALARI VE YÖNTEMLERİ **10**
1.1. Kara Paranın Tanımı 10
1.2. Kara Para Aklamanın Aşamaları 12
1.2.1. Yerleştirme Aşaması 12
1.2.2. Ayrıştırma Aşaması 15
1.2.3. Bütünleştirme Aşaması 16
1.3. Kara Para Aklama Yöntemleri 16
1.3.1. Şirinler Yöntemi 16
1.3.2. Paravan Firmalar 17
1.3.3. Off-Shore Bankalar 18
1.3.4. Döviz Büroları 18
1.3.5. Kumarhane ve Gazinolar 19

2. TERÖRİZMİN FİNANSMANI TANIMI VE FİNANSMAN YÖNTEMLERİ **20**
2.1. Terörizmin Finansmanı 20
2.2.Terörizmin Finansmanında Kullanılan Finansman Yöntemleri 21
2.2.1. Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar 22
2.2.2. Aidat ve Bağışlar 23
2.2.3. Uyuşturucu ve Sigara Kaçakçılığı 24
2.2.4. Göçmen ve İnsan Kaçakçılığı 25
2.2.5. Devlet Desteği 26

3. KARA PARA AKLAMA VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI İLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ **28**
3.1. Birleşmiş Milletler 28
3.1.1. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karsı BM Sözleşmesi 30
3.1.2. Sınıraşan Organize Suçlara Karşı BM Sözleşmesi 31
3.2. FATF 31
3.3.Avrupa Birliği Direktifleri 41
3.4. IMF 51
3.5. Wolfsberg Grup 52

4. KRİPTO PARANIN TANIMI, YASAL ÇERÇEVESİ VE POTANSİYEL RİSKLERİ **55**
4.1. Kripto Para 55
4.2. Kripto Para Birimlerinin Yasal Çerçevesi 56
4.3. Potansiyel Riskler **59**

5. KRİPTO PARA BİRİMLERİ RİSKİNİN FATF TAVSİYELERİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ VE ÖRNEK VAKA ANALİZLERİ **63**
5.1. FATF 40 Tavsiyesi Çerçevesinde Değerlendirme 63
5.2. FATF 9 Özel Tavsiye Çerçevesinde Değerlendirilmesi 73
5.3. Örnek Vaka Analizleri 79

5.3.1. Silk Road 79
5.3.2. Liberty Reserve 80
SONUÇ 81
KAYNAKÇA 85

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
AGİT : Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AK : Avrupa Komisyonu
AML : Kara Para Aklama İle Mücadele
BaFIN : Federal Mali Denetleyici Kurumu
BDDK : Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BM : Birleşmiş Milletler
BMGK : Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
CDD : Müşteri Durum Tespiti
CFT : Terörizmin Finansmanı İle Mücadele
ECU : Avrupa Para Birimi
EDD : Ayrıntılı Durum Tespiti
FATF : Mali Eylem Görev Gücü
FCA : Mali Tutum Otoritesi
FIU : Mali İstihbarat Birimi
FinCen : Mali Suçlarla Mücadele Ağı
FOBİM : Finansal Olmayan Belirli İş Ve Meslekler
IMF : Uluslararası Para Fonu
INCSR : Uluslararası Narkotik Kontrolü Stratejisi Raporu
IOM : Uluslararası Göç İdaresi
KPB : Kripto Para Birimleri
KYC : Müşterini Tanı
MASAK : Mali Suçları Araştırma Kurulu
MERNİS : Merkezî Nüfus İdare Sistemi
ML : Para Aklama
MSB : Money Services Business
NGO : Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar
OECD : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PEP : Siyasi Nüfus Sahibi

SWIFT : Dünya Çapında Bankalar Arası Mali Telekomünikasyon Derneği

TDK : Türk Dil Kurumu

TF : Terörizmin Finansmanı

TL : Türk Lirası

UNODC : Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

USD : Amerikan Doları

VPN : Sanal Özel Ağ

YTL : Yeni Türk Lirası

GİRİŞ

Kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla OECD bünyesinde kurulan Mali Eylem Görev Gücü (FATF), bu suçlarla mücadeleye yönelik üye ülkelerin uymakla zorunlu olduğu tedbirler bir takım tedbirleri düzenlemiş ve bu doğrultuda, 1990'da 40 Tavsiye kararlarını yayınlanmıştır. Finansal sistemin yasadışı suç örgütleri tarafından kullanılmasını engellemek amacıyla bir çok tedbiri öngören bu tavsiye kararların hayata geçirilmesi için, üye ülkelerin yasal mevzuatlarını bu doğrultuda düzenlemelerini öngörmüştür. Üye ülkeler kara para aklama ve terörizmin finansmanı noktasında rehber ve yaptırım gücü yüksek bir kuruluş olan FATF, ikili ve bölgesel toplantılarla üyelere ilişkin değerlendirmeler yapmakta ve bu değerlendirmeler sonucunda faaliyet raporları yayınlamaktadır. FATF tarafından yayınlanan tavsiye kararları ile uyumlu olmak, üye ülkeler açısından büyük önem arz etmektedir. Nitekim yapılan değerlendirmeler sonucunda, tavsiye kararları ile uyumlu olmayan ve veya işbirliği yapmayan ülkeler "İşbirliği Yapmayan Ülkeler" listesinde yer almakta ve bu ülkeler uluslararası finansal sistemden tecrit edilebilmektedir. Bu nedenledir ki finansal sistemde ortaya çıkan yeni ürün ve hizmetler öncelikli olarak FATF tarafından yayınlanan tavsiye kararları ve büyük ölçüde bu tavsiye kararları neticesinde şekillenen yerel mevzuat çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Geleneksel ödeme yöntemlerinden farklı bir ödeme aracı olarak ortaya çıkan kripto para birimlerinin kullanım ve ödeme alanları giderek yaygınlaşması ile birlikte bu para birimlerinin FATF tarafından belirlenen standartlar çerçevesinde risklerinin ve bu risklerin bertaraf edilmesi noktasında alınacak tedbirlerin belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu para birimleri, maliyet ve hızlı transfer sistemi ile sahip olduğu avantajlarının yanında; merkezi olmayan yapısı, işlemlerin anonim hesaplar üzerinden gerçekleştirilebilmesi, kimlik tespitinin yetersiz ve teyidinin mümkün olmaması gibi nedenlerden dolayı yasadışı suç örgütleri tarafından da kullanılabilmektedir. Özellikle sağlamış olduğu anonimlik, özel sunucular üzerinden ve yine özel teçhizatlarla erişimin sağlanabildiği ve Deep Web olarak adlandırılan sistemlerde yoğun olarak kullanılması, bu risklerin başında gelmektedir. Nitekim 2011 ve 2013 yılında ABD Adalet Bakanlığı tarafından haklarında kapatılma ve yetkilileri hakkında tutuklama kararı verilen Silk Road ve Liberty Reserve vakaları bu duruma örnek olarak verilebilir.

Birçok ülkede yasalar tarafından düzenlenmemiş ve denetime tabi olmayan kripto para birimleri, sahip olduğu bu özellik nedeniyle suç örgütleri tarafından cazip hale gelebilmektedir. Özellikle kripto para birimlerine aracılık eden kuruluşların, geleneksel finansal kuruluşların tabi oldukları yargı alanlarının dışında kalması, birçok riski beraberinde getirmektedir. FATF tarafından yayınlanan ve ülkelerin yasal otoriteleri için rehber niteliği taşıyan tavsiye kararları ile uyumlu olmak amacıyla kripto para piyasasına yönelik getirilecek düzenlemeler risklerin azaltılmasına önemli bir rol oynayacaktır.

1. KARA PARANIN TANIMI, AŞAMALARI VE YÖNTEMLERİ

1.1. Kara Paranın Tanımı

Ekonomik, ahlaki ve siyasi açıdan toplumlar üzerinde yıkıcı etkileri olan kara para, suçtan elde edilen gelirler; kara para aklama ise suçtan elde edilen yasadışı gelirin kaynağını gizlemeye, kaynağından uzaklaştırmaya ve finansal sisteme dahil etmeye yönelik faaliyetler olarak tanımlanmaktadır[1]. Silah kaçakçılığı, gasp, şantaj ve uyuşturucu ticareti gibi faaliyetler günümüzde suç gelirlerinin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Ülkemizde, suç gelirlerinin aklanması ve terörizm ile mücadelede yetkili organ olan ve Maliye Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK), aklama suçunu detaylı olarak tanımlanış ve "öncül suç" kavramı ile birlikte değerlendirerek, suçun işlenmiş olması, suçun sonucunda ekonomik bir değer elde edilmiş olması (suç geliri) ve bu ekonomik değeri yasadışı nitelikten çıkarıp yasal görünüm kazandırma faaliyeti ile birlikte değerlendirerek kara para aklama faaliyetini tanımlamıştır.[2] Bu tanım çerçevesinde MASAK, suç gelirini, yasaların suç saydığı fiillerden elde edilen her türlü ekonomik menfaat ve değeri, suç geliri kapsamına dahil etmiştir. Suç gelirlerinin kapsamı ve tanımı, tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde, tanımın değişim gösterdiğinden ve kapsamının genişlediğinden söz etmek mümkündür.

Vergiden kaçınmak amacıyla yapılan faaliyetlerin kara para aklama olarak tanımlanıp tanımlanamayacağı konusu bir çok ülkede farklı hukuki boyutlarda değerlendirilebilmekte ve bu konuda ülkeler arasında önemli farklılıklar ortaya çıkabilmektedir.[3] Türkiye'de Vergi Usulü Kanunu'nun 359. Maddesi'nde düzenlenmiş olan vergi kaçakçılığı, kara para aklama suçunun öncülü olarak kabul edilerek, aklama suçu ile vergi kaçakçılığı arasında bu bağlamda ilişki kurulmuştur.[4]

---

[1] What is Money Laundering?, http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/ (Erişim Tarihi: 08.09.2017)

[2] Sacit Yılmaz, Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu, Ankara Barosu Dergisi, C.2, S.2, s.71

[3] Burcu Gediz Oral ve Ali Rıza Gökbunar, Karapara Aklamanın (Politik) Araçları: Yolsuzluk, Organize Suç ve Mücadelede Mali Önlemler, Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.24, S.1, s.99

[4] Murat Kaya, Vergi Kayıp ve Kaçaklarıyla Mücadelede MASAK'ın Rolü-I, Vergi Dünyası, S.363, 2011, s.144

Bu tanım kapsamında bakıldığında kara para aklama faaliyeti, yalnızca suçtan elde edilen gelirler olarak değil; kaynağı yasal olsa dahi vergi ödemekten kaçınmak amacıyla gelirlerin beyan edilmemesine yönelik yapılan faaliyetleri de kapsamaktadır. Nitekim MASAK tarafından yayımlanan tipolojilerde ve şüpheli işlem bildirim türleri arasında, vergi kaçakçılığı da bu kapsamda değerlendirilmektedir.[5] Bunun yanında kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelede uluslararası alanda önemli bir rol oynayan FATF de 2012 yılında bu konuda kapsamlı çalışmalar gerçekleştirmiş ve vergi kaçakçılığı suçunu da tıpkı yolsuzluk ve suç gelirlerinden elde edilen gelirler gibi aklama faaliyetleri kapsamına dahil ederek suç olarak kabul etmiştir.[6] Vergi kaçırma faaliyetinin, kara para aklama suçu kapsamına dahil edilmesinin ve bu konuda birçok düzenleme yapılmasının nedeni, bu suçun toplum üzerinde meydana getirdiği ciddi tahrifatlardan kaynaklanmaktadır. Öyle ki OECD ve G-20 üyesi ülkeleri, vergi cennetleri aracılığıyla kara para aklamanın yüksek boyutlara ulaştığını ve bu nedenle vergi kaçakçılığı yüksek olan ülkelerde finansal krizin tetiklendiğini öne sürerek bu alanda çalışmaların yapılması ve önlemlerin alınmasına vurgu yaparak, vergi kaçakçılığı ve finansal krizler arasında bu bağlamda ilişki kurmuştur.[7]

Vergi kaçırma faaliyeti, devletin yeterli gelir yaratmasını ve böylece sosyal, ekonomik, çevresel, kültürel ve diğer politikaları uygulamasını engelleyen bir faaliyettir. Kamunun refahının ve sosyal uyumunun teşvik edilme çabalarının baltalanması, demokratik kurumların güvenirliğinin zedelenmesi gibi nedenlerden dolayı vergi kaçakçılığı da suç olarak kabul görmüş ve aklama faaliyeti ile ilişkilendirilmiştir[8]. Bu kapsamda, ekonomi açısından, vergi kaçırmak suretiyle yahut vergiden kaçma çabasıyla bazı ekonomik faaliyetlerin usulsüz veya gizli yapılması yoluyla elde edilen kazançları kara para kapsamında değerlendirmek mümkündür.[9] Dolayısıyla suç geliri, geleneksel tabiriyle, "suçtan elde edilen gelir" olarak değil;

[5] Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi (Bankalar), Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, 2016, s.15

[6] David Lewis, Antİ-Money Laundering and Tax Evasion: Who Sets The Rules And How?, www.europarl.europa.eu/cmsdata/112269/Replies_FATF_en.pdf

[7] Serdar Öztürk ve Özlem Ülger, Vergi Cennetlerinin Küresel Finansal Kriz Üzerine Ekonomik Etkileri: Vergi Kaçırma, Vergiden Kaçınma Ve Kara Para Aklamadaki Rolü, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.9, S.1, s.248

[8] Special Committee on Organised Crime, Corruption and Money Laundering (CRIM) 2012- 2013, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/crim/dv/tavares_ml_/tavares_ml_en.pdf (Erişim Tarihi: 08.09.2017)

[9] Handan Vural, "Kara Para Aklama Suçu ile Mücadelede Adli Muhasebecilik Mesleği", (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum, 2010, s.5

kaynağı yasal olsa dahi, bir gelirin suç geliri olabileceği daha kapsamlı bir tanım olacaktır.

1.2. Kara Para Aklamanın Aşamaları

Suçtan elde edilen gelirlerin yasal yollardan elde edilmiş gibi sisteme sokulması ve kullanıma hazır hale getirilmesi bazı aşamalardan geçirilerek gerçekleştirilmektedir. Bunlar; yerleştirme, ayrıştırma ve bütünleştirme aşamalarıdır. Suçtan elde edilen gelirler büyük ölçüde nakit formdadır ve aklayıcılar açısından bu fonların kullanımı veya finansal sistem üzerinden transfer edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, farklı yöntemlerle suçtan elde edilen gelirlerin finansal siteme dahil edilmesi ve kaynağından mümkün olduğunca uzaklaştırılması amacıyla belli bir süreç takip edilmektedir. Bu süreç; finansal siteme dahil edilmesi amacıyla gerçekleştirilen yerleştirme, kaynağından uzaklaştırmak amacıyla bir takım işleme tabi tutularak devam ettirilen ayrıştırma ve nihayetinde kaynağından uzaklaştırılan bu fonların yasal yollardan elde edilmiş gibi belli bir noktada birleştirilmesi aşamalarıyla, aklama süreci olarak ifade edilmektedir.[10] Bütün bu süreçteki amaç, suç ile gelir arasındaki ilişkinin kesilmesi ve fonların yasal yollardan elde edilmiş gibi gösterilerek toplanmasını sağlamaktır.

1.2.1. Yerleştirme Aşaması

Suçtan elde edilen gelirlerin genellikle fiziki halde bulunması, bu gelirlerin finansal sistem üzerinden bir ödeme aracı olarak kullanılmasını veya farklı kişi veya kuruluşlara transfer edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, gelirler, aklama sürecinin ilk aşaması olan ve fonların finansal sisteme dahil edilmesi olarak adlandırılan yerleştirme aşamasından geçmek zorundadır. Aklama ile mücadelede önemli bir kuruluş olan Mali Eylem Görev Gücü (FATF), suç örgütlerinin, suçtan elde edilen gelirlerin kaynağını gizlemek ve gelirlere yasal görünüm kazandırarak

[10] Angela Samantha Maitland Irwin, Kim-Kwang Raymond Choo ve Lin Liu, An Analysis of Money Laundering and Terrorism Financing Typologies, Journal of Money Laundering Control, C.15, S.3, 2012, s.1

ekonomik sisteme entegre etmek amacıyla üç ana yöntem kullandığına vurgu yapmaktadır:[11]

- Finansal sistemin kullanımı (bankalar veya para transfer ofisleri ya da "hawala" gibi resmi olmayan sistemlerin kullanımı),
- Nakit kurye veya nakliye hizmetleri gibi fiziki para transfer hizmetleri,
- Kaynağının, mal ve hizmetlerin yasal ihracatı gibi gösterilerek gizlenmesini sağlayan ticarete dayalı kara para akalama yöntemi.

Nakit kurye ve nakliye hizmetleri gibi faaliyetler, gümrüklerde alınan tedbirler ve güvenlik gibi nedenlerle pek tercih edilmemekte, bunun yerine hızlı fon transferine olanak sağlayan finansal kuruluşlar aracığıyla aklama faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Finansal kuruşların uyguladığı tedbirler ve uymakla yükümlü oldukları yasal düzenlemeler nedeniyle aklayıcılar için zor bir aşama olan yerleştirme aşamasında, uygun metotların kullanılmasına dikkat edilmekte ve bu nedenle yerleştirme aşamasında, nakit para girişlerine uygun, özellikle nakit yoğunlukta çalışan firmalar, kumarhane ve gazinolar gibi kurumlar tercih edilmektedir.[12] Ancak nakit yoğun olarak çalışan bu kuruluşlara yönelik, doğası gereği sahip oldukları aklama riskleri nedeniyle, yasal otoritelerce ilave tedbirler almaları zorunlu kılınmıştır. Bu tipteki kuruluşların, aklama aşamasının bir parçası olan yerleştirme aşamasında yoğun olarak kullanılması nedeniyle, söz konusu kuruluşlar riskli olarak sınıflandırılmış ve ilave tedbirlere tabi tutulmuşlardır. Bu nedenledir ki, finansal kuruluşlar, nakit yoğun olarak çalışan kumarhane, gazino, akaryakıt istasyonu, fast food zincirleri gibi kurumlarla iş ilişkisi tesisinde ve gerçekleştirdikleri işlemlerde ilave tedbirler almaktadırlar.[13]

Getirilen ilave tedbirler nedeniyle aklayıcılar, yerleştirme aşamasında finansal sistemin kısmen zayıf, kimlik tespitinin sınırlı ve müşteri gizliliğinin yüksek olduğu off-shore bölgelerde bulunan bankalar üzerinden bu faaliyetleri gerçekleştirme eğiliminde olmuşlardır.

Nakit formda yer alan fonların finansal sisteme dahil edilemediği durumlarda bu fonların fiziki olarak başka bir ülkeye kaçırılması da mümkün olabilmektedir. Bu

[11] Offshore Activities And Money Laundering Recent Findings And Challenges, http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595371/IPOL_STU(2017)595371_EN.pdf (Erişim Tarihi: 15.09.2017)

[12] What is Money Laundering? http://files.acams.org/pdfs/English_Study_Guide/Chapter_2.pdf (Erişim Tarihi: 15.08.2017)

[13] Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Measures and Financial Inclusion,, www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/AML_CFT_Measures_and_Financial_Inclusion_2013.pdf (Erişim Tarihi: 15.08.2017

yöntemde genellikle nakit taşıma hizmeti sunan firmalar üzerinden işlemler gerçekleştirilmekte; nitekim Afrika ülkelerinde bu yöntemle kara para aklandığı bilinmektedir.[14] Fiziki para transferi aracılığıyla aklamanın önlenmesi amacıyla gümrüklerinde sıkı tedbirler uygulanmaktadır ve yasalarca belirlenmiş olan tutarın üzerinde nakit para taşıma işlemine kısıtlamalar getirilmiştir. Bunun yanında fiziki para taşımacılığının önüne geçmek amacıyla aşağıda yer alan bir dizi önlem getirilmiştir:[15]

- Nakit Tespitinde Kullanılan Köpekler: Birçok limanda, havaalanında ve gümrüklerdeki denetimleri sıklaştırmak ve yasadışı yollarla fiziki para transferini engellemek amacıyla denetim mekanizmaları kullanılmaktadır. Örneğin, köpeklerin uyuşturucu ve ateşli silahların tespitinde gösterdikleri başarıdan hareketle ABD-Meksika sınırına, nakit paraların tespiti amacıyla 400 köpek görevlendirilmesine ilişkin proje gündeme gelmiştir.
- X-Ray: Nakit tespitinde kullanılan köpeklerde olduğu gibi birçok ülke, araçlara veya eşyalara gizlenmiş ve gözle tespitinin mümkün olmadığı veya zor olduğu durumlarla baş edebilmek amacıyla x-ray cihazları kullanmaya başlamışlardır.
- Verilerin İstatiksel Analizi: Birçok ülke sınır geçişlerinde yolcuların yanlarında bulundurdukları nakdi, kayıt altına almaktadır. Bu bilgi, vergi kaçakçılığı gibi suçların eğilimindeki kişilerin tespiti amacıyla çok değerli bir veridir. Ayrıca alınan bu tedbir, uyuşturucu ticareti gibi diğer suç gelirlerinin tespiti amacıyla da kullanılabilmektedir.

Yerleştirme aşaması için kullanılan yöntemlerden bir diğeri de kaynağın yasal ticaretten elde edilmiş gibi gösterilerek finansal sisteme dahil edilmesidir. Bu amaçla kullanılan paravan firmalar, hayali ihracatlar ve satışlar yapmak suretiyle fonları finansal sisteme dahil etmeye çalışmaktadırlar. Bu yöntem FATF tarafından, suç örgütlerinin ve terör finansçılarının kullandığı en popüler 3 yöntemden biri olarak kabul edilmiştir.[16] Yine Uluslararası Narkotik Kontrolü Stratejisi Raporu'nda (INCSR) her yıl yüzlerce milyar doların, ticarete dayalı para

[14] Christian Beer, Ernest Gnan ve Urs W. Birchle, Cash on Trial, The European Money and Finance Forum Vienna and Zurich 2016, SUERF Conference Proceedings, C.1, s.26
[15] Money Launderİng Through The Physİcal Transportatİon of Cash, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/money-laundering-through-transportation-cash.pdf (Erişim Tarihi: 21.08.2017)
[16] APG Typology Report on Trade Based Money Laundering, 20 July 2012, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Trade_Based_ML_APGReport.pdf (Erişim Tarihi: 21.08.20178)

aklama yöntemiyle aklandığı vurgulanmıştır. [17] Aklamanın önlenmesi amacıyla dış ticaret işlemlerine sıkı tedbirler getirilmiş ve gerçekleşen işlemlerde, ticareti kanıtlayan bilgi ve dokümanların finansal kuruluşlar tarafında alınması ve belli bir süre ile muhafaza edilmesine yönelik düzenlemeler hayata geçirilmiştir.

1.2.2. Ayrıştırma Aşaması

Ayrıştırma aşamasında amaç, yerleştirme aşamasında sisteme dahil edilen fonların, bir takım karmaşık işlemlerden geçirilerek kaynağından mümkün olduğunca uzaklaştırılmasıdır. Bu yöntemle, hızlı fon transferine olanak sağlayan araçların da yardımıyla, fonların izinin sürülmesi, bulunmasını ve yakalanmasını imkânsız hale getirilmekte ve kısaca suç ve fon arasındaki bağlantının koparılması amaçlanmaktadır. Bu aşama aşağıdaki yöntemlerle gerçekleştirilebilmektedir[18].

- Fonların bir hesaptan diğer bir hesaba gönderilmesi ve genellikle farklı bir banka veya farklı bir ülkeye gönderimi tercih edilmektedir. Özellikle finansal sistemde yaşanan teknolojik gelişmeler ile birlikte fonlar kolay ve hızlı transfer edilebilmekte ve böylece aklayıcılar, ayrıştırma aşamasında fonun mümkün olduğu kadar kaynağından uzaklaştırarak, farklı ülke ve firma hesaplarına transfer edebilmektedir. Ülkeler arasında bilgi alışverişinin zaman alması ve bu alandaki bürokratik engeller nedeniyle fonların takip edilmesi oldukça zorlaşmaktadır.
- Karmaşık finansal işlemelerin gerçekleştirilmesi: Sisteme dahil edilen fonlar ile suç arasındaki bağlantının gizlenmesi ve fonların takibinin zorlaştırılması amaçlanmaktadır. Fonlar bir ülkeden diğerine ve farklı hesaplara birden çok kez transfer edilebilmektedir.
- Fonların paravan şirketler arasında transfer edilmesi: Yalnızca kağıt üzerinde kurulu ve hiçbir ticari amacı ve işlemi olmayan firmalar arasında yapılan transferlerle, fonlar hem ticaretten elde edilmiş izlenimi yaratmakta, hem de kaynağından mümkün olduğunca uzaklaştırılabilmektedir. Bu firmalar, herhangi bir ticari faaliyetleri olmadığı için kar amacı da gütmezler. Genellikle

[17] International Narcotics Control and Strategy Report, , https://www.state.gov/documents/organization/268024.pdf (Erişim Tarihi: 01.09.2017)
[18] Risks and Methods of Money Laundering and Terrorist Financing, http://files.acams.org/pdfs/English_Study_Guide/Chapter_2.pdf (Erişim Tarihi: 01.09.2017)

düzenlenen sahte faturalar aracılığıyla transferler gerçekleştirilmekte ve vergiler ödendikten sonra, suç gelirleri, yasal yollardan elde edilmiş gibi gösterilerek kullanıma hazır hale getirilmektedir.

1.2.3. Bütünleştirme Aşaması

Bütünleştirme aşaması suç gelirlerinin yuvaya dönme aşamasıdır. Fonlar, finansal sisteme dahil edildikten ve gerçekleştirilen karmaşık işlemler yoluyla takibini zorlaştırdıktan sonra yeniden yuvaya getirmektedirler. Belli aşamalardan geçerek yasal görünüm kazanan fonlar, dikkat çekmeyen yollardan ve meşru bir kaynaktan kazanıldığı sonucu verecek şekilde yeniden bir araya getirilir.[19] Finansal kuruluşlar açısından bu fonun suç gelirlerinden elde edildiğine ilişkin tespitinin yapılması oldukça zordur. [20] Bu nedenle bütünleştirme aşaması başarılı bir aklama sürecinin doruk noktasıdır. Bu fonlar aşağıdaki teknikler aracılığıyla tüketime veya sermaye olarak kullanılmaya hazır hale getirilir:

1.3. Kara Para Aklama Yöntemleri

1.3.1. Şirinler Yöntemi

Geleneksel kara para aklama yöntemlerinden olan şirinler yönteminde temel amaç, fonların küçük tutarlara bölünerek finansal sisteme dahil edilmesini sağlamaktır. Özellikle belli eşiklerin altında kalan tutarların farklı şahıslar aracılığıyla finansal sisteme sokulmasındaki temel amaç, yasalarca yükümlülerin yetkili otoritelere bildirmekle yükümlü olduğu tutarın altında kalmasını sağlamaktır. Yasadışı yollardan elde edilen büyük tutardaki nakit fonlar, farklı şahıslar tarafından farklı banka hesaplarına aktarılmakta, fonlar buradan karmaşık transfer aşamalarından geçtikten sonra nihai olarak yine ana hesapta toplanmaktadır.

[19] Michael Levi ve Peter Reuter, Money Laundering, Crime and Justice, C.34, S.1, 2006, s.311
[20] The Process of Money Launderİng: Technİques and Trends, http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/31150/9/09_chapter%203.pdf (Erişim Tarihi: 21.09.2017)

Günümüzde birçok ülke, yasadışı yollardan elde edilen nakit formdaki kaynakların finansal sisteme dahil edilmesini önlemek amacıyla, nakit işlem bildirim yükümlülüğü getirmiştir. Gerek FATF gibi uluslararası kuruluşlar gerek Avrupa Birliği gibi bölgesel kuruluşlar belli eşiklerin üstünde bulunan nakit tutarlara ilişkin düzenlemeler getirmiş ve yükümlüleri bu işlemleri yetkili yasal otoriteye bildirmekle yükümlü kılmışlardır. Ülkeden ülkeye değişmekle birlikte AB ülkelerinde bu tutar, 2015 yılında yayınlanan Dört Nolu Kara Para Aklama ile Mücadele Direktifi kapsamında, 10,000.00 Euro[21]; ABD'de ise bu tutar 10,000.00 dolar olarak belirlenmiştir.[22] İşlemin şüpheli görülmesi durumunda ise, yükümlüler, tutar sınırı gözetmeksizin bu işlemleri yetkili yasal otoriteye bildirmekle mükellef kılınmışlardır.

1.3.2. Paravan Firmalar

Herhangi bir ticari veya imalat faaliyetinde bulunmayan ve bankacılık kanunlarının zayıf olduğu off-shore gibi bölgelerde kurulan paravan firmalar, kara para aklayıcıları tarafından tercih edilen yaygın yöntemlerden biridir. Bu firmaların resmi belgelerde belli bir faaliyet konusu ve adresi olsa da, söz konusu durum yalnızca kağıt üzerinde mevcuttur. Bu firmaların aklayıcılar tarafından tercih edilmesindeki ana amaçlardan biri, ayrıştırma aşamasında ihtiyaç duyulan transfer ihtiyacıdır. Fonların kaynağından uzaklaştırılması ve karmaşık transferler gerçekleştirilerek takibini zorlaştırması amacıyla tercih edilen bu firmaların, sır saklama yükümlülüğünün sıkı olduğu off-shore bölgelerde kurulması tercih edilmektedir. Aklama amacıyla finansal sisteme dahil edilen fonlar, ayrıştırma aşamasında Shell Company olarak da ifade edilen paravan firmalar aracılığıyla transfer edilebilmekte ve fonlar kaynağından mümkün olduğunca uzaklaştırılmaktadır. Bu yolla aklamanın önlenmesi amacıyla tüzel kişiliklerin finansal kuruluşlarla iş tesisi sürecinde, bu firmaların nihai faydalanıcılarının tespit edilmesi, gerçekleştirdikleri işlemlere ait doküman temin edilmesi ve işlemlerin mahiyeti hakkında bilgi talep edilmesi önem arz etmektedir. Özellikle FATF Tavsiyeleri, Wolfsberg Standartları ve AB direktifleri bu konuda

[21] 4th Money Laundering Directive – What you need to know, https://vinciworks.com/blog/4th-money-laundering-Directive -what-you-need-to-know/ (Erişim Tarihi: 23.09.2017)
[22] Şüpheli İşlem Bildirimi Rehberi, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/supheli_islem_bildirim_rehberi.pdf (Erişim Tarihi: 22.09.2017)

referans kurallar hayata geçirmiş ve Türkiye de yine bu konuda 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamında bu referansları dikkate almıştır. AB tarafından yayınlanan direktifler ve Türkiye'de 5549 sayılı kanun kapsamında Türkiye'de de uygulanan düzenleme ile birlikte, tüzel kuruluşlar, kuruluş aşamasında ortaklık yapılarını ve kuruluşa ilişkin adres gibi bilgileri merkezi sicil kaydına tescil etmek ile yükümlü kılınmışlardır.[23] Ortaklık yapılarının gizli olduğu veya hamiline yazılı hisse senetleriyle gizlendiği gibi durumların mevcut olması halinde, bu kuruluşların finansal sistemde hesap açtırmaları, kanunlarla birçok ülkede yasaklanmıştır.

1.3.3. Off-Shore Bankalar

Bankacılık düzenlemelerinin zayıf olduğu, bankacılık sektörünü düzenleyen kanun ve yönetmeliklerin dışında kalan bölgelerde kurulan ve kıyı bankacılığı olarak da bilinen Off-shore bölgelerde kurulan bankalar, sır saklama, bilgi ve belge paylaşma konularında düzenlemelerinin sıkı olmaması; bunun yanında müşterilerine sundukları vergisel avantajlar nedeniyle de bu bankalar, aklayıcılar açısından bir cazibe merkezi haline gelmiştir.[24] Kıyı bankacılığında hesap açılış sürecinde kimlik tespitine ilişkin sıkı tedbirlerin olmaması, bu bölgelerde paravan şirketlerin kurulmasına neden olmaktadır. Off-shore bankaların kara para aklama açısından cazip olması ve bütün dünyaya suç gelirlerini transfer edebilecek riskler içermesi nedeniyle FATF, AB, OECD ve Türkiye dahil bir çok ülkenin yasal mevzuatı kapsamında riskli olarak tabir edilmiştir. Özellikle AB direktifleri, finansal kuruluşları, off-shore bölgelerle gerçekleştirecekleri işlemlere ilave özen göstermeleri noktasını yayınladığı direktiflerde ifade etmiştir.

1.3.4. Döviz Büroları

Nakit ağırlıklı çalışan döviz büroları, bu özellikleri nedeniyle kara para aklama açısından doğası gereği riskli olarak sınıflandırılmaktadır. Nakit formdaki paraların döviz alım satımı aracığıyla el değiştirmesi, suçtan elde edilen fonların kaynağından

[23] Erik P.M. Vermeulen, Beneficial Ownership and Control: a Comparative Study Disclosure, Information and Enforcemen, OECD Russia Corporate Governance Roundtable, 2013, s.9
[24] Oral ve Gökbunar, **a.g.e.**, s.106

uzaklaştırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle fon transferi yapma yetkisi olan döviz büroları aklama açısından yüksek riskler içermektedir. Döviz bozdurmanın yasal bir yolu olan döviz büroları, gerçekleştirdikleri yasal işlemleri yanısıra suistimale de açık bir alandır. Örneğin Hollanda'daki bir çok uyuşturucu satıcısının fonlarının bu sistem üzerinden transfer edildiği bilinmektedir.[25]

1.3.5. Kumarhane ve Gazinolar

Nakit ağırlıklı çalışan gazinolar kredi açılması, kredi vadesinin uzatılması, kiralık kasa hizmeti ve çeklerin ciro edilmesi gibi bir çok finansal işlemi gerçekleştirme yetkisine sahiptir.[26] Kumarhane ve gazinoların aklayıcılar tarafından tercih edilmesindeki en büyük etken, bu mekanların nakit yoğun olarak çalışıyor olmalarından kaynaklanmaktadır. Kara para aklamanın önlenmesi amacıyla, kumarhane ve gazinolarda bildirim yükümlülüğü altına alınmış ve özellikle AB Direktifleri ile beraber bu işyerlerinde, KYC kapsamında kimlik tespiti yükümlülüğü getirilmiştir.

[25] Offshore Activities and Money Laundering: Recent Findings and Challenges, http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595371/IPOL_STU(2017)595371_EN.pdf (Erişim Tarihi: 25.09.2017)

[26] Christopher Murphy, Money Laundering and the Casino Industry: Findings from a Doctoral Study, Max Planck Institute For Foreign And International Criminal Law, 2013, s.1

2. TERÖRİZMİN FİNANSMANI TANIMI VE FİNANSMAN YÖNTEMLERİ

2.1. Terörizmin Finansmanı

Terör örgütlerinin temel amacı gelir elde etmek olmasa da bu örgütler eylemlerini gerçekleştirmek, lojistik faaliyetlerini sürdürmek, propaganda yapmak ve eleman kazanmak amacıyla finansal kaynaklara ihtiyaç duymaktadırlar.[27] Terörizmin finansmanı amacıyla mali sistemin kötüye kullanılması süreci ile aklayıcıların suistimalleri arasında çok az farklılık olmakla birlikte nihayetinde iki sistem farklı şekilde ilerlemektedir.[28] Aklama faaliyetinde, fonun kaynağı illegal yollardan elde edilen gelirden oluşmakta ve bu durum aklama faaliyeti ile mücadelenin daha sağlam temeller üzerinde ilerlemesine olanak sağlamaktır . Ancak terörizmin finansmanında, fonun kaynağı insan ticareti, uyuşturucu, silah kaçakçılığı ve tehdit gibi yasadışı faaliyetler olabildiği gibi; kişisel bağışlar, dernekler, vakıflar, konserler gibi kaynağı tamamen yasal görünümlü olan faaliyetlerde olabilmektedir. Bu da terörizmin finansmanı ile etkili bir şekilde mücadele edilebilmesini ve suçun tespit edilebilmesini zorlaştırmaktadır. Terör grupları, yetkili kuruluşlardan kaçmak, sponsorlarını kimliklerini gizlemek ve nihai faydalanıcılarını korumak amacıyla, kaynağı yasal görünümlü olsa dahi aklayıcılar gibi çeşitli yöntemleri kullanırlar.[29]

Mali sistemin, terörizmin finansmanı aracı olarak kullanılmasını önlemek amacıyla, ülkelerin ulusal mevzuatlarının yanında, uluslararası örgütler ve bölgesel kuruluşlar da, bu alanda ilişkin ortak bir standardın sağlanması amacıyla birçok girişimde bulunmuştur. BM, FATF tarafından yapılan düzenlemelere destek vererek, terörizmin finansmanı ile mücadelede uluslararası işbirliğinin arttırılmasına katkı sağlamaktadır. BM Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmesinde, terörizmin finansmanı ile mücadele *"Herhangi bir kimse tarafından*

[27] Selahattin Gürel, Terör ve Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları, Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.2, S.4, 2015, s.16

[28] AML Professionals and Addressing the Challenges of Combatting Terrorist Financing, https://www.acams.org/aml-resources/combatting-terrorist-financing/ (Erişim Tarihi: 26.07.2017)

[29] What is terrorist financing?, http://www.fintrac-canafe.gc.ca/fintrac-canafe/definitions/terrorist-terroriste-eng.asp (Erişim Tarihi: 26.07.2018)

kısmen veya tamamen sözleşmede belirtilen eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek doğrudan veya dolaylı olarak, yasa dışı bir şekilde ve kasten fon sağlama ve toplama" olarak tanımlanmıştır.[30] Dolayısıyla terörizmin finansmanı, kaynağı yasal veya suç geliri olan her türlü finansmanı; terör eyleminde kullanılan veya kullanılmaya teşebbüs edilen doğrudan veya dolaylı bütün fonları kapsayacak şekilde geniş bir tanım kapsamında ifade edilmiştir.

İdeolojik hedeflerin farklılığı ve bulundukları coğrafi bölgelere göre terörizmin finans kaynakları farklılık göstermekle birlikte fon kaynaklarını, gelir getirici yasadışı faaliyetler, yasal görünümlü faaliyetler ve yabancı devletçe yapılan yardılar olarak üç ana başlık altında toplamam mümkündür.[31] Uyuşturucu, silah, insan ve madde kaçakçılığı gibi faaliyetler yasadışı gelirler; dernek ve vakıf gibi kuruluşlardan sağlanan fonlar yasal görümlü faaliyetleri ise yasal görümlü faaliyetler olarak tanımlamak mümkündür. Kara para aklamada olduğu gibi organize suç kapsamında değerlendirilmekte, 2003 Eylül'de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, uluslararası terörizmi ve uluslararası organize suçları, yasadışı uyuşturucu, kara para aklama, biyolojik ve diğer önemli ölümcül suçlarla yakın ilişki içinde olduğuna vurgu yapmış ve bu amaçla küresel caydırıcı bir gücün tesis edilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.[32] Terörizmin finansmanı, özellikle 11 Eylül 2001'de ABD'de yaşanan terör saldırıları ile birlikte gündeme gelmeye başlamış, FATF nezdinde ve BM'nin de desteği geniş kapsamlı bir mutabakat sağlanarak bu konuda caydırıcı uluslararası bir mekanizmanın kurulmasına katkı sağlanmıştır.[33] Bu kapsamda FATF tarafından yayınlanan dokuz özel tavsiye sonraki bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.2.Terörizmin Finansmanında Kullanılan Finansman Yöntemleri

Her ne kadar gelir elde etme amacı olmasa bile, terör grupları, varlıklarını devam ettirmek ve amaçlarını gerçekleştirmek için mali kaynağa ihtiyaç duymaktadırlar. Elbette bu örgütler, fonlara yalnızca eylemlerini gerçekleştirmek için değil, aynı zamanda örgüt arasında iletişimin sağlanması, lojistik faaliyetlerin

[30] Birleşmiş Milletler Genel Kurul BM Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmesi, New York, 2001
[31] Hasan Aykın ve H. Kevser Sözmen, Terörün Finansmanı ile Mücadele, MASAK Yayın No:12, Ankara, 2009, s.23
[32] Stanojoska Angelina, The Connection Between Terrorism and Organized Crime: Narcoterrorism and the Other Hybrİds, Faculty of Security, s.3
[33] Aykın ve Sözmen, **a.g.e.**, s.79

sürdürülmesi, yeni üye kazanımı ve propaganda gibi faaliyetlerin sürdürülmesi içinde bu fonlara ihtiyaç duymaktadırlar. Yasadışı yollardan veya yasal görünümlü yollardan elde edilen gelirlerin terör gruplarına ulaştırılması amacıyla gerçekleştirilen işlemler, terörizmin finansmanı suçunu ortaya çıkarmaktadır.[34] Fonların transferi noktasında terör grupları farklı yöntemler kullanabilmektedirler. Terör grupları farklı coğrafyalarda ve faklı amaçlarla kurulabilmekte, ancak elde ettikleri gelirlerin yöntemleri genellikle benzerlik göstermektedir. Hiçbir insani ve etik değer taşımayan bu gruplar temel olarak finansman ihtiyaçlarını soygun, tehdit, insan kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti, silah ticareti, aidat ve bağışlar gibi yollardan elde edilmektedirler.[35]

2.2.1. Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda, devletin asli fonksiyonlarından olan refah seviyesini arttırma fonksiyonunu yerine getirmek için önemli roller üstelemektedirler. Bu kuruşlar, özel sektörün ve devletin yeteri miktarda kamu malları temin etmemesi nedeniyle "kamu yararı" fonksiyonunu icra etmek ve katıda bulunmak amacıyla kurulmaktadırlar. Bu fonksiyon genellikle dernek ve vakıf olarak adlandırılan kuruluşlar üzerinden gerçekleştirilmektedir.[36] Vakıf, belli bir hizmetin yerine getirilmesi ve başkalarının fayda sağlaması amacıyla, bir malın, fonun veya mülkün bağışlanması; dernekler ise kar amacı gütmeksizin, belli bir amacı gerçekleştirmek amacıyla kurulan yasal örgütü ifade etmektedir.[37] Bu tanımlardan hareketle kar amacı gütmeyen kuruluşların nihai amaçlarını gerçekleştirmek için gönüllülük esasına dayalı fon gelirlerin elde edildiğini söylemek mümkündür. Dernek ve vakıflara yapılan yardımlar bir çok ülkede hukuka uygundur. Bağışların yasal olmasından hareketle, bireysel bağışçılardan ve hayır kurumlarından fon toplamak, terörizmin finansmanında kullanılan yaygın yöntemlerden biridir.[38] Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar aracılığıyla toplanan fonlar terör örgütlerine mali kaynak sağlayabilmekte

[34] Engin Akın, Terör ve Terörün Finansmanı Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s.410.
[35] Gürel, **a.g.e.**, s.16
[36] Darrent Robert Tune, Who Leads Nonprofit Organizations and What Does it Matter? A Mixed Methods Study of the Impact of Different Sector Experience on Nonprofit Leadership, (San Diego Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), San Diego, 2016, s.11
[37] Uğur Öztürk, "Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlardan Olan Vakıfların Denetimi, UFRS Açısından Güncellenmesi ve Örnek Uygulama", (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Haziran, 2016, s.3
[38] Aykın ve Sözmen, **a.g.e.**, s.79

ve bağışılar çoğu zaman bu fonların terör örgütlerine aktarıldığından haberdar olmayabilmektedir.[39] Dernek ve vakıfların terör örgütlerinin finansmanında kullanılmasının nedeni, bu kuruluşların kendilerine has özelliklerinin mevcut olmasından kaynaklanmaktadır. Nakit işlem gerçekleştirmeye uygun olmaları, uluslararası kurum ve kuruluşlarla ilişkileri olmaları hasebiyle sınır aşan fon transferleri gerçekleştirebilmekte ve bu özelliği nedeniyle FATF, kar amacı gütmeyen kuruluşları terörizmin finansmanı noktasında riskli olarak nitelendirmiştir.[40] Bu nedenle finansal kuruluşlar, kar amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen işlemlerde ilave tedbir almakla mükellef kılınmışlardır. İş ilişkisi sürecinde derneğin kuruluş amacı ve işlemlerin periyodik olarak izlenmesi hususu FATF tavsiyeleri ve AB direktiflerinde kapsamlı bir şekilde ifade edilmiştir.

Kar amacı gütmeyen kuruluşların terörizmin finansmanın kullanılması riski, ABD'de yaşanan 11 Eylül saldırıları sonrasında gündeme gelmiştir. 2002'de ABD Hazine Bakanlığı tarafından terörle Mücadeleye yönelik "ABD Temelli Hayır Kuruluşları için Gönüllü En İyi Uygulamalar" kılavuzunu yayınlamıştır. Kanada, Birleşik Krallık, Japonya ve Almanya'da da, kar amacı gütmeyen kuruluşların terörizmin finansmanını bertaraf etmek amacıyla yeni düzenlemeleri hayata geçirmişlerdir.[41]

2.2.2. Aidat ve Bağışlar

Terörist gruplar faaliyetlerini sürdürmek amacıyla üyelerinden aidat ve bağışlar toplayarak eylemlerini gerçekleştirebilmektedirler. Düzenli aralıklarla topladıkları fonlar aidat; terörist grupları destekleyen sempatizanların doğrudan nakit olarak verdikleri fonlar ise "bağış" olarak ifade edilmektedir.[42] Aidat ve bağış gibi nakit fonların yanında, yiyecek, eşya ve ilaç temin etmek suretiyle de terörizm faaliyetleri desteklenebilmektedir.

---

[39] Terörün Finans Kaynakları, http://www.masak.gov.tr/tr/content/terorun-finans-kaynaklari/72 (Erişim Tarihi: 02.10.2017)
[40] Aykın ve Sözmen, **a.g.e.**, s.36-37
[41] Elizabeth A. Bloodgood and Joannie Tremblay-Boire, NGO Responses to Counterterrorism Regulations After September 11th, Georgia State University, Public Management and Policy Faculty Publications, 2010, s.4
[42] Bekir Gücenmez, "Terörizmin Finansmanı: PKK, ETA ve IRA Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması", (Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2014, s.36

Terör gruplarına yapılan bağışlar çok çeşitli kaynaklardan gelebilmektedir. 2001 yılında ABD'de terörizmin finansmanı kapsamına yönelik gerçekleştirilen soruşturmalara ilişkin yapılan analizinde, bu vakaların yaklaşık %33'ünde, bireylerin terörist gruplara doğrudan mali destek sağlamak yoluyla terörizmi finanse ettikleri ifade edilmiştir.[43] Bu yardımlar özellikle terör örgütleri sempatizanları tarafından kurulan dernek ve vakıflar üzerinden toplanan fonlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Fon transfer araçlarının ve bu araçlara internet, ATM gibi kanallardan ulaşmanın kolaylaşması ile birlikte terör örgütlerinin fon toplama faaliyetleri kolaylık kazanmaya başlamıştır.[44] Bu nedenle aklama ve terörizmin finansmanı riski ile mücadele amacıyla tesis edilen ve ortaya çıkan şüphenin yetkili kurumlara bildirilmesini sağlayan şüpheli işlem bildirimlerinde, finansal kuruluşların, uzaktan erişim ve internet gibi kanallar üzerinden gerçekleşen işlemlerde riski azaltacak tedbirleri almaları, işlem limit ve eşikleri belirlemeleri büyük önem arz etmektedir.[45] Bu kontrolleri gerçekleştirmek amacıyla bilgi teknolojilerinin geliştirilmesi ve nitelikli personel istihdam etmeleri birçok ülkede yasalar çerçevesinde zorunlu tutulmaktadır.

2.2.3. Uyuşturucu ve Sigara Kaçakçılığı

Uyuşturucu ve sigara kaçakçılığı aracılığıyla her yıl, terör gruplarına, eylemlerini gerçekleştirmek amacıyla milyarlarca dolar kaynak sağlanmaktadır. Eylemlerini gerçekleştirmek için fonlara ihtiyaç duyan terör grupları denetimlerin sıkı olmadığı, yasal mercilerin yeterli düzeyde mücadele veremediği bölgelerde uyuşturucu yetiştiriciliği faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu bölgelerden elde ettikleri uyuşturucu maddeleri gelişmiş ülkelere satarak, kendilerine ciddi anlamda mali kaynak sağlamaktadırlar. Örneğin el-kaide terör örgütünün uyuşturucu trafiği üzerinden elde ettiği gelirleri toplamak amacıyla kar amacı gütmeyen kuruluşlar kurması ve Kolombiya'da uyuşturucu tacirleri ile ilişkiler kurarak fon temin etmesi,

[43] Emerging Terrorist Financing Risks, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Emerging-Terrorist-Financing-Risks.pdf (Erişim Tarihi: 05.10.2017)
[44] Brian Michael Jenkins, Radicalization and Recruitment to Jihadist Terrorism Since 9/11, RAND Corporation, 2011, s.15
[45] MASAK-TBB Çalışma Grubu, Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Önemi: Türk Bankacılık Sisteminde İyi Uygulama Kılavuzu, Bankacılar Dergisi, Sayı 54, 2005, s.90

uyuşturucu trafiği ve terör ilişkisini ortaya koyan bazı örnekleridir.[46] Uyuşturucu ticareti, kullanımı ve üretimi noktasındaki yasaklamalar bu maddenin doğal olarak kaçak yollardan satışı sonucunu doğurmakta ancak sigara kaçakçılığında durum farklılık göstermektedir. Sigara kaçakçılığının artmasında ve terör örgülerinin bir fon kaynağı olmasında, getirilen vergi düzenlemelerinin de rolü bulunmaktadır, nitekim ABD'de sigara kaçakçılığından elde edilen fonların yüksek olmasında, eyaletler arasında var olan farklı vergi düzenlemelerinde de rolü büyüktür.[47]

Uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirlerin ve gelirlerin terörizmin finansmanında kullanılmasının engellenmesi amacıyla birçok uluslararası girişimde bulunulmuştur. BM nezdinde Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) üye ülkelerin uyuşturucu ticareti ile mücadele etmesi amacıyla, işbirliğinin sağlanması, uyumlu hukuki düzenlemelerin hayata geçirilmesi konusunda çalışmalar yapmaktadır. UNODC, ayrıca bu fonların finansal sisteme dahil edilmesinin önlenmesine yönelik çalışmalarda yapmakta ve bu kapsamda IMF, FATF, ABD ve INTERPOL gibi birçok kuruluşla ortak hareket etmektedir.[48] Suçtan elde edilen ve genellikle nakit formda bulunan paraların, terör bağlantılı ödemelerde kullanılabilmei için finansal sisteme ihtiyaç duyulmaktadır. Finansal sistemin terör suiistimallerine karşı korunması amacıyla BM, FATF ve AB gibi kuruluşlar önemli düzenlemeler hayata geçirmişleridir. Özellikle 19 Aralık 1988 Viyana'da BM Genel Kurul tarafından kabul edilen Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi uyuşturucu ve sigara kaçakçılığı ile mücadele önemli bir yere sahiptir.[49]

2.2.4. Göçmen ve İnsan Kaçakçılığı

Göçmen kaçakçılığı "doğrudan veya dolaylı olarak mali veya maddi çıkar elde etmek için, bir kişinin, vatandaşlığını taşımadığı veya daimi ikametgâh sahibi olmadığı bir taraf devlete yasadışı girişinin temini" şeklinde tanımlanmıştır.[50] İnsan kaçakçılığı ise, en az beş kişinin yasadışı yollardan yabancı bir ülkeye, finans ve maddi destek

[46] Colin P. Clarke, Drugs & Thugs: Funding Terrorism through Narcotics Trafficking, Journal of Strategic Security, C.9, S.3, 2016, s.5
[47] Selahattin Gürel, **a.g.e.**, S.20
[48] Partnerships, https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/partnerships.html
[49] Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Konferans Genel Kurulunun 19 Aralık 1988 tarihli 6. toplantısında kabul edilmiştir.
[50] Hüdayi Sayın, Uluslararası Güvenlik ve Göçmen Kaçakçılığı, İktisadiyat Dergisi, C.1, S.1, 2017, s.133

sağlamak güdüsüyle, sokulmasıdır.[51] Savaş, ekonomik yetersizlikler ve siyasi nedenlerden dolayı başka bir ülkeye yerleşmek isteyenler, karşılaştıkları engelleri yasadışı yollarla aşmak istemektedirler. Uluslararası göç idaresinin 2018'de yayınladığı rapora göre 2015 yılında Avrupa ve Asya'nın 65 milyon göçmene ev sahipliği yaptığı ve bu sayının toplam rakamın %65'ine tekabül ettiği ifade edilmiştir.[52] Yasadışı yollarla yapılan göçler beraberinde büyük bir fon hareketi getirmiş ve bu hizmeti sunan suç ve terör örgütlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi, insan kaçakçılığı suçunu dünyanın en karlı üçüncü suçu olarak tanımlamakta ve bu yolla elde edilen gelirin yıllık tahmini olarak 36 milyar dolar olduğunu ifade etmektedir.[53]

Terör örgütlerinin, insan kaçakçılığı aracılığıyla gelir elde etmesini ve gelirlerin terörizmin finansmanında kullanılmasının engellemek amacıyla BM, FATF ve AB tarafından birçok düzenleme hayata geçirilmiştir. Suçla mücadele kapsamında finansal kuruluşların alabilecekleri tedbirleri iyi uygulama rehberlerinde yayınlayan FATF, insan kaçakçılığı suçunun önlenmesi amacıyla, müşteri tanı ilkesinin uygulanmasını, sınır bölgelerdeki işlemlerin yakından takip edilmesini ve şüpheli işlem bildirimi yapılmasının tavsiye etmiştir.[54] Ayrıca FATF, G-20 ülkeleri arasında iş bilirliği sağlanmak amacıyla 10 Temmuz 2017'de Paris'te toplanan G-20 toplantısında terörizmin finansmanı konusunu gündeme getirmiş ve FATF uygulamalarında dikkat çekerek, insan kaçakçılığı gibi organize suçlar ile terörizmin finansmanı arasındaki bağlantı dile getirerek uluslararası işbirliğine vurgu yapmıştır.[55]

2.2.5. Devlet Desteği

Terörizmin finansmanı, yasadışı suç örgütleri veya terör sempatizanları tarafından uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı, aidat veya bağışlarla yapılabildiği gibi, bir devletin sağladığı mali veya teknik araçlarla da gerçekleştirilebilmektedir. Özellikle uluslararası sistemde, üstünlük sağlamak amacıyla bir araç olarak kullanılan

[51] Gürel, **a.g.e.**, s.20
[52] World Migration Report 2018, International Organization for Migration, 2018, s.18
[53] Cassandra E. DiRienzo and Jayoti Das, Income Distribution and Human Trafficking Outflows, Review of European Studies; Vol. 10, No. 2, 2018, s.28
[54] Benjamin S. Buckland, Strategies Against Human Trafficking: The Role of the Security Sector, Study Group Information, National Defence Academy and Austrian Ministry of Defence and Sports, 2009, s.422
[55] G20 Leaders Strengthen Their Efforts to Tackle Terrorist Financing Together, http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/g20-leaders-summit.html (Erişim Tarihi: 10.10.2017)

terör örgütleri, eylemlerini gerçekleştirmek ve örgüte eleman kazandırmak amacıyla devletlerin sağladığı fonları kullanabilmektedir.[56] Devletlerin dış politika aracı olarak da kullanabildikleri terörizm faaliyetlerinin fonlanması yardımlarla sağlanabildiği gibi doğrudan sponsor olmak suretiyle de gerçekleştirilebilmektedir.[57]

Terör örgütlerinin devletler tarafından finanse edilmelerini engellemek amacıyla FATF ve BM nezdinde bir çok düzenleme hayata geçirilmiştir. Özellikle FATF tarafından yayınlanan sonraki bölümlerde detaylı olarak ifade edilecek olan 9 Özel tavsiye kararları, BMGK'nın desteğiyle birçok ülke tarafından kabul edilmiştir.

[56] Michael Freeman, The sources of Terrorist Financing: Theory and Typology, Faculty and Researcher Publications, 2011, P.465

[57] Sertaç Başeren, "Kavramsal Özellikleri ile Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları ile)", Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 23- 24 Mart 2006), Genelkurmay Başkanlığı Terörizme Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi., ss 7-18, 2006, S.10

3. KARA PARA AKLAMA VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI İLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ

3.1. Birleşmiş Milletler

İkinci dünya savaşından sonra küresel barışın korunması, terörizm ile mücadele ve sivillerin korunması amacıyla 24 Ekim 1945 yılında Birleşmiş Milletler kurulmuştur. Olası savaşların engellenmesi ve uluslararası güvenliğin sağlanmasını amaçlayan BM sözleşmesinin 1 no.lu maddesi uluslararası barış ve güvenliğin korunması amacıyla, adalet ve uluslararası hukuk ilkelerine uyararak önlemler alması hususu düzenlemiştir.[58] Birleşmiş Milletler, kuruluş anlaşmasında ifade ettiği görevleri yerine getirmek amacıyla bünyesinde Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi kurulmuştur.

Terörizmin finansmanı kavramını *"terör eylemi gerçekleştirme amacında olan gerçek kişi veya örgütlere, faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli maddi kaynakları bilerek sağlamak veya sağlanmasına yardımcı olmak"* olarak tanımlamak mümkündür.[59] Terör grupları nihayetinde eylemlerini gerçekleştirmek amacıyla fonlara ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla terör fonlarının tespit edilmesi ve finansal sistemde alınacak tedbirler aracılığıyla fon kaynaklarının kesilmesi terörle mücadelede hayati bir öneme sahiptir. BM, terörizmin önlenmesine yönelik birçok karar ve sözleşme düzenlemiş olmasına rağmen, terörizmin yasal tek bir tanımını yapmaktan ziyade, terör gruplarının gerçekleştirdiği eylemler üzerinden tanımlama yapma yoluna gitmiş ve 18 uçak kaçırma, diplomatlara suikast gibi bir takım eylemlere atıf yapmak suretiyle terörizmi tanımla yoluna gitmiştir.[60]

1994 yılında BM tarafından alınan 49/60 sayılı *"Uluslararası Terörizmin Yok Edilmesine Yönelik Tedbirler Bildirisi"* kararda, uluslararası ve bölgesel anlaşmalara atıf yapılmakta, ayrıca terörist gruplar ile uyuşturucu kaçakçıları arasındaki

[58] Birleşmiş Milletler Antlaşması, https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/3-30.pdf, Erişim Tarihi: 13.10.2017)

[59] Sümeyra Altıner Coşkun, Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Yönelik Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Akıllı Yaptırım Kararları, (Ankara Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2015, s.27

[60] Taner Özdemir, Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Terörizmle Mücadele, (Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2006, s.18

bağlantıdan duyulan endişe dile getirilmektedir.[61] Böylelikle organize suçlar, uyuşturucu ticareti ve terörizmin arasındaki bağlantıya dikkat çekmiştir. Nitekim, günümüzde terörizmin finans kaynakları incelendiğinde, yasadışı uyuşturucu ticaretinin milyarlarca dolarlık bir piyasaya ulaştığı ve terörist grupların bu yolla finansman sağladıkları bilinmektedir.[62]

BM nezdinde terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla atılan bir diğer adım 9 Aralık 1999 yılında BM Genel Kurul tarafından hazırlanan ve 10 Ocak 2000 tarihinde üye ülkelerin imzasına açılan Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmedir.[63] Bu sözleşmede her hangi bir kişinin ne suretle olursa olsun, tamamen veya kısmen, ekli antlaşma kapsamında ve vazettiği tanım çerçevesinde suç, teşkil eden eylemler ile niteliği ve kapsamı itibariyle bir halkı korkutmak ya da bir hükûmeti veya uluslararası örgütü herhangi bir eylem gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlama amacı gütmesi halinde, bir sivilin ya da bir silahlı çatışma durumunda muhasamata doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiyi öldürmeye veya ağır şekilde yaralamaya yönelik diğer tüm eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek, doğrudan veya dolaylı olarak, yasa dışı bir şekilde ve kasten fon sağlamakta veya toplamakta ise sözleşmeyi ihlal etmiş kabul edileceğini ifade edilmiştir.[64] 18 maddeden oluşan sözleşme terörün finansmanını ayrı bir suç olarak kabul etmiş ve ister dernek, vakıf, şirket gibi yasal görünümlü kaynaklardan, ister silah kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti ve adam kaçırma gibi yasadışı yollardan elde ediliyor olsun, terörizmin finansmanında kullanılan kaynaklara el konulmasını mümkün hale getirecek şekilde düzenlenmeler hayata geçirilmiştir.[65] Sözleşmede "fon" kavramı maddi ve maddi olmayan taşınır malları ifade etmektedir. Buna göre "fon", her ne suretle elde edilmiş olursa olsun, maddi veya gayri maddi, menkul veya gayrimenkul, her türlü kimyevi ve bu kıymetler üzerindeki bir mülkiyet hakkı veya çıkarı kanıtlayan, elektronik veya dijital şekilleri dâhil olmak üzere, her türlü görünüşteki belge ve yasal araçları bu çerçevede banka kredilerini, seyahat çeklerini, para havalelerini, hisse

[61] Sançar Sefer Süer, "Uluslararası Hukukta Terörizmin Finansmanının Önlenmesi", (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008, s.51
[62] Aykın ve Sözmen**, a.g.e.**, .25
[63] Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme, Birleşmiş Milletler, 1999 http://www.un.org/law/cod/finterr.htm ((Erişim Tarihi: 13.10.2017)
[64] Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme.
[65] Aykın ve Sözmen, **a.g.e.**, s.75

senetlerini, teminatları, tahvilleri, kredi mektuplarını, ve bunlarla sınırlı olmaksınız şeklinde ifade edilmiştir.[66]

Terörizm ve terörizmin finansmanı ile mücadelede önemli fonksiyonlardan biri de BM Güvenlik Konseyi'dir. 5 daimi ve 10 geçici olmak üzere toplamda 15 üyeden oluşan konseyin asli görevi, barış ve güvenliği korumaktır. Konsey özellikle 2001 terör saldırılarından sonra, terörizmle bağlantılı fonların tespiti ve bu fonların dondurulması amacıyla bir takım kararların alınmasını etkin bir şekilde yürütmektedir. Konsey terör ile bağlantılı gerçek veya tüzel kişileri tespit ederek bu şahısların tüm nakdi ve gayri nakdi fonların dondurulmasını sağlamak amacıyla kararlar almaktadır.[67] Alınan kararlar, BM üye ülkelere gönderilmektedir.

3.1.1. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karsı BM Sözleşmesi

Sözleşme, terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla BM nezdinde 19 Aralık 1988 yılında Viyana'da, BM konferansında kabul edilmiş ve üye ülkelerin imzasına açıldıktan sonra 11 Kasım 1990 yılında yürürlüğe girmiştir. Uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığın önlenmesi için uluslararası işbirliğini, eşgüdüm içinde hareket etmeyi ve denetimlerin sıkılaştırılması gibi bir takım tedbirler öngörmüştür.[68] Terör örgütlerinin, kanun ve düzenlemelerin sıkı olmadığı bölgelerde yetiştirilen uyuşturucu maddelerini, gelişmiş ülkelere ulaştırıp fon sağlamalarının engellemek amacıyla düzenlemeler getirilmiş ve bu amaçla kontrollü teslimat kavramına vurgu yapılmıştır. Buna göre uyuşturucu ve psikotrop madde ticaretinin engellenmesi ve bu suça iştirak etmiş olan şahısların belirlenmesi amacıyla kaçak veya kaçak olmasından şüphelenilen bir biçimde sevk edilen uyuşturucu veya maddelerin ilgili ülkelerin yetkili makamların bilgi ve denetimi altında bir veya bir çok ülke itibarıyla girişine, geçişine veya çıkışına olanak veren yöntemi ifade eder.[69] Sözleşmede kontrollü teslimat şartlarının ve önlemlerinin uluslararası standartlarla uyumlu bir şekilde yerine getirilebilmesi için ülkelerin gerekli yasal düzenlemeleri yapmaları gerektiği ifade edilmiştir. Terörist grupların eylemlerini finanse amacıyla kullandığı uyuşturucu ve

[66] Süer, **a.g.e.**, s.38
[67] Oktay Üstün, Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış, Bankacılar Dergisi, S.65, 2008, s.23
[68] **a.g.e.**, s.20
[69] William C. Gilmore, The 1988 United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, by sea. Marine Policy, C.15, S.3, s.192

psikotrop madde ticaretinin önlenmesi amacıyla sözleşme, suçları ve suçlara karşı yaptırımları da detaylı olarak ifade etmiştir. Sözleşmede yer alan suçlar ayrıca her bir üye ülkenin yerel mevzuatında da suç olarak sayılacak ve buna ilişkin yaptırım ve cezalarda yine yerel mevzuatta düzenlenecektir. Uyuşturucu madde ticaretinin önlenmesi amacıyla taraflar nakliye araçlarının gerekli tedbirleri almasını ve bu alanda yeterli denetim mekanizmalarını kurmaları öngörülmüştür.

3.1.2. Sınıraşan Organize Suçlara Karşı BM Sözleşmesi

BM Genel Kurul tarafından 2000'de İtalya'nın Palermo kentinde imzaya açılarak kabul edilen *Sınıraşan Organize Suçlara Karşı BM Sözleşmesi*, organize ve sınır aşan suçlarla mücadeleyi açık bir şekilde ifade etmekte, öneride bulunmakta ve bu durumun toplumun yoksulluğuna olan etkisine vurgu yapmaktadır.[70] Sözleşmenin amacı organize ve sınır aşan suçlarla daha etkin mücadele etmek ve taraf ülkeler arasında işbirliğinin arttırılmasını sağlamaktır. Bu amaçla tarafların organize suç gruplarına katılma, kara para aklama, yolsuzluk ve adaletin engellenmesi gibi eylemleri suç saymaları gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

Palermo Konvansiyonu, kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele de üye ülkelerin suç tanımının belirlenmesi konusunda ortak bir mutabakata varmalarını ve böylece bir ülkedeki suçun bir diğer ülkede suç olmaması yönündeki engelleri ortadan kaldırmayı hedeflemiş ve bu konuda FATF tarafından yayınlanan 40 tavsiye kararları referans alarak hareket etmiştir.[71] Terörizm eylemlerini engellemek için ülkeler arasında işbirliği yapılması ve hukuksal mutabakatın sağlanması, uluslararası bağlantılı terör örgütlerinin ortadan kaldırılmasına katkı sağlayabilecektir.

3.2. FATF

G-7 ülkeleri tarafından OECD bünyesinde 1989 yılında kurulan FATF, sadece bir ülkenin mücadele etmesi ile kara para ve terörizmin finansmanının engellenemeyeceğinden hareketle, uluslararası işbirliğinin sağlanması amacıyla

[70] Arzu Tuncer, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Ticareti ve Kullanılmasına İlişkin Suçlar, (İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara, 2011, s.32
[71] Paul Allan Schott, Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, Washington, D.C.] : The World Bank : International Monetary Fund, 2006, s.3

kurulmuştur.[72] Her ne kadar OECD bünyesinde faaliyet gösteriyor olsa da bağımsız olarak hareket etmekte ve bir "eylem gücü" olması nedeniyle sınırsız bir süre için kurulmamış, bu nedenle çalışma periyodu beş yılda bir gözden geçirilmektedir. Örgüt kara para aklama ile mücadele amacıyla üye ülkelere tavsiyeler, değişen tipolojilerin tespiti ve ülke mevzuatının yeterliliğine ilişkin bir çok alanda çalışmalar yapmaktadır. Finansal sistemin kara para aklama riskine karşı güçlendirilmesi amacıyla girişimlerde bulunan örgüt bu doğrultuda 40 tavsiye kararlarının yayınlamış, AML/CFT kapsamında alınabilecek tedbirlere ilişkin önerilerde bulunmaktadır. Müşterini tanı, şüpheli işlem bildirimi, yüksek riskli sektörlere ve şahıslara ilişkin ilave tedbirler, Siyasi Nüfus Sahibi kişiler, elektronik fon transferleri, uluslararası işbirliği ve koordinasyon, müsadere ve geçici tedbirler, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, kayıt tutma, muhabir bankacılık, iç kontrol ve denetim gini alnlara ilişkin düzenlemeler hayata geçirmiştir. FATF bu çalışmalarla finansal sistemin risklerden arındırılmasına katkı sağlamayı amaçlamıştır.[73] Üye ülkelerin, yayınlanan tavsiye kararlarına uymaları amacıyla yaptırım yetkisine sahip olan FATF, belli periyotlarla gözden geçirme ve değerlendirmeler yapmakta; elde ettiği sonuçları rapor olarak yayınlamakta ve destek noktasında tavsiyeler vermektedir.[74] Ayrıca, AML/CFT kapsamında, uyumun arttırılması amacıyla birçok uluslararası örgütle işbirliği ve bilgi alışverişinde bulunmaktadır.

Suçtan elde edilen gelirlerin aklanmasını önlemek amacıyla 1990 yılında hayata geçirdiği 40 Tavsiye kararları, kara para aklama yöntemlerinde ortaya çıkan yeni metotlar ve teknolojik gelişmeler neticesinde, 1996 yılında revize edilerek ilave tedbirlerin getirilmesi sağlanmıştır. FATF 40 tavsiyeleri ağırlıklı olarak finansal sistemin aklama riskine karşı korunmasının amaçlamaktadır. Ancak 11 Eylül saldırıları ile birlikte, ABD'nin de girişimleri ile terörizmin finansmanına yönelik düzenlemelerdi de dahil edecek şekilde kapsamı genişletilmiştir.[75] 2001 yılında, 40 tavsiye kararlarına, terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla 8 özel tavsiye ilave edilmiştir. 2003 yılında yapılan revize ile bu tavsiyeler nihai olarak 40+9 Tavsiye

[72] Leonard C. Senia, Financial Action Task Force (FATF) and FATF-Style Regional Bodies Efforts to Combat Money Laundering in Casino Gambling—Part 1, Gaming Law Review and Economics, C.18, N.6, s.557
[73] **a.g.e.**, s.559
[74] Ben Hayes, The Impact of International Counter - Terrorism on Civil Society Organisations, Brot für die Welt, 2017, s.18
[75] Kathryn Gardner Obituary, Fighting Terrorism the FATF Way, Global Governance, C.2, S.3, 2007, s.330

kararları olarak hayata geçmiş ve FATF tarafından yayınlanan tavsiye kararları, birçok uluslararası örgüt tarafından standart olarak kabul edilmiş, özellikle BM, bu kararların üye ülkeler tarafından kabul edilmesi ve ulusal mevzuatların bu yönde geliştirilmesi noktasında ciddi destek vermiştir.[76] Terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla getirilen yeni düzenlemeler Birleşmiş Milletler kararlarına vurgu yapmaktadır.

FATF, terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla, üye ülkeler arasında ortak bir standardın oluşturulması amacıyla, 9 Aralık 199 tarihli Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'nin derhal yürürlüğe konulması çağrısında bulunmuştur. 11 Eylül saldırılarından önce üye ülkeler, söz konusu sözleşmeyi imzalama konusunda çekingen davranmış ancak FATF'in çağrısı ve ABD ile BM'nin girişimleri neticesinde üye ülkeler tarafından kabul edilmiştir.[77] Saldırı sonrasında benzer eylemlerin gerçekleşmesini önlemek ve terörist grupların eylemlerini gerçekleştirmek amacıyla edindiklerin fonların akışını kesmek amacıyla FATF, bu sözleşmenin üye ülkeler tarafından onaylanması ve sözleşmenin gerekliliklerine uymaları noktasında düzenleme getirmiştir. Ayrıca 1373 sayılı Birleşmiş, Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına üye ülkelerin derhal uymaları çağrısında bulunmuştur. 1373 sayılı karar gereğince üye ülkelerin aşağıda konulara tam riayet etmeleri gerektiğine vurgu yapılmıştır.[78]

- Terörizmin finansmanı suç sayılması ve suça ilişkin cezai hükümlerin belirlenmesi,
- Terörizmin finansmanının sınır aşan bir suç olmasından hareketle, üye ülkelerin dayanışma ve bilgi alışverişi içinde olmaları,
- Terörist eylemlerde bulunan veya bu eylemlere teşebbüs eden şahıs ve organizasyonların bu eylemlerini gerçekleştirmek amacıyla kullandıkları fonlara el konulması,
- Terörist gruplara mali destek sağlayan, yardım ve yataklık sağlayan şahıslara sığınma hakkı verilmemesi ve destek sağlanmaması.

Terörist eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılan kaynakların önlenmesi ve bu fonların durdurulması amacıyla, Birleşmiş Milletler Kararları uyarınca, üye ülkeler,

[76] Hayes, **a.g.e.**, s.16

[77] Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısının Değerlendirilmesi, http://www.ankarabarosu.org.tr/Dosyalar/yie/TERORIZMI.pdf (Erişim Tarihi: 22.10.2017)

[78] Ezeli Azarkan, 11 Eylül Terör Saldırıları Sonrası Dönemde Birleşmiş Milletlerin Uluslararası Terörizm Konusundaki Tutumu, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.12,S.16, 2008, s.51

terörizmi finanse eden gerçek kişi ve organizasyonlara ait mal varlıklarının gecikmeksizin dondurulması için gerekli tedbirleri uygulamaları öngörülmüştür.[79] Malvarlıklarının dondurulması, kanunlar tarafından yetkili kılınan mercii veya mahkeme tarafından başlatılan bir hukuki sürece dayalı olarak fonların dönüştürülmesi, mal sahibi tarafından tasarrufunun veya hareketinin yasaklanmasını ifade etmektedir. Terörist organizasyonlarına destek verdiği tespit edilen ve yine BMGK kararları ile ilan edilen kişilere ait malvarlıklarına el konulması ve müsaderesi amacıyla hangi makamın yetkili olduğu kanunlarca belirlenmesi gerekmektedir. FATF tarafından ifade edilen müsadere, kanunlarla yetkili kılınmış merciin veya mahkemeni aldığı karar neticesinde fonların ve diğer mal varlıklarının zilyet ve malikin sürekli olarak mahrum bırakılmasıdır.[80] Terörist gruplarla ilişkili malvarlıklarının dondurulması amacıyla FATF tarafından getirilen ve malvarlıklarının dondurulmasını öngören tavsiye kararı üye ülkelere BMGK kararlarının gecikmeksizin uygulanması ve bu fonların dondurulması yükümlülüğü getirmektedir.[81]

FATF tarafından yayınlanan 9 Özel Tavsiye kararları terörist eylemlerin ve terörizmin finansmanın önlenmesi amacıyla birçok düzenleme hayata geçirmiştir.

1 No.lu Özel Tavsiye- Birleşmiş Milletler belgelerinin derhal onaylanması ve yürürlüğe konulması: terörist eylemlerin ve terör örgütlerinin suç olarak kabul edilmesini ve bu eylemlerle ilişkili fonların dondurulması yönünde düzenlemenin hayata geçirilmesine katı sağlamıştır.

2 No.lu Özel Tavsiye: Terörizmin, Terörist Eylemlerin ve Terör Örgütlerinin Finansmanının Suç Haline Getirilmesi: Üye ülkeler, mevzuatlarında terörizm ve terörizmin finansmanını suç olarak sayacak ve bu suçları kara para aklamanın öncül suçu olarak kabul edeceklerdir.[82]

3 No.lu Özel Tavsiye: Terörist mal varlıklarının dondurulması: Tavsiye kararına göre, terörizmin finanse edilmesinde kullanılan fonların ve diğer malvarlıklarının zaman kaybetmeksizin dondurulması gerektiği belirtilmiştir.

---

[79] Hayes, **a.g.e.**, s.11

[80] Mustafa Şevik, Suçtan Elde Edilen Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçunun Analizi (TCK 282. Mad.), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2005, s.37

[81] Havva Börekçi ve Cengiz Erol, Assessment Of Turkey's Anti-Money Laundering And Combating Terrorist Financing System, Journal of Yaşar University, C.6, S.23, 2011, s.3762

[82] FATF IX Special Recommendations, Financial Action Task Force, S.2 www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF%20Standards%20-%20IX%20Special%20Recommendations%20and%20IN%20rc.pdf (Erişim Tarihi: 16.10.2017)

4 No.lu Özel Tavsiye: Terörizmle bağlantılı şüpheli işlemlerin bildirilmesi: Kara paranın aklanmasının önlenmesine dair tedbirler kapsamında yükümlüler, bünyelerinde gerçekleşen şüpheli işlemleri yetkili yasal otoriteye bildirmekle mükellef kılınmışlardır. Finansal kuruluşlar, normal müşteri davranışları ile şüpheli işlemleri ayırt edebilecek kontrol mekanizmalarını bünyelerinde bulundurmakta ve bu işlemleri kontrol edebilecek nitelikli personel istihdam etmektedir. Bu süreç kara para aklama ile mücadele, veri merkezinin kurulması ve aynı tipteki şüpheli işlemin tespiti için önemlidir. Kara para aklama şüphesi nedeniyle şüpheli işlem bildirim yükümlülüğüne ilaveten, 11 Eylül terör saldırılarından sonra, terör bağlantılı işlemlerin raporlanması da gündeme gelmiştir. Bu nedenle FATF 9 Özel Tavsiye kararları ile birlikte yükümlüler; şahıslar, işletmeler veya kurumların, terör eylemleri veya terör grupları ile bağlantılı olduğundan şüphe duydukları işlemleri, ilgili şüpheyi zaman kaybetmeksizin yetkili otoriteye bildirilmesi ile mükellef kılınmışladır. Terörizmin finansmanında kullanılan yaygın yöntemlerden biri, terör sempatizanları tarafından yapılan bağışlardır. Bağışlar genellikle belli aralıklarla yapılan düzenli ödemeler şekliden gerçekleşmektedir. Bu kapsamsa yükümlüler uzun süre hareket göremeyen hesaplara düzenli aralıklarla yatırılan tutarların gerçekleştiği hesapları, hareket görmeyen hesaplara belli aralıklarla ve küçük tutarlarda yatırılan fonların belli bir tutara ulaşmasından sonra, bu tutarın hesaptan çekilmesi, veya belli aralıklarla ve küçük tutarlar şekilde fon girişlerinin olduğu hesaplar kontrol edilmeli ve şüpheli görülen bir durumun mevcut olması durumunda zaman kaybetmeksizin şüpheli işlem bildirimi yapmalıdırlar.[83] Terörizmle bağlantılı işlemlerin tespit edilmesi ve bu işlemlerin yasal otoritelere raporlanması amacıyla aşağıda detayları yer alan kontrol noktalarının oluşturulması önem taşımaktadır.

- Hesaplardan gerçekleşen işlemlere yapılacak kontrollere ilave olarak, iş ilişkisi tesis edilmeden önce kimlik tespiti yerine getirilerek, hesabın açılış amacına yönelik bilgi toplanması,
- Hareket göremeyen hesaplara belli aralıklarla ve küçük tutarlarda yatırılan fonların belli bir tutara ulaşmasından sonra, bu tutarın hesaptan çekilmesi durumunda,
- Sürekli iş ilişkisi tesisi amacıyla hesap açılışı sırasında, hesabın açılış amacına ilişkin bilgi vermekten kaçınanlar veya yanıltıcı bilgi paylaşan hesaplar,

[83] Hayes, **a.g.e.**, s.37

- Hesap açılışı akabinde kısa süre içerisinde müşteri profili ile tutarlı olmayacak veya müşteri gelirini aşan tutarlarda para girişinin olduğu hesaplar,
- Faaliyet gösterdiği alan ile uyumlu olmayacak şekilde hesaptan nakit çıkışların yoğun ve tutarların yüksek olduğu hesaplar,
- İşlemlerin mahiyetini zorlaştıracak şekilde karmaşık işlemler gerçekleştiren hesaplar,
- Ülkelerin yasal mevzuatları gereği, o ülke mevzuatı tarafından belirlenen nakit tutarlı işlemlerin olması durumunda, işleme ait detaylı bilgi ve bu işlemlerin yetkili otoritelere bildirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bilgi vermekten ve yetkili otoritelere bildirilmekten kaçınmak amacıyla, yasalarca belirlenen tutarların altında nakit işlemler gerçekleştirmeye özen gösteren hesaplar,
- Transferi gerçekleştiren hesabın, gerçekleştirdiği transfer tutarının geliri veya faaliyet alanı ile uyumlu olmayacak şekilde yüksek tutarlar şekilde işlem gerçekleştiren hesaplar,
- Müşterini tanı kapsamında gerçekleştirilen kimlik tespiti sürecinde, bu bilgilerin doğrulanması sürecinde ortaya tutarsızlıkların çıktığı hesaplar,
- Hesap açılış süreci akabinde, riskli olarak tabir edilen ülke ve bölgelere fon transferinin gerçekleştirilmesi,

Yukarıda belirtilen durumların vuku bulması halinde, yükümlüler söz konusu durumu şüpheli işlem kapsamında değerlendirebilecek, bu işlemlere ve müşterilere ilişkin detaylı bilgi talep edilebilecek ve şüphenin oluşması durumunda, şüphe sebebi belirtilerek yasal otoriteye şüpheli işlem bildirimi kapsamında bildirebileceklerdir.

5 No.lu Özel Tavsiye: Ülkeler arasında karşılıklı yardımın sağlanması: Fon transferlerinin yüze yüze olmayan kanallardan erişilebiliyor olması uluslararası işbirliği ve karşılıklı yardımlaşmayı kaçınılmaz kılmaktadır.[84] Mali İstihbarat Kuruluşlarının, sınır aşan transfer işlemleri ve gelişen tipolojiler konusunda işbirliği yapmaları, suçun önlenmesinde ve suçluların yakalanmasında kritik bir öneme sahiptir. İşbirliğinin sağlıklı devam edebilmesi için, mali istihbarat birimlerinin yetki ve görev alanlarının yasalarca belirlenmesi gerekmektedir.[85] Terörist gruplarla bağlantılı olan veya terör eylemlerine karışan şahıslara, üçüncü ülkeler tarafından

[84] Hayes, **a.g.e.**, s.7

[85] Oktay Üstün, Mali Eylem Görev Gücü (FATF) Suç Gelirlerinin Aklanmasıyla ve Terörizmin Finansmanıyla Mücadelede Risk Temelli Yaklaşım Hakkında Kılavuz, Bankacılar Dergisi, Sayı 65, 2008, s.19

sığınma taleplerinin kabul edilmemesine yönelik FATF düzenlemeleri BM tarafından da desteklenmektedir. Ancak bir ülkenin, terör bağlantılı olarak kabul ettiği kişi veya kuruluşların, bir diğer ülkede de aynı suç kategorisinde kabul edilmesi süregelen tartışmalı konulardandır. Bu konuda genellikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı ile terör bağlantılı olduğu belirlenen kişi veya kuruluşlar kapsama dahil edilmektedir. Nitelim önceki bölümlerde ifade edilen ve terörizmle bağlantılı olduğu değerlendirilen fonların dondurulması, BMGK kararı ile terör bağlantılı olduğuna karar verilen kişi ve kuruluşları kapsamaktadır.[86]

6 No.lu Özel Tavsiye: Alternatif havale sistemlerinin kontrol altına alınması: Yasal olmayan yollardan gerçekleştirilen fon transferleri kara para aklama ve özellikle terörizmin finansmanı noktasında ciddi riskler barındırmaktadır. 11 Eylül saldırılarından sonra gündeme gelen ve alternatif ödeme sistemi olarak bilinen Hawala sistemi, prensip olarak geleneksel ve yasal kanallardan gerçekleşen ödemelerden farklı olmamakla beraber, KYC gerekliliklerine uymamaları nedeniyle riskli olarak kabul edilmektedirler.[87] Hawala sisteminde kimlik tespitinin gerçekleştirilememesi, ödemelerin kontrol listelerine karşı taranmaması ve işlemlerin izlenememesi gibi nedenlerden dolayı bu sistemin aklayıcılar ve terörizmi finanse eden gruplar tarafından kullanılmasına neden olmaktadır. FATF tavsiyelerinde, üye ülkelerin, resmi olmayan hawala gibi alternatif kanallardan gerçekleşen para transferlerin önlenmesi amacıyla, transfer hizmeti sunan veya sahip oldukları ağlar aracılığıyla acenteler dahil olmak üzere, para ve değer transfer hizmeti sunan gerçek veya tüzel kişilerin gerçekleştirdikleri transferlere ilişkin riskleri ifade ederek, bu kapsamda hizmet veren kuruluşların lisans almaları gerektiğine vurgu yapılmıştır.[88] Bu sistem bankacılık uygulamalarının yaygın olmadığı ülkelerde veya işlemlerin izlenmesini gizlemek isteyen suç örgütleri tarafından tercih edilmektedir. Alternatif havale hizmeti sunan kuruşların kayıt altına alınması ve yükümlü grubuna dahil edilmesi, bu işlemleri gerçekleştiren kuruluşların, kara para aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla getirilen yasal düzenlemelerle uyumlu olmasının sağlanması üye ülkelerin sorumluluğuna bırakılmıştır. Alternatif havale hizmetini, genellikle gurbetçiler,

[86] A Handbook for Legislative Drafting Legal Department: International Monetary Fund, International Monetary Fund, 2003, s.21

[87] Marieke de Goede, Hawala Discourses and the War on Terrorist Finance, Environment and Planning D: Society and Space, C.21, 2003, s.513

[88] David C. Faith, The Hawala System, Global Security Studies, C.2, S.1, 2011, s.31

müşteri veya alıcı adının gizlenmesini isteyen kuruluşlar veya yasadışı amaçlarla işlem gerçekleştirmek isteyen firma veya şahıslar tarafından tercih edilmektedir.[89]

Güney Asya ve Orta Doğu'da yüzyıllar önce ortaya çıkan ve ticari faaliyetlere ait ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla kullanılan Hawala, bazı ülkelerde yasal düzenlemelerle kontrol altına alınmış ancak halen herhangi bir düzenlemeye tabi olmayan kuruluşlar da bu işlemleri gerçekleştirebilmektedir.[90] Bunun yanı sıra sadece suç örgütlerine aklama ve terörizmin finansmanı amacıyla hizmet veren Hawala kuruluşları da bulunmaktadır. Bu kuruluşlar genellikle suç grupları tarafından kontrol edilmekte; aklama, vergi kaçırma ve yolsuzluk faaliyetleri gerçekleştirmektedirler.[91] Bu kuruluşların farklı ülkelerde geniş bir ağa sahip olması, hızlı fon transferler işlemleri gerçekleştirmeleri ve işlemlerin kayıt altına alınmadan yapılması, aklayıcılar ve terör grupları için cazip avantajlar sunmaktadır. FATF tavsiyeleri, bu alanda faaliyet gösteren kuruluşların, lisans ve yasal düzenlemelere tabi olmalarını, faaliyetlerine yönelik kamuoyunu aydınlatmaları, şeffaf olmaları, kimlik tespiti gerçekleştirmeleri ve işlemleri kayıt altına almaları gerektiğini ifade edilmiştir.[92] Ayrıca yine işlemlerin kara para, terörizmin finansmanı veya başka nedenlerle şüpheli görülmesi durumunda, söz konusu işlemin şüphe nedeni ile birlikte yasa otoriteye bildirilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

7 No.lu Özel Tavsiye: Elektronik fon transferlerinde kimlik tespitinin güçlendirilmesi: Yapılan düzenleme, yükümlülerin elektronik fon transferine konu ödeme mesajlarında, alıcı ve göndericiye ait isim, adres ve hesap numaralarını içerecek şekilde düzenlemeler yapmasını öngörmektedir. Ödeme mesajlarında yer alacak kimlik bilgilerinin, hesap açılış veya iş ilişkisi tesisi sürecinde yükümlüler tarafından müşterini tanı ilkesi kapsamında alınmış ve güvenilir kaynaklardan teyit edilmiş bilgilerden oluşması gerekmektedir.[93] Müşteri bilgilerinin yer almadığı mesajların, yükümlüler tarafında detaylı olarak izlenmesi ve incelenmesine ilişkin uygun kontrol noktalarının kurulması gerekmektedir. Fonların finansal kuruluşlar arasında transfer

[89] The Role Of Hawala and Other Similar Service Providers İn Money Laundering And Terrorist Financing, https://www.imolin.org/pdf/imolin/Role-of-hawala-and-similar-in-ml-tf-1.pdf (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

[90] Eva Ladanyi and Istvan Kobolka, The Hawala System, Interdisciplinary Management Research, C.10, 2014, s.413

[91] Goede, **a.g.e.**, s.515

[92] FATF IX Special Recommendations , http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF%20Standards%20-%20IX%20Special%20Recommendations%20and%20IN%20rc.pdf (Erişim Tarihi: 25.11.2017)

[93] Aykın ve Sözmen, **a.g.e.**, s.268

edilmesini sağlayan elektronik fon transferlerinde, farklı ülkelerde bulunan finansal kuruluşlara yapılan sınır ötesi transferlerde, gönderici ve alıcı konumunun aynı olduğu ülkelere yapılan yerel transferlerde eksiksiz olarak uygulanmalıdır. Hakkında terörizm bağlantısı şüphesi bulunan kişi veya kuruşlara ait işlemlerin izlenmesi için bu tavsiye kararların hayata geçirilmesi önemli bir husustur. FATF'in 16 no.lu tavsiye kararın da bu konu ayrıntılı olarak ifade edilmiş ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1373 sayılı kararına vurgu yapılmıştır. 1373 sayılı BMGK kararı, kara para veya terörizmin finansmanı ile bağlantılı olma şüphesi taşıyan fonların zaman kaybetmeksizin dondurulmasını öngörmektedir.[94]

8 No.lu Özel Tavsiye: Kar amacı Gütmeyen Kuruluşların istismar edilmesinin önlenmesi: Tavsiye kararı, Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşların (NGO) risk bazlı yaklaşım çerçevesinde değerlendirmesini, bu kuruşlara ilişkin araştırmalar yapılmasını, faaliyetlerin ve büyüklüğünün tespit edilmesini ve bu alanın kötüye kullanılmasını önlemek amacıyla hukuki düzenlemeleri gözden geçirmelerini huşularını düzenlemiştir.[95] NGO'lar, FATF'e göre, *"Hayırsever, dini, kültürel, eğitimsel, sosyal ve kardeşlik gibi amaçlarla para toplamak veya dağıtmakla uğraşan bir tüzel kişi, düzenleme veya organizasyon"* olarak ifade edilmiş ve iyi uygulama rehberlerinde bu kuruluşların herhangi bir ticari faaliyette bulunmadıklarına vurgu yapılmıştır. NGO tanımı ve kapsamı ülkeden ülkeye farklılık gösteriyor olsa da burada vurgulanan bu kuruluşların hukuki tanımından ziyade fonksiyonel yapılarıdır. Fonksiyonları gereği bu kapsamda olan kuruluşlarla ilgili tedbirler:[96]

- NGO'ların kuruluş amaçlarını ve harcamalarını ve bu harcamaları hangi amaçla geçekleştirdiklerini gösterir bütçelerinin hazırlanması ve sunulması,
- Hesapların denetime tabi tutulması,
- Toplanan fonların hangi amaçla toplandığına ilişkin bilginin, terörizmin finansmanı soruşturmaları kapsamında talep edilmesi durumunda bu bilgilerin iletilmesi,

[94] United Nations Security Council resolution 1373 (2001), https://www.un.org/sc/ctc/resources/databases/recommended-international-practices-codes-and-standards/united-nations-security-council-resolution-1373-2001/ (Erişim Tarihi: 21.11.2017)

[95] Matthew Robert Shillito, Countering Terrorist Financing via Non-Profit Organisations: Assessing why few States Comply with the International Recommendations, Nonprofit Policy Forum,C.6, S.3, 2015, s.327

[96] Shillito, **a.g.e.**, s.327

- Kuruluşların birçok ülkede faaliyet gösteriyor olması veya bağışların farklı ülkelere yapılması durumunda her iki ülkenin denetim konusunda karşılıklı işbirliği içinde olması,
- Kuruluşta görevli yönetim kurulu üyelerinin görevini yerine getirmesinde dürüst ve titiz davranması gerekmektedir.

9 No.lu Özel Tavsiye: Nakit Taşıyıcı Kuryeler: Terör grupları, faaliyetlerini finanse etmek amacıyla finansal sistemi kullanamadıkları durumlarda, ihtiyaç duydukları fonları veya para yerine geçen kıymetli evrakları fiziki olarak transfer edebilmektedirler. Bu fonların, bir ülkeden başka bir ülkeye taşınmasını engellemek amacıyla FATF:[97]

- Para veya para yerine geçen kıymetli evrakın sınır ötesi taşımacılığını tespit etmek,
- Kara para aklama veya terörizmin finansmanı ile ilgili olduğundan şüphelenilen fonu veya para yerine geçen kıymetli evrakın taşınmasını durdurmak veya sınırlamak,
- Yanlış beyan edilen veya ifşa edilen para ya da para yerine geçen kıymetli evrakları durdurmak ya da sınırlamak,
- Yanlış beyan veya açıklama yapmak için uygun yaptırımlar uygulamak, ve
- Terörün finansmanı veya kara para aklama ile ilgili para ya da para yerine geçen kıymetli evrakın müsadere edilmesini sağlamak.

FATF, kuryeler aracılığıyla nakit taşımacılığı uygulamasında beyan sistemi veya açıklama sistemini uygulayarak AML/CFT kapsamında yükümlüklerini yerine getirebilecekleri ifade edilmiştir.[98]

Beyan sistemi maksimum 15.000 EUR/USD sınırını aşan nakit para ya da para yerine geçen kıymetli evrakın fiziksel sınır ötesi naklini gerçekleştiren tüm kişilerin yetkili makamlara gerçeğe uygun beyanda bulunması; açıklama sistemi ise para ya da para yerine geçen finansal araçların fiziksel sınır ötesi naklini gerçekleştiren kişi veya kuruluşların, yetkili makamlara gerçeğe uygun açıklamada bulunmasını ifade

[97] FATF IX Special Recommendations , http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF%20Standards%20-%20IX%20Special%20Recommendations%20and%20IN%20rc.pdf (Erişim Tarihi: 25.11.2017)
[98] Oktay Üstün, Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) Dokuz Özel Tavsiyesi, Bankacılar Dergisi, Sayı 52, 2005, s.25

etmektedir.[99] Açıklama sistemi uygulayan ülkeler, bu konudaki gerekli araştırmalarını, belirli bir hedefe, istihbarata, şüpheye ya da tesadüfe dayanarak yapabilmelerini sağlamalıdır.

Terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla hayata geçirilen 9 Özel tavsiye kararları temel olarak uluslararası işbirliğinin arttırılması, cezai yaptırımların belirlenmesini, yükümlülerin kimlik tespitini eksiksiz olarak gerçekleştirilmesini kapsamaktadır. Bu nedenle, tavsiye kararlarında, yükümlülerin müşterini tanı prensibi çerçevesinde hareket etmeli tavsiye edilmiş olup, yükümlüler iş ilişkisi tesis etmeden önce, müşterinin kimlik tespitini gerçekleştirmek ve bu bilgileri güvenilir kaynaklardan teyit etmekle yükümlü kılınmışlardır.[100] Söz konusu uygulamalar, riskli sektörde faaliyet gösteren müşterilerin tespit edilmesine katı sağlayacak ve böylece risk bazlı yaklaşımın uygulanmasını mümkün kılabilecektir.

3.3.Avrupa Birliği Direktifleri

Finansal sistemin, aklayıcılar tarafından kullanılmasının önüne geçmek amacıyla AB müktesebatı içerisinde yer alan ve ilk bağlayıcı düzenleme olan 91/308/EEC sayıl "Finansal Sistemin Kara paranın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkındaki Konsey Direktifi" 10 Haziran 1991 yılında yürürlüğe girmiştir. Direktif kapsamında üye ülkelere, yerel mevzuatlarının kara para aklamanın suç olacak şekilde düzenlemesine vurgu yapmıştır. Bu kapsamda:[101]

- 1988 tarihli BM girişimleriyle Viyana'da kabul edilen Uyuşturucu İlaç ve Psikotropik Madde Kaçakçılığının Önlenmesine ilişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
- Strazburg'ta imzaya açılan 8 Kasım 1990 tarihli Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne
- FATF Tavsiyelerine,
- BASEL Bankacılık Prensiplerine ve
- 1980 tarihli Avrupa Konseyi Kararlarına vurgu yapmıştır.

[99] Money Laundering Through the Physical Transportation of Cash, FATF REPORT, Financial Action Task Force, 2015, s.60
[100] FATF 40 Recommendations, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/FATF%20Standards%20-%2040%20Recommendations%20rc.pdf (Erişim Tarihi: 01.12.2017)
[101] Börekçi, **a.g.e.**, s.190

Direktif kapsamında yükümlü gruplar tanımlanmış ve bu yükümlülerin asgari düzeyde uyulması gereken tedbirler ifade edilmiş ancak yükümlü grubu dar bir kapsamda ifade edilmiştir. Yalnızca finansal kuruluşlar, sigorta ve kredi şirketleri bu kapsama dahil edilmiş ve aşağıda yer alan hususlara yönelik tedbirler getirilmiştir:[102]

a) Aklama suçunun tanımı:

Aklama suçunun tanımı ve üye ülkelerin bu tanım çerçevesinde yerel mevzuatlarını ve suça ilişkin cezaların belirlenmesini öngörmüştür. 91/308/EEC saylı direktif kapsamında aklama suçu özetle aşağıda sıralanan faaliyetlerin bilerek ve isteyerek işlenmesi durumunu kapsamaktadır:

- Suç olan bir faaliyetten elde edilen gelirin kaynağını gizlemek veya suçtan elde edildiği bilinen bir bir gelirin kaynağını gizlemek amacıyla üçüncü kişilere yardım ve yataklık yapmak,
- Suçtan elde edilen bir gelirin ceza gerektiren bir faaliyet veya bu faaliyete yardımcı diğer bir faaliyetten elde edildiğini gizlemek veya gerçeğe aykırı bir şekilde göstermek; veya bu gelirlerin bilerek mülkiyetini ya da zilyetliğini almak veya kullanmak,
- Yukarıda ifade faaliyetlere yada faaliyet girişimlerine katılmak ve bu faaliyetleri kolaylaştırmak, teşvik etmek ve tavsiyelerde bulunmak.

Direktif kapsamında kara paranın tanımı yapılırken uluslararası düzenlemeler referans alınmıştır. Konuyla ilgili AB müktesebatı içinde ilk düzenleme olması nedeniyle tanımlar dar tutulmuştur. Bu tanımlar sonraki düzenlemelerde daha geniş kapsamda değerlendirilecektir.

b) Müşterini Tanı (MT) ilkesi:

Finansal sistemin aklayıcılar tarafından kullanılmasını engellemek amacıyla, yükümlülerin sürekli iş ilişkisi tesisinde kimlik tespiti gerçekleştirmeleri gerekmekte ve bu bilgilerin güvenilir kaynaklardan teyit edilmesi gerekmektedir. yükümlülerin hangi durumlarda kimlik tespiti gerçekleştirmeleri gerektiği direktif kapsamında ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.[103] Ancak, yükümlüler kara para aklama şüphesi

[102] Kara Paranın Aklanmasında Mali Sistemin Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin 91/308/EEC Sayılı Direktifte Değişiklik Yapılması Hakkında 2001/97/EC Sayılı Direktif, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Ek_3.pdf (Erişim Tarihi: 05.12.2017)

[103] Council Directive 91/308/EEC of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering, https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0308:EN:HTML (Erişim Tarihi: 10.12.2017)

gördükleri durumlarda hiçbir şart ve koşul gözetmeksizin kimlik tespitini eksiksiz olarak yerine getirmekle yükümlüdürler.

c) Kayıtların saklanması:

Yükümlüler, iş ilişkisi tesisi süreci ile birlikte elde ettikleri dokümanları ve işlemlere ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi en az beş yıl süre ile saklamak ve talep edilmesi durumunda kanunlarca yetkili kılınmış yetkili organlara ulaştırmak yükümlü kılınmışlardır. Kara para aklama soruşturmalarında, suçun ispatı ve soruşturmaların sağlıklı bir şekilde devam etmesi ve mahkemeler tarafından bu kayıtların delil olarak sunulması açısından için söz konusu durum önem taşımaktadır.

d) Şüpheli işlem bildirimi:

Şüpheli işlem bildirimi aklama ile mücadelenin önlenmesi ve kullanılan aklama tipolojilerinin belirlenmesine katkı sağlamaktadır. Aklama faaliyetlerine katılanların tespit edilmesi ve kanunlarca uygun görülen cezai yaptırımların uygulanması için, yükümlüler nezdinde gerçekleşen şüpheli işlemlerin yetkili kuruluşlara (Mali İstihbarat Birimleri), yükümlüler tarafından bildirilmesi gerekmekte ve direktif kapsamında bu durum zorunlu kılınmıştır.

e) Ulusal ve uluslararası işbirliği:

Kara para aklamanın organize ve sınır aşan bir suç olması nedeniyle, bu suçla mücadelede üye ülkelerin koordinasyon ve iş birliği içinde olmaları gerekmektedir. Kanunlar tarafından belirlenen usuller ve yetkili makamlarca; soruşturma, kovuşturma ve yargılama konusu aklama faaliyeti olan süreçlerde bilgi alışverişinin sağlanması temin edilmelidir. Nitekim bu uygulama kuruluş amacı üye ülkeler arasında uyumun ve bilgi alışverişinin sağlanması olan AB kuruluş amacına uyumluluk göstermektedir.

f) Denetim faaliyetleri:

Kara para aklama ile mücadelede kullanılacak yöntem ve usullerin belirlenmesi amacıyla üye ülkelerde faaliyet gösteren yükümlüler, bu konuya ilişkin bünyelerinde uygun politika ve prosedürler geliştirmeli ve bu faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla bünyelerinde gereli niteliklere haiz personel istihdam etmekle mükelleftirler. Denetim personeli şüpheli işlemlerin izlenmesi ve şüpheli görülen işlemlerin şüpheye mahal veren konu ile birlikte yetkili otoritelere bildirmelidirler. Yükümlüler ayrıca bünyelerinde şüpheli işlemlerin denetim personeline iletilmesini amacıyla uygun yöntem ve araçları tesis etmelidirler.

Direktif kapsamında getirilen düzenlemelerle uyumun sağlanması ve iç hukukun bu yönde güncellenmesi amacıyla üye ülkelere 1 Ocak 1993 tarihinde kadar süre

tanınmıştır. Gerekli düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ile birlikte üye ülkeler durumu ve alınan aksiyonları komisyona bildirmelidirler.

FATF tarafından 1990 yılında yayınlanan tavsiyeler referans alınarak yayınlanan 91/308/EEC sayıl "Finansal Sistemin Kara paranın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkındaki Konsey Direktifi", 1996 yılında FATF tavsiyelerinin revize edilmesi ile birlikte 19 Kasım 2001 tarihinde 2001/97/EC sayılı Direktif kabul edilmiştir. Yapılan bu düzenlemede temel amaç FATF tavsiyeleri uyumun sağlanması ve doğrultuda 91/208/EEC sayılı direktifte ifade edilen bir takım düzenlemelerin değiştirilmesidir. Düzenleme ile birlikte aklama suçunun tanımı, yükümlü gruplarının kapsamı, MT ve bildirim yükümlülüğünün kapsamı, yükümlüler tarafından alınması gereken tedbirlerin kapsamında değişikliğe gidilmiştir.

- Yükümlü tanımı, 91/308/EEC sayılı direktifte belirtilen kuruluşların, topluluk içinde veya dışında şirket merkezi bulunan kuruluşların topluluk içindeki şubesi olarak genişletilmiş; hisselerini veya senetlerini pazarlayan bir ortak yatırım kurumlarını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Getirilen yeni düzenleme ile merkezi, topluluk içinde faaliyet göstermese dahi, topluluk içinde şube bulunduran finansal ve kredi kuruluşları kapsama dahil edilmiştir.
- Parlamento avukatların da yükümlü grubuna dahil edilmesi noktasında girişimlerde bulunmuş ancak gelen itirazlar neticesinde avukatlar kapsam dışında kalmıştır.
- Müşterini Tanı ilkesi kapsamında 91/208/EEC direktifinde getirilen düzenlemelerin kapsamı genişletilmiş ve kimlik tespitine konu olan tutar miktarı farklı şartlara göre değişiklik gösterecek şekilde düşürülmüştür.
- Yükümlülerin bünyelerinde gerçekleştirecekleri iç kontrol faaliyetleri, risk yönetimi ve eğitim faaliyetlerine ilişkin yeni düzenlemeler getirilmiştir.

FATF tavsiyelerinde yapılan revize ile birlikte, bu yönde ortaya çıkabilecek mevzuat boşluklarının ortaya çıkmasını engellemek amacıyla gerekli düzlemler yapılmıştır. İşbirliğinin gerekliliği ve uluslararası düzenlemeler ile uyumun sağlanması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

11 Eylül 2001 yılında ABD'de yaşanan terör saldırıları ile gündeme gelen ve akabinde FATF tarafından terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla yayınlanan 9 Özel Tavsiye kararları, 2005/60/EC sayılı direktifin temelini oluşturmaktadır. Yaşanan terör saldırıları ile birlikte ABD'nin girişimleriyle, 2001 yılında, terörizmin

finansmanının engellenmesi amacıyla 40 tavsiye kararlarına ek olarak, 8 Özel tavsiye kararı yayınlanmıştır.[104] Nihai olarak 2004 yılında 9 Tavsiye olacak şekilde güncellenen tavsiye kararları, terörizm ile küresel ölçekte ve etkin mücadele amacıyla yeni tedbirler getirmiştir. FATF'in kara para aklamaya ilişkin tedbirleri 40 Tavsiye Kararları; terörizmin finansmanı ile ilgili tedbirleri 9 Özel Tavsiye kararı olarak ayrı ayrı yayınlamasının temel nedeni şu ki, kara para aklamanın temel hedefi finansal olmasına rağmen, terörizmin finansmanının hedefi finansal değildir. Bir diğer neden ise terörizmin finansmanında kullanılan fonların, aklayıcılar tarafından kullanılan fonlardan çok daha küçük tutarlarla gerçekleştirilmesi konusudur, ki, 11 Eylül saldırılarının toplamda 500.000 dolar tutarındaki fonla gerçekleştirildiği bilinmektedir.[105] Bunun yanında aklama faaliyetlerinin konusunu tamamen yasa dışı yollardan edilen fonlar iken, terörizmin finansmanında yasal görünümlü kaynaklar ve yasal yollardan elde edilmiş fonlar kullanılabilmektedir. Öyle ki, doğrudan devlet destekli fonlar dahi, terörist faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde kullanılabilmektedir. Nitekim bugün ABD, Kuzey Kore, İran, Sudan ve Suriye hükümetlerini terörizmi finanse eden ülkeler kategorisinde değerlendirmektedir.[106] Netice olarak kara para, küresel ölçekte ülkeler tarafından suç olarak kabul edilmesine, bu yönde gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasına ve bu suça ilişkin cezai yaptırımları belirlemesine rağmen; terörizmin finansmanı noktasında kimlerin, hangi kuruluş ve organizasyonların terörizmle bağlantılı olduğu konusunda ülkeler ihtilafa düşebilmektedir. Bu nedenlerden ötürüdür ki, terörizmin finansmanı ile mücadele, kara para aklama suçundan ayrı olarak düzenlenmiştir.

2005/60/EC sayılı direktif, FATF tarafından yayınlanan yeni düzenlemelerle uyumlu olmak ve terörizmin finansmanına tedbirler getirmek amacıyla, üçüncü direktif olarak da adlandırılan bu düzenlemeler 26 Ekim 2005 yılında yürürlüğe girmiş ve önceki düzenlemeler yürürlükten kaldırılmıştır. Nihai olarak yedi bölüm olarak

[104] James K. Jackson, The Financial Action Task Force: An Overview, May 9, 2012, https://fas.org/sgp/crs/terror/RS21904.pdf (Erişim Tarihi: 20.12.2017)
[105] Money Laundering And Terrorism As A Global Threat And A Comparison Between United States And Turkey, http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/AnkaraBarReview/tekmakale/2011-2/6.pdf s.190 (Erişim Tarihi: 20.12.2017)
[106] State Sponsors of Terrorism, https://www.state.gov/j/ct/list/c14151.htm (Erişim Tarihi: 21.12.2017)

yayınlanan direktif kapsamında aşağıdaki düzenlemeler getirilmiştir. Direktifin birinci bölümde kapsam ve tanımlara yer verilmiş ve buna göre:[107]

Aklama Suçu

- Suçtan elde edilen veya suçtan elde edildiği bilinen bir malvarlığının yasadışı olan kaynağını gizlemek veya bu eyleme dahil olan bir kişiye, suçtan edilen gelirin kaynağını gizlemesine yardımcı olmak,
- Suçtan edildiği bilinen malvarlığının kaynağını, mahiyetini, hareketini, tasarruf edilişini, hareketi, üzerindeki hakları veya kimin mülkiyetinde olduğunu gizlemek,
- Alındığı tarih itibariyle, suçtan elde edilen ya da suça iştirak ederek elde ettiğini bilerek, edinilmesi, kullanılması veya mülk edinilmesi,
- Yukarıda ifade edilen durumların herhangi birine iştirak etmek, yardım veya yataklık etmek, kolaylaştırmak veya planlanmasına katı sağlamak olarak düzenlenmiştir.

Yükümlüler

Direktif kapsamında dahil edilen yükümlü grubunun kapsamı genişletilmiştir. Buna göre finansal, kredi ve sigorta kuruluşları, mali müşavir ve serbest muhasebeciler, emlak alım satımı yapan veya müşterileri adına emlak alım satımı yapan noterler veya diğer bağımsız hukuk işleri uğraşanlar, Kumarhaneler yükümlü kapsamı olarak belirlenmiş ve gruplara ait ayrıntılı alt tanımlar yine direktifte ifade edilmiştir. Direktif bu yönüyle, faaliyet gösterdiği alan gereği riskli olan bazı sektörlerin, aklama faaliyetlerinde kullanmasını engellemeyi amaçlamıştır ve nitekim bu nedenle, noter ve muhasebeciler de yükümlü grubuna dahil edilmiştir.

Direktif, Müşteri Tanı ilkesi (Customer Due Diligence- CDD) ilkesi hükümlerini ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Bu kapsamda yükümlüler, CDD kapsamında, iş ilişkisi tesis ettikleri gerçek ve tüzel kişilerin, direktif kapsamında belirlenen eşiklerin üstünde işlem gerçekleştiren şahısların kimlik tespitini gerçekleştirmek ve bu bilgileri güvenilir kaynaklardan teyit etmekle mükelleftirler. Uluslararası standartlarla uyumlu olmak amacıyla geniş kapsamda düzenlenen bu alanda, nihai faydalanıcı kısmı da düzenlenmiştir. FATF tavsiyeleri referans alınarak

[107] Directive 2005/60/EC of the European Parlıament and of the Councıl of 26 October 2005, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005L0060&from=EN (Erişim Tarihi: 25.12.2017)

yapılan nihai faydalanıcı kavramı: "müşteri adına bir işlem gerçekleştiren gerçek kişiyi nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişiyi"[108] ifade etmektedir. Bu nedenle işlemin müşteri tarafından gerçekleştirilmesine rağmen, faydalanıcısının başka bir kişi olduğunun tespit edilmesi durumunda, bu şahsa ilişkin de kimlik tespitinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Özellikle bu durum, paravan firmalar, hamiline yazılı hisse senetleri, aracılık hizmeti sunan kuruluşlar, yerleşim olmayan müşteriler, göstermelik şirketler, karmaşık yağıdaki şirket ortaklıkları ve nakit yoğun çalışan firmalarda kendini göstermektedir. Bu nedenle bu müşteri türlerine, yükümlüler tarafından ilave tedbirlerin alınması, aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele açısından öneme sahiptir. Nitekim, gerçek faydalanıcısının belli olmaması nedeniyle hamiline yazılı hisse senetleri ve ortaklık yapısı bunlardan oluşan firmalar bir çok ülkede yasaklanmıştır.

Direktif kapsamında yine bazı durumlarda kimlik tespitinin gerçekleştirilmesi zorunlu kılınmış ve bu kapsamda yükümlüler, iş ilişkisinin tesis edildiği süreçte, tutarın veya bağlantılı müteakip işlemlerde tutarın 15 bin Euro'yu aşan işlemlerde, kimlik bilgilerinin doğruluğuna dair şüphenin mevut olması veya kara para aklama veya terörizmin finansmanı şüphesinin bulunması durumunda tutar veya herhangi bir şart gözetmeksizin, CDD kapsamında kimlik tespiti gerçekleştirilecektir. Yine bu kapsam da, bilgilerin doğruluğu güvenilir kaynaklardan teyit edilmeli ve bu işlemler müşteri ile iş ilişkisi tesis edilmesinin öncesinde gerçekleştirilmelidir (örneğin Türkiye'de yerleşim kişilere ilişkin kimlik teyidi doğrudan, MERNİS sistemi üzerinden teyit edilebilmekte ve yine Türkiye'de kurulan tüzel kişilerin kimlik ve ortaklık yapıları Ticaret Sicil Gazetesi aracılığıyla teyit edilebilmektedir).

Faaliyet gösterdiği alan gereği riskli sınıfında yer alan gazinolarda gerçekleşen işlemlerde de kimlik tespiti gerçekleştirilmelidir. Buna göre değeri 2.000 EUR veya üzerinde olan fiş ve takas işlemlerinde yükümlü grubunda yer alan gazinolar, kimlik tespiti ve teyidi gerçekleştirmekle yükümlüdürler. Devlet denetimini tabi olan kumarhaneler ise satın alınan kumar fişinin tutarına bakılmaksızın müşteri kimliği tespit etme ve kayıt altına alması durumunda, kimlik tespiti yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılacaktır.

[108] Müşterinin Tanınması Yükümlülüğü Çerçevesinde Gerçek Faydalanıcının Tanınması, http://www.masak.gov.tr/userfiles/file/GER%C3%87EK%20FAYDALANICI%20REHBER%C4%B0.pdf (Erişim Tarihi: 25.12.2017)

İş ilişkisi aşamasında müşteriden, hesap açılış amacı, mesleği ve hesaptan gerçekleştirilmesi düşünülen işlemler gibi bilgilerin alınması, risk bazlı yaklaşımın bir gereğidir. Alınan bilgiler ışında oluşan müşteri profili ile gerçekleşen işlemlerin birbiriyle uyumlu olup olmadığı kontrol edilebilecektir. Bu bilgiler iç denetim kapsamında müşteri işlemlerini izleyen personelin, işlemin şüpheli olup olmadığına ilişkin fikir edinmesine kartı sağlamaktadır.

Direktif, kara para aklama terörizmin finansmanı riskinin düşük olduğu durumlarda Basitleştirilmiş Müşterin Tanı İlkesi (Simplified Customer Due Diligence), 11 ve 12. Maddelerde düzenlemiş ve hangi durumlarda uygulanmasına ilişkin bazı örnekler aşağıdaki ifade edilmiştir.

- Direktik kapsamında yükümlü grubunda bulunan kredi ve finans kuruluşlar,
- Direktifin öngördüğü yükümlülüklere denk önlemler alan ülkelerde yerleşik finansal ve kredi kuruluşları,
- Kamu yerel otoritesi,
- Ve yine direktifte kapsamı detaylı olarak belirtilen bazı sigorta şirketleri.

Basitleştirilmiş müşterini tanı ilkelerinin uygulanacağı alanların belirtildiği direktifte ayrıca, riskli temelli yaklaşım çerçevesinde ML/TF riskinin yüksek olduğu durumlarda Genişletilmiş Müşteri Tanı Politikasının (Enhanced Due Diligence- EDD) kapsamı ve hangi durumlarda uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Buna göre yüz yüze olmayan kanallardan gerçekleştirilen işlemlerde müşteri kimliğinin ek bilgi ve belgelerle teyidinin sağlanması gerekmektedir. özellikle muhabirlik bankacılık hizmetlerin EDD kapsamında ek tedbirlerin alınması gerekmektedir. Muhabir bankacılık, farklı ülkelerde bankaların karşılıklı anlaşmalarla, birbirleri nezdinde tutukları muhabir hesaplarla gerçekleştirdikleri işlemleri ifade etmektedir.[109] Bu tür hizmetlerin sunulması halinde:

- Araştırma: Muhabir bankacılık hizmeti çerçevesinde iş ilişkisi tesis edilecek finansal kuruluşa ilişkin açık kaynaklardan bilgi toplama, finansal kuruluşun bulunduğu ülkedeki bankacılık kanunlarının ve denetim mekanizmalarının yeterliliği konusunda araştırma yapma ve finansal kuruluşum AML/CFT kapsamında yeterli önlemleri alıp almadığına ve bu konuda gerekli politika ve prosedürleri geliştirip geliştirmediğine dair detaylı bilgi toplanmalıdır.

[109] https://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/13012005-6.pdf (Erişim Tarihi: 09.11.2017)

- Onay Mekanizması: İş ilişkisi tesisi sürecinde gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra, sürecin devamı üst onaya bağlanmalıdır.
- İşbirliği: Muhabir bankacılık hizmeti verilecek finansal kuruluşun işlemlerde kimlik tespitini gerçekleştirdiğinden ve muhabirlik hizmeti kapsamında yapılan işlemlere yönelik olarak, gerektiğinde bu bilgilerin muhabir banka ile paylaşılacağına dair güvence alınmalıdır.

EDD kapsamında ele alınan bir diğer düzenleme ise Siyasi Nüfus Sahibi (PEPs) kişilerdir. Özetle yabancı bir ülkede görev yapan üst düzey kamu yetkilileri ve politikacıları kapsamaktadır. Buna göre yükümlüler kimlerin PEPs olduğunu tespit etmek amacıyla gerekli önlemleri almalı ve bu kişilere EDD sürecini uygulamalıdır. Bu kapsamda gelen hesap açılış süreçlerini üst onaya bağlamak, bu kişilere ait fonların kaynağını tespit etmek ve gerçekleştirdikleri işlemleri yakından izlemekle yükümlüdürler.

Finansal kurumların bünyelerinde gerçekleşen işlemler, yükümlüler tarafından iç denetim fonksiyonunu yerine getirmek amacıyla kurulan birimler tarafından izlenmeli ve ML/TF şüphesi taşıyan işlemler, kanunlar tarafından yetkili kılınan otoritelere zaman kaybetmeksizin bildirilmelidir. Bu kapsamda üye ülkeler, Mali İstihbarat Birimleri (Financial İntelligence Unit- FIU) kurmalı, görev ve faaliyet alanını düzenlemeli ve konuda gerekli çalışmaları yapmak amacıyla uzman personel istihdam etmelidirler. Bildirim yükümlülüğü kapsamında bildirilen işlemler ivedilikle FIU'lar tarafından incelenmeli ve bu kapsamda talep edilen bilgi ve belgeler de yine yükümlüler tarafından, belirtilen süre içinde iletilmelidir. İyi niyet kapsamında bildirilen bu işlemler, sür saklama yükümlülüğünün ihlali anlamına gelmeyeceği belirtilmiştir. ML/TF şüphesi nedeniyle bildirilen işlemler gizli tutulmalı ve konuya dair müşteriye asla bilgi verilmemelidir.

Yükümlüler, müşterilerden aldıkları bilgileri, dokümanları ve gerçekleşen işlemleri en az beş yıl süre ile saklamalı ve talep edildiğinde kanunlarla yetkili kılınmış mercilere bildirmelidirler. Bu veriler sonraki süreçlerde, adli veya idari soruşturmalarda delil olarak kullanılabilecek ve yine bu bilgiler ML/TF analizlerine ışık tutabilecektir. Böylece ML/TF finansman metotlarına ilişkin tipolojiler oluşturulabilecek ve bu istatiksel veri ve analizler yükümlülerle paylaşılarak gerekli önemlerin alınmasına katkı sağlayabilecektir.

Direktifin 5. Bölümü yükümlülerin bünyelerin alması gereken önlemleri düzenlemektedir. Buna göre ML/TF riskini önlemek amacıyla yükümlü kuruluşlar iç

politika ve prosedürler geliştirmeli ve personele konuya ilişkin eğitimler vermelidir. Şüpheli işlemlerin tespiti, örnek vakalar ve dikkat edilmesi gereken işlemler personele aktarılmalı ve verilen bu eğitimlerin detayları kayıt altına alınarak, talep edilmesi durumunda yetkili makamlarla paylaşılmalıdır. Gerçekleşen şüpheli işlemlerin personel tarafından, yükümlülerin ilgili birimlerine iletilebilmesi amacıyla uygun kanallar tesis edilmesi ve personelin bu konuya ilişkin bildireceği işlemlere gizlilik ve titizlikle incelemelidir.

Üye ülkeler, yükümlülerin direktif kapsamında getirdikleri tedbirlerle uyumlu olduklarından emin olmak amacıyla, gerekli denetimleri yapmakla mükelleftirler. Bu konuda yapılacak denetimlerde, yükümlülerin kayıt tutma gerekliliğini eksiksiz olarak yerine getirmiş olmaları önemlidir. Direktif kapsamın getirilen tedbir ve düzenlemeleri ihlal eden yükümlüler ve gerekli hukuki düzenleme ve denetim faaliyetlerini gerçekleştirmeyen üye ülkelere idari ve cezai tedbirlerin uygulanacağı ifade edilmiştir.

Aklama ve terörizmin finansmanında yaşanan teknik gelişmeleri dikkate almak ve direktik kapsamında getirilen tedbirlerin uygulandığından emin olmak amacıyla komisyon kriterler geliştirebilecektir. Ayrıca:

- Direktif kapsamında getirilen tanımların teknik yönlerinin açıklığa kavuşturulması,
- ML/TF riskinin düşük olduğu alanların değerlendirilmesi ve bu alanlarla ilgili çalışmaların yapılması (SDD kapsamında dahil edilen alanlar),
- Aynı şekilde yüksek riskli olarak tanımlanana alanların ML/TF riski taşıyıp taşımadığına ilişkin çalışmaların yapılması (EDD kapsamına dahil edilen alanlar),
- Getirilen uygulamalara uyumun sağlanması ve uluslararası standartların takip edilmesi,

Bu çalışmaların takip edilmesi amacıyla kurulacak grup Komite olarak anılacak ve Komite'nin çalışmalarına Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadele Komitesi, Komisyona yardım sağlayacaktır.

2005/60/EC sayılı AB Direktifi, ML/TF ile mücadele amacıyla, uluslararası standartlarla uyumlu olmak ve daha kapsamlı tedbirleri düzenlemek amacıyla çıkartılmış ve 1991 yılında yayımlanan 91/308/EEC sayılı direktifin yürürlüğünü ortadan kaldırmıştır. Özellikle, FATF'in 9 Özel Tavsiyesi kapsamında TF alanına yönelik düzenlemeler de bu direktifte geniş bir şekilde yer bulmuştur. Üye ülkelerin

bu düzenlemeleri iç hukuklarıyla uyumlu hale getirmeleri, ML/TF alanında azami bu standartlarla uyumlu olmaları amacıyla gerekli hukuki düzeltmelerin yapılması amacıyla, 15 Aralık 2007 tarihine kadar süre tanınmıştır. Bu tarihe kadar üye ülkeler, yapılan düzenlemeleri komisyona bildireceklerdir. Ayrıca direktif, AB Resmi Gazete yayımlandıktan 20 gün sonra yürürlüğe geçecek şekilde düzenleme yapmıştır.

3.4. IMF

Uluslararası Para Fonu (IMF), temel olarak küresel finansal piyasalarını takip etmek, işbirliğini arttırmak, finansal istikrarı sağlamak, yüksek istihdam ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etmek amacıyla 27 Aralık 1945 yılında kurulan ve 189 üye ülke sayısına ulaşan uluslararası bir kuruluştur.[110] Kuruluş misyonu itibariyle bu faaliyetlerini gerçekleştirmesinin yanında finansal piyasaların istikrarlı seyretmesi ve suiistimallerin engellenmesine katkı sağlanmasına yönelik, kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanın önlenmesi amacıyla da çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Kara para aklama ile mücadele amacıyla yapılan düzenlemelerin yanında, 11 Eylül saldırıları ile birlikte terörizmin finansmanını da kapsayacak şekilde düzenlemeler hayata geçirmiştir. Bu kapsamda Temmuz 2002'de, FATF tarafından yayınlanan 40+9 Tavsiye kararları IMF tarafından, uluslararası standartlar olarak kabul edilmiştir.[111] IMF finansal bütünlük çerçevesinde kara para ve terörizmin finansmanı konularına ilişkin programları geliştirmek amacıyla 2004 yılında İcra Kurulunca, bu alandaki çalışmaları, faaliyetlerin düzenli bir parçası haline getirilmesini kabul etmiş ve bu alandaki çalışmalarda IMF ve Dünya Bankası ortak hareket etmektedir. Ortaklaşa yürütülen çalışmalar kapsamında, diyaloğun geliştirilmesi, uluslararası aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele değerlendirmesinde metodolojinin geliştirilmesi ve eğitim faaliyetlerinin yoğunlaştırılması yoluyla kurumsal kapasitenin geliştirilmesine yönelik çalışmalar da yapılmıştır. [112]

[110] List of Members, https://www.imf.org/external/np/sec/memdir/memdate.htm (Erişim Tarihi: 02.01.2018)
[111] Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism: Review of the Quality and Consistency of Assessment Reports and the Effectiveness of Coordination, https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2006/041806r.pdf (Erişim Tarihi: 02.01.2018)
[112] Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu IMF, http://www.masak.gov.tr/tr/content/dunya-bankasi-ve-uluslararasi-para-fonu-imf/81 (Erişim Tarihi: 02.01.2018)

IMF'nin bu alanda yaptığı çalışmaların temel dayanağı finansal sistemin bir bütün olarak ele alınması gerektiği gerekliliğidir. Temel amacı finansal istikrarın sağlanması olan bu kuruluşun, sosyal ve ekonomik anlamda yıkıcı etkileri olan, yolsuzluk ve rüşvet gibi faaliyetlerin yaygınlaşmasını sağlayan kara para aklama ve terörizmin finansmanı konusuna kayıtsız kalması elbette beklenemez. Bu amaçla IMF, terörizm faaliyetlerinin yaygınlaşmasnın; bireyler, aileler ve toplulukların acı çekmesine neden olduğuna vurgu yapılmış ve bu eylemlerin gerçekleşmesine olanak sağlayan finansal akışlarla mücadelenin öncelikli bir sorumluluk olduğuna vurgu yapmıştır. Bu suçla mücadele yöntemi olarak finansal teknolojinin kontrolünü sağlamak amacıyla fintech gücünün kullanılması gerekliliği ifade edilmiştir.[113] IMF bu alanda FATF ile ortak hareket etmektedir.

3.5. Wolfsberg Grup

Kara para aklama ile mücadele amacıyla finansal kuruluşlar tarafından alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla 200 yılında 12 özel banka tarafından bir takım standartlar belirlenmiş ve bu standartlar Wolfsberg Standartları olarak literatürde yerini almıştır. FATF ve AB Direktifleri ile benzerlik göstermekle beraber Wolfsberg standartları doğrudan yükümlü altında bulunan finansal kuruluşlara hitap etmektedir. Şeffaflık, yolsuzlukla mücadele, Siyasi Nüfus Sahibi Kişiler, ticaretin finansmanında uyulması gereken ilkeler, uluslararası ödemelerde kullanılan SWIFT mesajlarına ilişkin düzenlemeler, muhabir bankacılık hizmetleri, ödeme hizmetleri, özel bankacılık, ön ödemeli kartlar, risk temelli yaklaşım ve terörizmin finansmanı ile mücadele gibi bir çok konuda düzenleme getirmiş ve yükümlülerin bu standartlarla uyumlu olup olmadığını belirlemek adına yine yükümlüler tarafından doldurulacak bir takım anketler düzenlenmiştir. Grup özellikle FATF tarafından yayınlanan tavsiyeleri basmakalıp ve dar olarak nitelediği için bu düzenlemeleri hayata geçirmiştir.

Grup standartları incelendiğinde müşterini tanı kapsamında alınması gereken tedbirleri düzenlemek amacıyla gerçek ve tüzel kişilere ilişkin kimlik tespiti ve teyidi,

[113] Christine Lagarde, Working Together to Fight Money Laundering & Terrorist Financing, http://www.imf.org/en/News/Articles/2017/06/21/sp062217-working-together-to-fight-money-laundering-terrorist-financing (Erişim Tarihi: 05.01.2018)

gerçek faydalanıcının belirlenmesi, numaralandırılmış veya anonim hesaplara ilişkin düzenlemeler, üst yönetim onaylarının hangi durumlarda alınması gerektiği, nakit işlemlere ilişkin tedbirler gibi düzenlemeler getirmiştir. Yine şüpheli işlemlerin tespiti ve bunların yetkili otoritelere bildirilmesi amacıyla yükümlüler nezdinde alınması gereken tedbirler detaylı olarak açıklanmıştır. Bu yönüyle bakıldığına FATF ve AB Direktifleri ile uygulama bakımından benzerlik göstermektedir. Ancak özellikle yolsuzluk, şeffaflık, SWIFT ödemeleri ve muhabir bankacılık hizmetleri alanında getirdiği düzenlemelerle farklılık göstermektedir.

Sınır ötesi ödemelerde farklı bankalarla ilişki kurmak ve bu ülke veya bölgelerde bankanın şubesi olmaksızın yetkilendirilmiş bir banka aracılığıyla işlem gerçekleştirmek amacıyla muhabir bankacılık hizmeti tesis edilmekte ve bir diğer banka adına işlem gerçekleştiren finansal kuruluşa muhabir banka adı verilmektedir. Muhabir banka, iş ilişkisi tesis ettiği banka adına işlem gerçekleştirmesi ve ödemelerine aracılık etmesi amacıyla bir takım riskler taşımaktadır. Özellikle adına işlem gerçekleştirdiği bankanın FATF ve diğer yasal düzenlemeler ile uyumlu olduğundan emin olmak amacıyla bu bankalara ilişkin bir takım bilgiler temin etmektedir. Wolsfberg grup standartları işte bu durumda alınması gereken tedbirlerin neler olması gerektiği noktasında iyi bir uygulama rehberi olabilmektedir. Wolfsberg standartları, muhabir banka hizmeti sunulmadan önce amir bankanın, hizmet verdiği finansal kuruluşa ilişkin aşağıda yer alan tedbirleri uygulamayı öngörmektedir:[114]

- *Muhabir bankacılık hizmeti sunulmadan önce üst yönetim onayının alınması ve bu kapsamda izlenecek yol ve yöntemin politika ve prosedürlerle belirlenmiş olması,*
- *Hizmet verilecek bankanın AML/KYC standartları ile uyumlu olduğundan emin olmak amacıyla kontrollerin gerçekleştirilmesi ve bu kontrollerin bankanın bağımsız birimleri tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu kontroller; bankanın belli bir yargı çerçevesinde faaliyet gösterdiğini kanıtlayan lisans, kurulduğu yerde faaliyet gösterdiğine ilişkin doküman, medya araştırması, medya araştırması, ortaklı yapısının kontrol edilmesi ve ortaklık yapısında yer alan gerçek ve tüzel kişiler hakkında medya araştırmasının yapılması gibi süreçleri kapsamaktadır.*
- *Muhabir banka hizmeti sunulacak finansal kurulaşa ilişkin risk temelli yaklaşım çerçevesinde inceleme yapılması gerekmektedir. Risk göstergesinde coğrafi risk (finansal kuruluşun şube ve iştiraklerinin bulunduğu bölgeleri de kapsayacak şekilde), sunulacak*

[114] Wolfsberg Anti-Money Laundering Principles for Correspondent Banking, https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/pdfs/wolfsberg-standards/8.%20Wolfsberg-Correspondent-Banking-Principles-2014.pdf (Erişim Tarihi: 10.01.2018)

ürün ve hizmetlere ilişkin riskler, finansal kuruluşun müşteri profili, AML kontrolleri süreçleri ve ziyaretlerde elde edilen bilgileri de kapsayacak şekilde olması önemlidir.

Wolfsberg standartlarında yer alan bir diğer düzenleme ise SWIFT mesajlarına ilişkin düzenlemelerdir. Buna göre MT202COV ödeme mesajlarında alıcı ve göndericilere ilişkin adı, soyadı, adresi, müşteri numarası ve ödeme amacına ilişkin bilgilerin eksiksiz olarak yer alması gerektiği vurgulanmıştır. Finansal kuruluşların bu bilgileri doğru ve eksiksiz olarak temin ettiklerinden ve muhabir bankalar yine hizmet verdikleri kuruluşların bu yönde gerekli tedbirleri aldıklarından emin olmaları gerekmektedir.[115] Bu husus Wolfsberg standartlarında düzenlendiği gibi FATF ve ülkelerin yasal mevzuatları tarafından da ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bunun yanında muhabirlik hizmeti alan bankalar, talep edilmesi durumunda bu bilgilere ilişkin ayrıntılıları, müşterini tanı ve işlemin amacına ilişkin detayları, bilgi edinme ilkesi kapsamında, muhabirlik hizmeti veren bankaya sunmalıdırlar.

Finansal kuruluşlar kara para aklama ile mücadelenin yanında ayrıca, yolsuzluk ve rüşvetle mücadele kapsamında da gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler. Bu konuda alınacak tedbirler ve düzenlemeler yine Wolfsberg standartları kapsamında düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler özellikle finansal kuruluşların PEPs'lere ilişkin alınması gereken önlemlere vurgu yapmaktadır.[116]

20 Mayıs 2015 tarihinde AB Komisyonu tarafından Dört Nolu Kara Para Aklama ile Mücadele AB Direktifi hayata geçirilerek kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla kapsamlı düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Direktif PEP's tanımını genişleterek ayrıntılı olarak ele almış, risk bazlı yaklaşım modelini hayata geçirmiş ve gerçek faydalanıcının belirlenmesi amacıyla yeni düzenlemeler hayata geçirmiştir.

[115] Wolfsberg Group Payment Transparency Standards, https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/pdfs/wolfsberg-standards/1.%20Wolfsberg-Payment-Transparency-Standards-October-2017.pdf (Erişim Tarihi: 10.01.2018)

[116] Wolfsberg Group Publication Statement Guidance on Anti-Bribery and Corruption Compliance Programmes, https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/pdfs/wolfsberg-standards/2.%20Wolfsberg-Group-Publication-Statement-ABC.pdf (Erişim Tarihi: 10.01.2018)

4. KRİPTO PARANIN TANIMI, YASAL ÇERÇEVESİ VE POTANSİYEL RİSKLERİ

4.1. Kripto Para

İktisadi anlamda para, ürün ve hizmetlerin satın alınması ve borç ilişkilerinin bitirilmesinde kullanılan bir araç olarak ifade edilmekte ve bu yönüyle servet kavramından farklılık göstermektedir.[117] Likidite değeri yüksek olan para, takas sisteminde olduğu gibi bir değişim aracı olarak kullanılmaktadır. Ürün ve hizmet alımlarında, para aracı kullanılabildiği gibi, kredi kartı ve çek gibi ürünlerde kullanılabilmektedir. Ödeme aracı olarak kullanılan paranın dört temel ölçütü bulunmaktadır: ölçü birimi, mübadele aracı, değer saklama ve tasarruf aracı olmalarıdır. Ödeme araçları, finansal sistemde yaşanan değişimlerle birlikte, farklılık göstermekte ve günün gerekliliklerine uygun araçlar olarak ortaya çıkabilmektedir. Kripto para birimleri (KPB) de günün gereklilikleri ile birlikte ortaya çıkmış ve kısa zamanda geniş bir kullanım alanına ve kullanıcı kitlesine ulaşmayı başarmıştır. KPB finans dünyasına yakın bir zamanda giriş yapmış olmasına rağmen kısa sürede karmaşık bir hal almış ve net standart bir tanıma sahip olmamıştır.[118]

Kriptografik/şifreli olarak güvenli işlem yapmaya yarayan, ek sanal para arzına olanak sağlayan kripto-para, dijitaldirler ve aynı zamanda sanal paradırlar.[119] Ancak kripto para birimlerini yalnızca sanal para veya dijital para olarak adlandırmak yanlış olacaktır. Çünkü dijital para veya sanal para kendi başına bir değer ve anlam ifade etmektedir. Oysaki kripto paralar, dijital ve sanal paraların özelliklerini tek başına bünyesinde barındırmakta ve bu yönüyle hem sanal hem de dijitaldirler. Sanal paralar genellikle eğlence sektöründe kullanılmak amacıyla ortaya çıkmış, gerçek hayatta kullanılmaya elverişli olmayan paraları ifade etmekte ve ilgili ülkenin otoritelerince

[117] Zübeyir Turan, Kripto Paralar, Bitcoin, Blockchain, Petro Gold, Dijital Para ve Kullanım Alanları, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.11, S.13, s.2
[118] Betül Üzer, Sanal Para Birimleri, (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü, Yayınlanmamış Uzman Yeterlilik Tezi), Ankara, 2017, s.4
[119] Abdurrahman Çarkacıoğlu, Kripto-Para Bitcoin, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Dergisi, 2016, s.8

denetlenebilmekteyken; kripto paralar merkezi bir otoritece denetlenemeyen, mal ve hizmet satın alımında da kullanılabilen paralarıdır.[120] Geleneksel ödeme ve bankacılık sisteminden farklı olan Bitcoin gibi kripto paraların kontrolleri Blok-Zincir (BlockChain) olarak adlandırılan işlem veri tabanları üzerinden gerçekleşmektedir. İlk defa 2009 yılında Satoshi Nakamoto (gerçek kimliği belli değildir) tarafından duyurulan Bitcoin ile gündeme gelen kripto para, amirden lehtara, aracı rolü olmadan doğrudan BlokChain tabanı üzerinden transfer işlemi gerçekleştirebilmektedir.[121] Blok-Zincir tabanları üzerinden gerçekleştirilen ödemeler, sağlamış olduğu maliyet avantajı ile popülerliğin artmasına kartı sağlamış, kullanım alanı ve kullanıcı sayısı kısa sürede artmıştır.

4.2. Kripto Para Birimlerinin Yasal Çerçevesi

KPB, hızlı transfer sistemleri, düşük maliyet avantajı ve hızlı fon transfer hizmetiyle birlikte geniş bir kullanım alanına kavuşmuştur. Ancak merkezi olmayan yapısı ve para arzını kontrol eden bir mekanizmanın olmayışı nedeniyle, KPB birçok ülkede yasal olarak tanımlanmamış, dolayısıyla bu alana yönelik yasal düzenlemeler de yapılamamıştır.[122] Ancak buna rağmen ortaya çıkışı internet devrimi olarak lanse edilmekte ve yeni bir değişim aracı olarak günümüzde birçok ülkede ve alanda ödeme aracı olarak kullanılabilmektedir. Birçok ülkede kripto para birimleri ile ödeme yapmak yasaldır. Bunun yanında birçok ülkede kripto paraların yasal ödeme olarak kabul edilip edilmeyeceği, ulusal para birimlerine olası olumsuz etkileri, dolandırıcılık faaliyetlerinde kullanılma riski, vergi makamları tarafından nasıl değerlendirileceği konusu halen tartışma konusudur.

a. İngiltere

Finansal sistemin önemli merkezlerinden olan İngiltere, kripto para birimlerine ilişkin resmi bir bildiri henüz yayınlamamıştır. 2013 yılında İngiltere hükümeti, kripto para birimlerinin kullanımına ilişkin üst düzey inceleme başlatmış ve yapılan incelemelerde şeffaflıkla ile ilgili eksiklikler dile getirilmiştir. Ancak konuyla ilgili

[120] What is the difference between a cryptocurrency, a digital currency, and a virtual currency? https://www.quora.com/What-is-the-difference-between-a-cryptocurrency-a-digital-currency-and-a-virtual-currency

[121] Müge Çetiner, What Do Bitcoin & Blockchain Bring To Our World, İstanbul Journal of Social Sciences , C.20, 2018, s.2

[122] Turan, **a.g.e.**, s.4

yasal bir düzenleme yapılmamasına rağmen, İngiltere vergi dairesi Her Majesty's Revenue tarafından KPB vergilendirilmeye tabii tutulmuştur.[123] Alınan kararı gösterir raporda kripto para birimlerinin yeni ve gelişen bir alan olması nedeniyle yasal çerçevesi ile ilgili çalışmaların devam ettiğine vurgu yapılmış ve yapılan vergi düzenlemesini yalnızca vergi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine ve yasal başka amaçları kapsamadığı belirtilmiştir. İngiltere Mali Tutum Otoritesi (Financial Conduct Authority- FCA) ise yine kripto para birimleri ile ilgili herhangi bir düzenleme ve sertifika verme sürecinin olmadığını ifade ederek, yatırımcıların bu alandaki potansiyel riskleri dikkate almaları gerektiğine vurgu yapmıştır.[124] Netice olarak İngiltere'de kripto para birimlerinin ödeme aracı olarak kullanımını ve transferleri yasal olmakla birlikte, bu konuya yönelik vergi düzenlemesi dışında herhangi bir çalışma yapılmış değildir.

b. Almanya

Almanya Federal Mali Denetleme Kurulu (Federal Financial Supervisory Authority-BaFIN), Aralık 2013'te kripto para birimlerine ilişkin bir haber yayınlamış, kripto paraları Alman Bankacılık Kanunlarının birinci maddesine göre Bitcoin gibi birimlerin yasal olarak finansal bağlayıcı birimlerin olduğu ifade edilmiş ancak merkezi ihracatçı birimi olmayan Bitcoin gibi kripto paraların e-para olarak kabul edilmeyeceği belirtilmiştir. [125] Yasal bağlayıcılığı olmakla birlikte, yasal para olarak kabul edilmemekte ancak özel ticaret borsalarında işlem gören ve özel ödemelerde kullanılan bir ikame para birimi olarak kabul edilmiştir.

c. Çin Halk Cumhuriyeti

Çin Merkez Bankası, Aralık 2013'te kripto para birimlerine dair, bu para birimlerinin dolaşımda olmaması gerektiği, bunların doğası gereği para olarak olarak sayılamayacağı, piyasada dolaşımda olmaması ve kullanılmaması gerektiğine ilişkin bir rapor yayınlamıştır. Bu rapora Çin'de dört bakanlık tarafından da destek verilmiş

[123] Revenue and Customs Brief (2014): Bitcoin and other cryptocurrencies, https://www.gov.uk/government/publications/revenue-and-customs-brief-9-2014-bitcoin-and-other-cryptocurrencies/revenue-and-customs-brief-9-2014-bitcoin-and-other-cryptocurrencies (Erişim Tarihi: 15.01.2018)

[124] Consumer warning about the risks of investing in cryptocurrency CFDs https://www.fca.org.uk/news/news-stories/consumer-warning-about-risks-investing-cryptocurrency-cfds (Erişim Tarihi: 15.01.2018)

[125] Bitcoins: Supervisory assessment and risks to users https://www.bafin.de/SharedDocs/Veroeffentlichungen/EN/Fachartikel/2014/fa_bj_1401_bitcoins_en.html (Erişim Tarihi: 15.01.2018)

ve risklerine ortak bir şekilde vurgu yapılmıştır. Bunun yanında Çin'de kurumlar ve bankaların kripto paralarla ilgilenmeleri yasaklanmış, finansal ve mali kuruluşların ürün veya hizmetler için Bitcoin gibi kripto paraların kullanılamayacağına ve bu konuda müşterilerine doğrudan veya dolaylı olarak hizmet sunamayacaklarına vurgu yapılmıştır.[126] Ayrıca Çin'de, para aklama konusunda ciddi riskler barındırdığı gerekçesiyle, bu hizmeti veren internet siteleri de gözetim altında tutulmaktadır.

d. Finlandiya

Finlandiya Vergi Dairesi, kripto paralara ilişkin vergi düzenlemeleri getirerek bu yolla sağlanan kazançları vergiye tabi tutmuştur. Kripto paralar başka bir para birimine çevrildiğinde, sermaye kazançlarının vergilendirilmesi kapsamında değerlendirilmekte; mal ve hizmetler için ödeme şekli olarak kullanıldığında ise bu işlem ticari olarak değerlendirilmekte ve sağlanan değer artışı üzerinden vergilendirme yapılmaktadır[127].

e. Türkiye

Türkiye'de kripto para birimleri ile ilgili yasal düzenleme bulunmamaktadır. BDDK, herhangi bir resmi kurum ya da özel kuruluş tarafından ihraç edilmeyen ve karşılığı için güvence verilmeyen kript para birimlerinin, mevcut kanunlar çerçevesinde elektronik para olarak tanımlanamayacağını, bu nedenle bu alan ilişkin denetim ve gözetim faaliyetleri gerçekleştirmenin mümkün olmayacağını ifade ederek, kripto paraların kimlik tespiti konusunda ki eksiklikleri, yasadışı faaliyetlerde kullanımı ve fiyat istikrarsızlığına vurgu yapılmaktadır.[128]

Yukarıda da ifade edildiği gibi kripto para birimlerinin henüz yeni kullanım alanı bulması ve ML/TF alanında ciddi riskler içermesi nedeniyle yasal bir çerçeveye oturtulmamıştır. Bir çok ülkede kullanımının serbest olması ile birlikte, herhangi bir ihraççı otoritenin olmaması, bu paraların elektronik para olarak sınıflandırılmasını engellemektedir. Yine kullanıcılarına sağladığı gizlilik ve anonim hesaplar üzerinden

[126] Lauren Gloudeman, Bitcoin's Uncertain Future in China, USCC Economic Issue Brief, No. 4 | May 12, 2014,https://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/USCC%20Economic%20Issue%20Brief%20-%20Bitcoin%20-%2005%2012%2014.pdf (Erişim Tarihi: 15.01.2018)

[127] Finland's tax department – 30 Million Euros in the hole as thousands of Bitcoin [BTC] traders owe taxes, https://ambcrypto.com/finlands-tax-department-thousands-of-bitcoin-btc-traders-owe-taxes/ (Erişim Tarihi: 20.01.2018)

[128] Basın Açıklaması, https://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Duyurular/Basin_Aciklamalari/12574bitcoin_hk_basin_aciklamasi.pdf (Erişim Tarihi: 20.01.2018)

işlem yapma imkanı sunması nedeniyle aklayıcılar tarafından ve terörizmin finansmanı amacıyla kullanılması riski barındırmaktadır.[129] Nitekim yukarıda ifade edilen ülkelerde olduğu gibi; FATF, IMF ve AB gibi kuruluşlar özellikle ML/TF açısından barındırdığı riskler nedeniyle konuya mesafeli durmaktadırlar.

4.3. Potansiyel Riskler

KPB'nin kullanıcılarına sağladığı anonim hesaplar üzerinden işlem gerçekleştirebilme olanağı, bu sistemin dolandırıcılık, kara para aklama ve terörizmin finansmanı noktasında bazı risklere maruz kalabilmesine olanak sağlamaktadır. KPB, gelişmiş şifreleme tekniklerine, diğer bir ifadeyle kriptografi kavramına dayanmaktadır. Giderek artan sayıda tüccar hem reel hem de dijital mal ve ürünlerin satışında kripto para birimlerini kabul etmektedir. Geleneksel finans sistemleri, kara para aklama ve terörizmin finansmanı mali sistemin suiistimal edildiği durumlara karşı bünyelerinde gerekli araçları tesis etmektedirler. Alınan bu tedbirler ise, söz konusu finansal sistemlerde kullanılan para birimlerinin merkezi bir kontrol mekanizmasına sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Kripto para birimlerinde merkezi bir kayıt kuruluşu bulunmamakta, dolayısıyla sistemin kötüye kullanılmasını engelleyecek ve denetleyecek bir otorite de bulunmamaktadır. Merkezi olmayan bu yapısı itibariyle KPB, kara para aklama ve terörizmin finansmanı riskleri ile karşı karşıya kalmaktadır.[130] Nitekim IMF, AB, FATF gibi kuruluşların kripto para birimlerine ilişkin henüz yasal bir düzenleme yapmamalarının nedeni, bu birimlerin ML/TF konusunda taşıdığı bu risklerinden dolayıdır.

Anonim hesaplar üzerinden işlem gerçekleştirebilme imkanı, kripto para piyasaları için her zaman amaç olmuştur. Bununla birlikte Kripto paralar tekdüze bir şekilde her zaman anonim değildir. Hesap açılış sürecinde, alfanümerik olarak oluşturulan müşteri numaraları üzerinden gerçekleştirilen işlemlerin kimler adına hangi amaçlarla yapıldığının tespiti mümkün olmamaktadır. Her bir işlem için üretilen benzersiz anahtar, kullanıcılarına gizlilik imkanı sağlamaktadır. Takma adlarla hesap açılabilmesi ve kimlik tespiti alanındaki eksiklikleri nedeniyle, bu sistemin aklayıcılar

[129] Jan Lansky, Possible State Approaches to Cryptocurrencies, Journal of Systems Integration, C.9, S.1, 2018, s.26
[130] Niels Vandezande, Virtual currencies under EU anti-money laundering law, Computer Law & Security Review, C.33, S.3, 2017, s.342

ve terörizmin finanse etmek isteyen kişiler tarafında kötü niyetlerle kullanılmasını cazip hale getirmektedir. AML/CFT ile ilgili uluslararası düzenlemeler ve standartlar incelendiğinde, Müşterini Tanı politikası kapsamında finansal kuruluşların almaları gereken tedbirin başında kimlik tespiti olduğu görülmektedir. Nitekim FATF, AB Direktifleri ve Wolsberg Standartlarının vurgu yaptıkları ortak nokta, iş ilişkisi tesisinde kimlik tespitinin ve teyidinin gerçekleştirilmesi hususudur. Ancak KPB üzerinden işlem gerçekleştirmek amacıyla gerçekleştirilen hesap açılışlarında kimlik tespiti ve teyidi bir yana, bu işlemler doğrudan anonim hesaplar üzerinden de gerçekleştirilebilmektedir. FBI tarafından 2013 yılında yapılan araştırmada Bitcoin gibi kripto para birimleri kullanıcılarında, kimin kim olduğunu bilmenin ve kimlik bilgilerine ulaşmanın mümkün olmadığında vurgu yapılmıştır.[131]

Kripto para birimleri ile transfer işlemleri, hızlı gerçekleştirilebilmekte ve herhangi merkezi bir otorite onay ve kontrolünden geçmeden, dijital kimlikler aracılığıyla anlık olarak alıcının cüzdanına aktarılabilmektedir. Transfer işlemlerinin maliyeti ise çok düşüktür. Maliyet avantajı ve anonim hesaplar aracılığıyla hızlı fon transferleri, bu sistemin ML/TF alanında riskler barındırmasına neden olmaktadır. Özellikle aklayıcılar, finansal sisteme dahil ettikleri fonları, ayrıştırma aşamasında kripto para kullanımını tercih edebilmektedir. [132] KPB'nin hızlı transfer hizmetleri sunması, işlemlerin gizlilik içinde ilerlemesi, yasal bir merciin kontrolünden geçmemesi ve en önemlisi bu işlemlerin takma ad veya anonim hesaplar üzerinden gerçekleştiriliyor olması, suiistimal riskini tetikleyen nedenler olarak ifade edilebilir. Bunun yanında, Western Union gibi para transfer acentelerinin aldığı yüksek komisyonlar ve bu sistemlere az gelişmiş bölgelerde ulaşmada yaşanan zorluklar, kullanıcıları kripto para birimleri üzerinden transferler gerçekleştirilmesine yönlendirmektedir.[133] Bu sisteme internet ve mobil kanallardan kolay ulaşılabiliyor olması ise kullanımını cazip hale getiren bir diğer avantajdır.

Suçlular yasadışı yollarda elde edilen gelirleri yerleştirme aşamasında farklı yollarla finansal sisteme dahil etmekte, bu fonları kripto para birimlerinde değişim

[131] John Bohannon, Why criminals can't hide behind Bitcoin, Mar. 9, 2016 http://www.sciencemag.org/news/2016/03/why-criminals-cant-hide-behind-bitcoin (Erişim Tarihi: 20.01.2018)
[132] Alan Brill ve Lonnie Keene, Cryptocurrencies: The Next Generation of Terrorist Financing?, Defence Against Terrorism Review, C.6, S.1, 2014, s.15
[133] David S. Evans, Digital Currency Deep Dive: Is Bitcoin Cheaper and More Efficient than Traditional Payments?, 2014 https://www.pymnts.com/news/2014/digital-currency-deep-dive-is-bitcoin-cheaper-and-more-efficient-than-traditional-payments/ (Erişim Tarihi: 21.01.2018)

aracı olarak kullanabilmekte ve suçtan elde edilen geliri kaynağından uzaklaştırmak amacıyla kripto para tabanlı birçok transfere konu olacak şekilde transfer edebilmektedirler. Ayrıca suç örgütleri, yasadışı mal veya hizmet satışlarından elde ettikleri gelirler için ödeme yöntemi olarak da bu para birimlerini tercih edebilmektedirler. Uyuşturucu ve silah gibi satışların gelirleri kripto para birimi olarak alınabilmekte, nitekim Texas'ta bir çok satıcı, silah satışında bitcoin ödemesi kabul edebilmektedir.[134] Dolayısıyla uyuşturucu ve silah satışı gibi faaliyetlerde ödeme aracı olarak kabul edilmesi ile bu sistem, gelirlerinin büyük bölümünü bu faaliyetlerden elde eden terör örgütleri tarafından da kullanılabilmektedir. Kripto paralar aklama faaliyetleri için cazip fırsatlar sunsa da henüz aklayıcıları tarafından yoğun olarak kullanıldığını gösterir bir çalışma yapılmamıştır. Ancak İngiltere Mali İstihbarat Birimi olan NCA, kripto paraların AML konusunda büyük riskler taşıdığında vurgu yapmış ve Hollanda'da bu konuda açılan birçok dava olduğu ifade edilmiştir.[135] Bunun yanında davaların ayrıntılarına yer verilmemiştir.

Sahte kimlik, pasaport veya isimsiz hesaplar aracılığıyla hesap açma ve izlenemez işlemler yapma imkanı sunan KPB, bu özelliği sayesinde terör örgütleri tarafından da tercih edilebilmektedirler. Eylemlerini gerçekleştirmek amacıyla ihtiyaç duydukları fonları büyük ölçüde uyuşturucu ve silah kaçakçılığından elde eden terör örgütleri, bu fonları toplamak ve ödemelerde kullanmak amacıyla finansal sistemin zayıf veya önlemlerin sıkı olmadığı araçları ve bölgeleri tercih etmektedirler. Bu nedenle finansal işlemlerinde, Hawala adı verilen sistemi uzun süre kullandıkları bilinmektedir.[136] Hawala pratikte geleneksel ödeme hizmetlerinden ve bankalardan farklı değildir. Ancak işlemlerin kayıt altına alınmaması, ödemelerin kim tarafından veya kimler adına yapıldığına yönelik bilginin mevcut olmaması ve işlemin amacının bilinmemesi yönüyle geleneksel finansal sistemden ayrılmakta ve sistemin ML/TF riski barındırmasına neden olmaktadır. Bu yönüyle incelendiğinde kripto para birimleri de hawala sisteminde olduğu gibi kullanıcılarına gizlilik ve kayıt dışı işlem yapma hizmeti sunmaktadır. Nitekim FATF tarafında yayımlanan rehberlerde, kripto para birimlerinin bu özellikleri nedeniyle, terörizmin finansmanında kullanılabileceğine vurgu yapılmış ve Irak Şam İslam Devleti (ISIS) tarafından,

[134] Brill ve Keene, **a.g.e.**, s.22
[135] National Strategic Assessment of Serious and Organised Crime 2016, 9th September 2016, http://www.nationalcrimeagency.gov.uk/publications/731-national-strategic-assessment-of-serious-and-organised-crime-2016/file (Erişim Tarihi: 22.01.2018)
[136] Goede, **a.g.e.**, s.514

Ortadoğu'da havale acentelerinin kullanılması yerine, kripto para birimlerinin tercih edildiği raporda ifade edilmiştir.[137] Özelikle anonim kalma özelliği sunan ve Dark Wallet olarak bilinen dijital cüzdanlar üzerinden bu işlemler gerçekleştirilebilmekte ve yeni finansal araçlarla bu KPB ile mücadele edebilecek ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi amacıyla FATF nezdinde FinTch kuruluşlarla çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

[137] Emerging Terrorist Fınancing Risks, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Emerging-Terrorist-Financing-Risks.pdf (Erişim Tarihi: 22.01.2018)

5. KRİPTO PARA BİRİMLERİ RİSKİNİN FATF TAVSİYELERİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ VE ÖRNEK VAKA ANALİZLERİ

5.1. FATF 40 Tavsiyesi Çerçevesinde Değerlendirme

Kara para aklama ile mücadele amacıyla OECD bünyesinde kurulan FATF, 1990 yılında 40 Tavsiye kararları yayınlamıştır. Mali sistemi risklere karşı korumak amacı ile yayınlanan tavsiye kararlarının hazırlanmasında Viyana Konvasiyonu'ndan önemli ölçüde yararlanmıştır.[138] Viyana Konvansiyonu, BM genel kurul tarafından kabul edilen, aklama ve uyuşturucu madde ticaretine ilişkin önemlerin üye ülkeler tarafından alınmasını öngören sözleşmedir. Finansal sistemin risklere karşı korunmasını amaçlayan FATF tavsiyeleri, müşteri kabul süreci, fon transferlerine, riskli ülke ve sektörlere ilişkin alınması gereken tedbirler gibi geniş bir alanda yönelik düzenlemeleri hayata geçirmiş ve üye ülkelerin bu tavsiye kararları ile uyumlıluk göstermelerini sağlamak amacıyla çalışmalar yapmaktadır. Son zamanlarda ortaya çıkan ve giderek kullanım alanı yaygınlaşan kripto para birimleri sağladığı avantajların yanında, barındırdığı ML/TF riskleri nedeniyle de tartışma konusu olmaktadır. FATF tavsiyelerinde ifade edilen müşteri kabul süreci ve transfer süreçlerinde alınması gereken tedbirlere dair düzenlemelerin, KPB piyasalarında uygulanamaması, bu birimlerin aklayıcılar ve terörü finanse eden gruplar tarafından kullanılmasına yol açabilmektedir.

Haziran 2014 yılında FATF tarafından yayınlanan *"Sanal Para Birimleri Ana Tanımlar ve Potansiyel AML/CFT Riskleri"* adlı raporunda, kripto paraların tanımı ve çalışma sistemine yönelik bilgiler ve KPB'nin ML/TF risklerine vurgu yapmaktadır.[139] Bu raporda, FATF tarafından KPB, birçok açıdan riskli görülmüş ve AML/CFT risklerine karşı sistemin savunmasız olduğuna ifade edilerek, KPB'nin geleneksel

[138] Aykın ve Sözmen, **a.g.e.**, s.78
[139] Virtual Currencies – Key Definitions And Potential Aml/Cft Risks, The Financial Action Task Force, FATF Report, 2014

noncash transferlerinden daha büyük ölçüde anonim kalmaya izin veriyor olmasına vurgu yapılmıştır. Bu birimlerin internet ve mobil kanallar gibi yüz yüze olmayan kanallardan rahatlıkla işlem görebiliyor olması ve yine ödeme sistemlerinin aksine gönderici-alıcı adı olmadan yalnızda dijital kimlik numaraları üzerinden transfer ediliyor olmaları, bu piyasanın ML/FT konunda önemli ölçüde savunmasız kalmasına neden olmaktadır. Merkezi olmayan KPB, ad veya müşteri tanımı gibi ifadeler kullanılmaksızın, merkezi sistem veya sunucuların olmadığı web üzerinden işlem görmekte ve işlemlerin kontrolünü sağlayacak merkezi bir denetim organı da bulunmamaktadır. Finansal kuruluşlar ,bünyelerinde gerçekleşen şüpheli işlemleri, yazılımlar sayesinde belli senaryolara göre tespit etmekte ve şüpheli işlemleri, olağan finansal işlemlerden ayırt edebilmektedirler. Ancak kripto para piyasalarında gerçekleşen işlemlerin şüpheli olup olmadığına ilişkin herhangi bir denetim ve gözetim mekanizması bulunmamaktadır. KPB'lerin, internet, mobil ve ATM kanallarından kolaylıkla ulaşılabilmekte ve yüz yüze olmayan bu kanalların kontrolüne yönelik kontrol noktaları bulunmamaktadır.

a. Müşterini Tanı İlkesi Çerçevesinde İncelenmesi:

Müşterini tanı ilkesi, müşterinin kimlik, meslek, hesabın kullanım amacı, hesaptan gerçekleşecek muhtemel işlemler ve kullanılacak kanallara yönelik bilgilerin, iş ilişkisi tesisi öncesinde elde edilmesi ve kayıt alıntına alınması sürecidir.[140] Bu işlem süreci Müşteri Tanı İlkesi (Know Your Customer- KYC) olarak ifade edilmektedir. FATF'e göre, üye ülkelerin yasalarınca belirlenen tutarların üzerinde işlem gerçekleştirilmesi durumunda, aklama veya terör şüphesinin olduğu durumlarda (işlem ve tutar fark etmeksizin) ve kimlik bilgilerini doğruluğuna ilişkin şüphenin oluşması durumunda yükümlüler, tavsiye kararlarında belirtilen sürece göre hareket etmek ve kimlik tespiti ve teyidini gerçekleştirmek durumundadırlar. Alınması gereken bu tedbirler ise aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:[141]

- Müşteriye ait kimlik tespitinin gerçekleştirilmesi ve bu bilgilerin bağımsız kaynaklardan teyit edilmesi,

[140] Louis de Koker, The 2012 Revised FATF Recommendations: Assessing and Mitigating Mobile Money Integrity Risks within the New Standards Framework, Washington Journal of Law, Technology and Arts, C.8, S.3, 2013, s.167

[141] Methodology for Assessing Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems, FATF, Paris- France, 2017

- İşlemlerin ve hesabın gerçek faydalanıcısının tespit edilmesi; gerçek faydalanıcının hesap sahibinden veya işlemi gerçekleştiren şahıstan farklı bir kişinin nam ve hesabına yapıldığının tespit edilmesi durumunda bu şahıs gerçek faydalanıcı olarak kabul edilmeli ve gerçek faydalanıcının da kimlik tespiti gerçekleştirilmelidir,
- Yükümlüler nezdinde hesap açtıran gerçek ve tüzel kişilerin iş ilişkisinin amacına ilişkin bilgi toplamak,
- İş ilişkisi gerçekleştirilecek işlemlerin detaylı olarak izlemesi ve müşteri hakkında alınan bilgiler çerçevesinde risk temelli yaklaşımın tesis edilmesi.

Anonim hesap üzerinden gerçekleştirilecek işlemlerde, işlemleri gerçekleştiren kişi ve işlemin nihai yararlanıcısı olan kişi veya kuruluşların kimlik tespitlerini gerçekleştirmek mümkün değildir. Bu nedenle KYC kapsamında getirilen düzenlemelerden biri de, anonim hesap açılışlarının yasaklanmasıdır. FATF 5 no.lu tavsiye kararında ve AB Direktifleri ile anonim hesap açılıları yasaklanmıştır.[142] Özellikle suç örgütleri tarafından kullanılması muhtemel anonim hesap açılışları yasaklanmış ve hesap sahibinin kimlik tespiti zorunlu tutulduğu gibi, hesaptan yapılan işlemlerde nihai faydalanıcının belirlenmesine yönelik te tedbirler düzenlenmiştir. Örneğin Türkiye'de yerleşik gerçek kişilerin kimlik teyitleri doğrudan MERNİS üzerinden gerçekleştirilmekte, tüzel kişilere ait kimlik tespiti ve gerçek yararlanıcının belirlenmesi ticaret sicil gazetesi üzerinden gerçekleştirilmektedir.[143] Bu bilgiler finansal kuruluşların, risk bazlı yaklaşım çerçevesinde aldıkları tedbirlere önemli katkılar sağlamaktadır.

Kripto para birimleri, FATF'in müşterini tanı kapsamında getirdiği tedbirler kapsamında incelendiğinde, yapısı itibariyle ML/TF alanında riskler barındırmaktadır. KPB işlemlerinin anonim hesaplar üzerinden gerçekleştirilebilmesi nedeniyle kimlik tespitine ilişkin yapılan düzenlemeler ile uyum sağlamamasına neden olmaktadır. Aklayıcılar ve terörü finanse eden gruplar, takma isimler ve neredeyse tam anonimliğe kadar giden işlem sunma avantajı sağlayan bu birimleri cazip bulabilmektedir.[144] Bu yönüyle FATF'in anonim hesap açılışının yasaklanması tavsiyesi ile tam çelişki

[142] Louis de Koker, Aligning anti-money laundering, combating of financing of terror and financial inclusion: Questions to consider when FATF standards are clarified, Journal of Financial Crime, C.18, S.4, 2011, s.373
[143] Aykın ve Sözmen, **a.g.e.**, s.214
[144] Everette Jordan, Risks and Vulnerabilities of Virtual Currency, Public-Private Analytic Exchange Program, 2017, s.10

gösterdiğini söylemek mümkündür. İş ilişkisi tesisi öncesinde kimlik tespiti gerçekleştiren yükümlü grupları, elde ettikleri bu bilgileri, ilgili ülkenin yasaları tarafından öngörülen süre boyunca saklanmak ve talep edilmesi durumunda yetkili otoritelere bildirmekle mükelleftirler.[145] Bu kapsamda üye ülkeler, yetki ve görevleri kanunlar çerçevesinde belirlenmiş olan mali istihbarat birimleri kurmakta ve saklanan kayıtların denetimlerini bu kuruluşların denetimi altına bırakabilmektedirler. Kayıtların saklanması hususu yalnızca müşterinin kimlik bilgilerini değil, aynı zamanda işlemlerin amacına yönelik elde edilen bilgiler, hesaptan gerçekleşen işlemler ve AML/CFT alanında verilen eğitimlere yönelik bilgilerin saklanmasını da kapsamaktadır. ABD Dış İlişkiler Konseyinin yapmış olduğu araştırmalarda kripto para birimi olan Bitcoin ile terör gruplarının finanse edildiği ve Endonezya'da bulunan terör gruplarının finansmanın Bitcoin'lerin kullanıldığını ifade edilmiştir. Konsey, bomba yapım ve silah alımlarında ödeme aracı olarak Bitcoin kullanılmasındaki en büyük etkenin, bu paraların kullanıcılarına vermiş olduğu anonim kalma özelliği olduğuna vurgu yapmış ve özellikle son yıllarda yaygınlaşan ve daha daha fazla gizlilik sağlayan Samurai, BitcoinFog, DarkWallet gibi şirketlerin bu kapsamda ciddi riskler oluşturduğuna vurgu yapmıştır.[146] Neticede kripto para birimlerinin sahip olduğu anonim kalma özelliği, kimlik tespitine yönelik denetim eksikliği ve işlemlerin denetimsizce hesaplar arasında transfer edilebilmesi özelliği, FATF'in müşterini tanı ilkesi kapsamında getirmiş olduğu tavsiye kararları ile uyumluluk göstermemesine neden olmaktadır.

b. Yasal Sistem Çerçevesinde İncelenmesi

ML/TF organize ve sınır aşan bir suç olması nedeniyle, bu suçun önlenmesinde çerçevesi yasalarca belirlenmiş uluslararası işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla OECD bünyesinde kurulan FATF, ML/TF suçunun ülkeler arasında ortak ve uyumlu bir şekilde tanımlanması amacıyla, üye ülkelere, kapsamı FATF tavsiyeleri çerçevesinde belirlenmiş yasal düzenlemeler hayata geçirmelerini tavsiye etmiştir. ML/TF konusundaki suç tanımını ve kapsamını büyük ölçüde Viyana Konvansiyonu'ndan dayanak alarak hazırlayan FATF, üye ülkelere BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen "Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi" (Viyana Konvansiyonu) ve "Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM

[145] Usman Kemal, Anti-money laundering regulations and its effectiveness, Journal of Money Laundering Control, C.17, S.4, 2014, s.420
[146] Bitcoin for Bombs, https://www.cfr.org/blog/bitcoin-bombs (Erişim Tarihi: 01.02.2018)

Sözleşmesi" (Palermo Konvansiyonu) esasları çerçevesinde kara para aklamanın suç olduğunu kabul etmelerini tavsiye etmiştir. Bu konu ayrıca sonraki bölümlerde de işlenecek olan FATF 9 Özel Tavsiye'de 1 no.lu özel tavsiye alanında da ifade edilmiştir. Bu yönüyle BM, ML/TF konusunda, uluslararası uyumluluğun sağlanması ve işbirliğinin arttırılması amacıyla FATF çalışmalarına önemli katkı sağlamaktadır.[147]

Suçtan elde edilen gelirleri tanımlayabilmek için öncelikle mübadele-değişim aracı olarak kullanılabilen bir gelirin olması ve bu gelir biriminin ilgili ülkenin yasal mevzuatı çerçevesinde düzenlenmiş olması gerekmektedir. Dolar, Türk Lirası, Euro gibi birimler, merkezi bir otorite tarafından tedavüle sokulmakta ve ilgili ülkelerin kontrolü altında işlem görmektedir. Dolayısıyla FATF'in yaptığı düzenlemeleri, regüle edilmiş para birimlerini kapsamaktadır. Bu yönüyle ele alındığında, kripto paralar, merkezi olmayan yapıları itibariyle geleneksel ödeme araçlarının dışında kalmaktadır. Bu noktada kripto paralar, kolluk kuvvetlerince gerçekleştirilecek bir soruşturmada veya ML/TF riskinin ortaya çıktığı bir durumda hesap verilebilirlik noktasında şeffaf değildir.[148] Kanun kapsamına alınmış özel kuruluşlar veya resmi kuruluşlar tarafından ihraç sistemine dayanmayan kripto para birimlerinin FATF tarafından elektronik para veya bir ödeme aracı olarak kabul edilmemesi, bu konuda düzenleme yapılmasına engel teşkil etmektedir.[149] Yasal düzenlemelerin eksikliği, denetimin olmaması gibi nedenler kripto paraların hem aklayıcılar tarafından hem de terörü finanse eden gruplar tarafından kullanılmasına neden olmaktadır. Nitekim Kasım 2015'te Paris'te yaşanan terör saldırılarında, kripto para birimlerinin terör finansmanın da kullanıldığı ifade edilmiş ve bu alana ilişkin düzenleme yapmanın gerekliliği vurgulamış, nitekim Avrupa Komisyonu bu alana ilişkin yapılacak düzenlemelerin Beşinci Kara Para Aklama ile Mücadele Direktifinde düzenleneceğini belirtmiştir.[150] Netice itibariyle FATF ve AB gibi kuruluşların kripto para piyasalarına ilişkin yapmış oldukları herhangi bir yasal düzenleme bulunmamakta; Finlandiya ve İngiltere gibi bazı ülkeler, bu para birimlerinden elde edilen gelirleri vergilendirmiş

[147] Kemal, **a.g.e.**, s.417
[148] Jordan, **a.g.e.**, s.19
[149] Virtual Currencies – Key Definitions and Potential AML/CFT Risks, The Financial Action Task Force, FATF Report, 2014
[150] Avrupa Parlamentosu, 'Anti-money laundering : MEPs vote to shed light on the true owners of companies,' press release, 2018, s.25

olmalarına rağmen, bu araçların resmi bir ödeme yöntemi olarak kabul etmemektedirler.

c. İşlemlerin İzlenmesi Çerçevesinde İncelenmesi

Kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelede, yükümlü grupların bu suçlara yönelik alacakları tedbirlerin başında, şüpheli işlemlerin tespiti amacıyla işlemlerin izlenmesini sağlamaktır. Bu bağlamda FATF tavsiyelerinde yer alan, 12 no.lu Siyasi Nüfus Sahibi Kişiler, 13 no.lu Muhabir Bankacılık, 14 no.lu Para Transfer Hizmetleri, 16 no.lu Elektronik Transferler konulu tavsiye kararları, işlemlerin izlenmesi hususu ile ilişkilidir.

12 no.lu tavsiye kararında Siyasi Nüfus Sahibi Kişilere (PEPs) yönelik düzenlemeler yer almış ve yükümlülerin iş ilişkisi tesisi öncesinde kimlerin PEPs olduğunu belirleyecek araçlar tesis etmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Siyasi Nüfus Sahibi Kişi tanımında FATF, AB ve BM tarafından farklılık gösterse de genel itibariyle yabancı bir ülkede görev yapan üst düzey kamu yetkilileri ve politikacıları ifade etmektedir.[151] Finansal kuruluşlar, gerçekleştirdikleri kimlik tespiti işlemine istinaden kimlerin PEPs olduğuna yönelik çalışmalar gerçekleştirebilmekte ve buna uygun kontrol mekanizmaları tesis edebilmektedir. Ancak anonim hesaplar üzerinden kimlik tespiti gerçekleştirmeye olanak vermeyen KPB'lerinde, kimlik tespiti gerçekleştirilememekte dolayısıyla kimlerin PEPs olduğuna belirleyememekte bu alana ilişkin risk ölçülememektedir. PEPs, avukat ve muhasebeci gibi doğası gereği riski olan meslek gruplarının işlemlerinin tespitini ve bu fonların dair bilgi edinmesi de yine KPB piyasalarında mümkün değildir.

13 no.lu tavsiye kararında düzenlenen muhabir bankacılık hizmetleri temel olarak, ödemeye aracılık eden kuruluşun, aracılık ettiği işleme ilişkin, işleme konu taraflara yönelik bilgi toplanmasını kapsamaktadır.[152] Muhabir bankalar, ödemeye taraf bankalar gibi, şüpheli işlemlerin tespiti amacıyla müşterini tanı prensipleri içinde hareket etmelidir. Bu amaçla ödeme mesajlarında, ödemeye aracılık edecek muhabir bankanı da görebileceği şekilde, işleme konu taraflar, adres bilgileri ve işlemin amacına yönelik bilgilere yer vermelidirler. Kripto para birimlerinin yasal mevzuat çerçevesinde düzenlenmemiş olması, ödeme ve transfer işlemlerinde herhangi bir aracı kuruluşun referansına ihtiyaç duymaması gibi faktörler, ödeme bilgilerini gizlemek

[151] Theodore S. Greenberg ve Larissa Gray, Politically Exposed Persons A Policy Paper on Strengthening Preventive Measures, The World Bank, 2009, s.79
[152] Aykın ve Sözmen, **a.g.e.**, s.84

isteyen suç örgütleri tarafından kullanılmasını cazip hale getirmektedir. İşleme kon taraflar doğrudan alfa-numeric hesaplar üzerinden işlemi gerçekleştirebilmekte ve doğrudan muhataplar arasında işlem gerçekleşmektedir.[153]

14 no.lu tavsiye kararında ifade edilen Para Transfer Hizmetlerine ilişkin düzenlemeler temel olarak, ödeme mesajlarında taraflara ait ad-soy ad, adres ve işlemin amacına ilişkin bilgilerin yer almasını düzenlemektedir.[154] Böylece işlemlerin kimin adına ve hangi amaçla gerçekleştirildiği gibi bilgileri elde etmek mümkündür. Hawala gibi alternatif ödeme mesajlarının ML/TF riskleri barındırmaları, bu sistemlerde gelenek ödeme hizmetlerinin aksine, taraflara ilişkin bilgi ve işlemin amacına yönelik ifadelerin olmamasından kaynaklanmaktadır.[155] Bu yönüyle incelendiğinde KPB de benzer özellik göstermektedir. KPB aracılığıyla gerçekleşen işlemlerde işlemin amacı ve taraflara ilişkin bilgilerin yer alması gerektiğine yönelik bir düzenleme olmadığı gibi, bu işlemlere konu hesapların anonim veya sahte isimlerle açılmasının engellenmesine yönelik bir tedbir de bulunmamaktadır.[156] Bu husus ayrıca 5 no.lu tavsiye kararında ifade edilen işlemlerin sürekli izlenmesi ve şüpheli işlemlerin mali istihbarat birimlerine bildirilmesi ile de ilişkilidir.[157]

d. Finansal İşlemlerin Düzenlemesi ve Denetlenmesi Çerçevesinde İncelenmesi

FATF tavsiyeleri, finansal sistemin ML/TF riskine karşı korunması amacıyla, üye ülkeler tarafından bir takım yasal düzenlemeler getirilmesi, söz konusu yasalar çerçevesinde mali istihbarat birimlerinin kurulması gerektiğini ifade etmiştir. Bu mali istihbarat birimlerinin, finansal sistemin aklayıcılar ve terörü finanse eden gruplar tarafından kullanılmasını engellemek amacıyla çalışmalar yapması ve işbirliği çerçevesine hareket etmeleri amaçlanmıştır. Bünyelerinde nitelikli personel barındıran mali istihbarat kuruluşları, ML/TF risklerine karşı denetim mekanizmaları gerçekleştirecek ve değişen aklama tipolojilerine karşı yükümlü gruplara gerekeli bilgi ve desteği vermektedirler. FATF'in 26 no.lu tavsiye kararında düzenlenen yetili makamlar kısmında, yükümlü grubunun, yasal düzenlemeler çerçevesinde lisans

[153] Brill ve Keene, **a.g.e**, s.8
[154] Simone Dı Castrı ve Jeremıah Grossman, Proportional Risk-Based AML/CFT Regimes For Mobile Money, GSMA Raadhika Sihin, Consultant, 2015, s.33
[155] Faith, **a.g.e.**, s.25
[156] Jordan, **a.g.e.**, s.19
[157] The Financial Action Task Force, Risk-Based Approach Guidance for the Banking Sector, 2014, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Risk-Based-Approach-Banking-Sector.pdf (Erişim Tarihi: 10.02.2018)

almalarını, ML/TF alanında düzenlemelerle uyumlu olmalarını ve FATF tarafından belirlenen asgari standartlara uymaları konusunda gerekli denetimleri yerine getirmektedirler.[158] Buna ilave olarak, elektronik para transferi gerçekleştiren kuruluşlarda yine KYC kapsamında öngörülen tedbirleri almaları ve şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünü eksiksiz olarak yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında kripto para birimlerinin söz konusu yasal düzenlemelerle uyumlu olmadığı görülmektedir. Bunun da ötesinde, bir kuruluşların yasal düzenleme ve lisanslama faaliyetlerine tabi olması için, öncelikli olarak elektronik para olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Merkezi bir kuruluş tarafından para arzı denetlenmeyen ve değeri güvence altına alınamayan kripto para birimleri, bu özellikleri nedeniyle kapsama dahil edilememektedirler. Ancak şunu ifade etmek gerekir ki, kripto para birimleri tıpkı, para da olduğu gibi alım satım işlemlerinde araç olarak kullanılabilir ve bu noktada paranın işlevini yerine getirmesi yönünde olarak kabul edilebilmektedir. Nitekim Kanada Merkez Bankası kripto para birimlerini günümüz para tanımına dahil etmiştir.[159] Burada ifade edilen kripto para birimlerinin resmi ve regüle edilmiş bir para olarak kabul edilmemesidir. Türkiye'de MASAK, ABD'de FinCen, İngilte'de NCA ve Almanya'da BaFin olarak bilinen bu kuruluşlar kanunlar öngördüğü çevrede, regüle edilmiş para birimleri ile gerçekleşen şüpheli işlemlere ilişkin kontroller gerçekleştirmekte ve para birimlerine göre uygulanan aklama tipolojilerinin belirlenmesi konusunda çalışmalar yapmaktadırlar. Kripto para birimlerinin merkezi olmaması, belli bir lokasyonda faaliyet gösterememesi nedeniyle, bünyelerinde gerçekleşen şüpheli işlem bildirimlerini tespit edecek bir otorite bulunamamakta, dolayısıyla şüpheli işlem bildirimi yapılamamaktadır.[160]

Suça konu bir davanın oluşması durumunda, davaya konu suçun hangi ülke kanunları çerçevesinde ele alınacağı ve yine ML/TF şüphesinin olduğu işlemlerde hangi ülke FIU'sunun söz konusu davada yetkili olacağına ilişkin belirsizlikler halen geçerliliğini korumaktadır. Bu durum FATF'in finansal kurumların düzenlenmesi ve denetlenmesini konu alan 26 no.lu tavsiye kararı ve denetim otoritelerinin düzenlenmesini konu alan 27 no.lu tavsiye kararları ile çelişmektedir.

---

[158] Julia Braun, Matthias Kasper, Alicja Majdanska ve Maryte Somare, Drivers of Suspicious Transaction Reporting Levels: Evidence from a Legal and Economic Perspective, Journal of Tax Administration, C.21, 2016, s.96

[159] Bank of Canada, Decentralized E-Money (Bitcoin), https://www.bankofcanada.ca/wp-content/uploads/2014/04/Decentralize-E-Money.pdf

[160] Üzer, **a.g.e.**, s.106

e. Elektronik Transferlere İlişkin Alınan Tedbirler Çerçevesinde Değerlendirilme:

Elektronik fon transferlerine ilişkin FATF düzenlemeleri genel olarak ödeme mesajlarında amir ve lehtarın ad-soy ad bilgileri, işlemin amacı, hesap numaraları ve adres bilgilerinin yer almasını konularını kapsamakta ve bununla ödeme mesajlarında gerçek faydalanıcıların tespit edilmesi amaçlanmış, bazı ülkeler tutar sınırı olmaksızın bazıları da belli bir tutarın üzerinde yapılan işlemlerde bu bilgileri zorunlu kılmıştır.[161] Üye ülkelerin elektronik fon transferlerine yönelik öngörülen tedbirleri almakla mükelleftirler. Özellikle terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında BMGK'nın 1267 ve müteakip 1373 sayılı kararları kapsamında, terörizmin finansmanı ile bağlantılı işlemlere ilişkin talep edilecek mal varlıklarının dondurulması taleplerinin yerine getirilmesi amacıyla, ödeme mesajlarında yer alan bilgilerin yer alması gerekmektedir.[162] Bu husus FATF tavsiyeleri referans alınarak IMF, Wolfsberg ve AB Direktiflerinde de düzenlenmiştir. Özellikle Wolfsberg Prensipleri bu konuda önemli düzenlemeler getirmiş ve SWIFT MT 202/202COV mesajlarında gönderici ve alıcıya ait bilgilerin yer alması gerektiği vurgulanmıştır.[163] Ödeme mesajlarında yer alacak bu bilgiler yine FATF'in, işlemlerin izlenmesi konusunda getirdiği tedbirlerin uygulanması açısından büyük öncem taşımaktadır. Bu bilgiler, organize suçlarla bağlantılı kişiler tarafından yapılan işlemlerin veya uluslararası yaptırımların ihlali kapsamında dahil edilecek işlemlerin belirlenmesine de katkı sağlamaktadır.

KPB aracılığıyla gerçekleştiren transfer işlemleri incelendiğinde bu paralarla yapılan transferlerin dijital kimlik numaraları üzerinden gerçekleştirildiği ve ödeme mesajlarında gönderici ve alıcıya ait bilgilerin yer almadığı görülmektedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde gerek FATF tarafından yapılan düzenlemelerle, gerekse de Wolsberg Prensipleri ve AB Direktifleri ile uyumlu olmadığı görülmektedir. Bu nedenle kripto para birimleri ile yapılan transferlerde, gönderici ve alıcı bilgilerinin yer almaması, işlemin kimin nam ve hesabına yapıldığının ve kişilerinin suç örgütleri ile bağlantılı olup olmadığına ilişkin tespitlerin yapılmasın mümkün olmadığı görülmektedir. Bu nedenle kripto para alım satımına aracılık eden

[161] Koker, The 2012…, **a.g.e.**, s.343
[162] Jonathan M. Winer ve Trifin J. Roule, Fighting Terrorist Finance, Survival, C.44, S.3, 2002, s.93
[163] The Introduction of the MT 202 COV in the International Payment Systems, https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/pdfs/comment-letters/24.%20Joint_Industry_Slides_on_MT_202_COV_%2820-05-09%29.pdf (Erişim Tarihi: 10.02.2018)

kuruluşların şüpheli işlem tespiti ve bildirimi yapabilmeleri amacıyla lisanslama almaları yönünde New York Dışişleri Bakanlığı Finansal Hizmetler Departmanı (NYDFS) tavsiyeleri gündeme gelmiştir.[164] Uluslararası ödemelerin yapılmasında kullanılan Society For Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT) ağı incelendiğinde, ödeme mesajlarında işlemin taraflarına ilişkin bilgilerin yanında, ödemenin amacına ilişkin bilginin yer aldığı ayrı bir alanın olduğu görülmektedir.[165] Bu konuya ilişkin tedbirleri, yerel para transferlerinde ve Money Services Business (MSB) olarak hizmet gösteren ödeme kuruluşları da almaktadır. Ancak kripto para ödemlerinde taraflara ilişkin bilgi yer almadığı gibi, ödemenin hangi amaçla yapıldığını gösterir bir düzenlemeye de sahip değildir.

f. Uluslararası İşbirliği ve Koordinasyon Çerçevesinde İncelenmesi

Kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla uluslararası koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması gerektiği konusu FATF'in 40 no.lu tavsiye kararında düzenlenmiştir.[166] AML/CFT kapsamına giren soruşturma ve kovuşturmalarda, mali istihbarat birimleri arasında oluşturulacak işbirliği, suçun önlenmesi noktasında kritik bir öneme sahiptir. ML/TF suçunun sınır aşan ve organize bir suç olması nedeniyle işbirliği kaçınılmaz bir hal almaktadır. Bu nedenle FATF, AML/CFT konusunda üye ülkelerin ortak hareket etmesi amacıyla BM ve AB gibi kurum ve kuruluşlar ile ortak hareket etmektedir. Uluslararası kuruluşlar nezdinde üye ülkeler arasında işbirliği yoluna gidildiği gibi, Egmont Group gibi oluşumlar aracılığıyla da ülkelerin mali istihbarat birimler arasında işbirliğinin sağlanması amaçlanmıştır.[167] Böylece aklama ve terörün finansmanına yönelik gelişen tipolojilerin belirlenmesi ve bu konuya ilişkin küresel ölçekte önemlerin alınması mümkün olmaktadır. İşbirliğini zorunlu kılan temel etken ML/TF faaliyetinin organize olmasından kaynaklanmaktadır. Aklayıcılar suçtan elde ettikleri gelirleri finansal sisteme dahil ettikten sonra ayrıştırma aşamasını kullanmakta ve fonu kaynağından uzaklaştırmak amacıyla farklı ülke ve kuruluşlara transfer etmektedirler. Bu fonların

[164]Sarah Jane Hughes ve Stephen T. Middlebrook, Advancing a Framework for Regulating Cryptocurrency Payments Intermediaries Articles by Maurer Faculty, 2015, s.536
[165]Category 1 - Customer Payments and Cheques, https://www2.swift.com/uhbonline/books/public/en_uk/us1m_20160722/us1m.pdf (Erişim Tarihi: 11.02.2018)
[166]FATF 40 Recommendations, www.fatf-gafi.org/recommendations,
[167] Valsamis Mitsilegas ve Bill Gilmore, The Eu Legislative Framework Against Money Laundering and Terrorist Finance: A Critical Analysis in the Light of Evolving Global Standards, International and Comparative Law Quarterly, C.56, S.1, 2007, s.122

izinin sürülmesi amacıyla mali istihbarat birimleri ortak hareket edebilmekte ve bu işbirliği Egmont Group aracılığıyla gerçekleştirebilmektedir.[168] Uluslararası işbirliği alanındaki düzenlemeler, regüle edilmiş paralar aracılığıyla ve yasalarca yargı alanı belirlenmiş kuruluşlar üzerinden gerçekleşen işlemleri kapsamaktadır. Dolayısıyla merkezi bir yapısı ve hangi ülkedeki yasalara tabi olduğu belli olmayan kripto para birimlerinde ortaya çıkacak risklerin araştırılması konusunda, uluslararası işbirliğinin gerçekleşmesi yönünde engeller ortaya çıkacaktır. KPB ile gerçekleşen işlemlere ait kayıtlar, farklı ülkelerde ve farklı sunucularda kayıt altına alınmaktadır. Gerçekleşen işlemlerde ML/TF şüphesine istinaden, suçun hangi ülkedeki yargı kararları çerçevesinde inceleneceği ve ilgili ülkenin hangi kuruluşları ile irtibata geçileceği konusundaki belirsizlikle, bu alana yönelik işbirliğinin önündeki en büyük engellerdendir.[169] Bu nedenle kripto para birimlerine aracılık eden kuruluşların lisansla kayıt altına alınması ve bu konuda yetkili otoritenin yasalarca belirlenmesi bu engelin aşılmasına büyük katkı sağlayabilecektir.

5.2. FATF 9 Özel Tavsiye Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Finansal sistemin, mali, aklama ve terörün finansmanında kullanılması riskine karşı korunması amacıyla yayınlanan FATF 40 tavsiyesi ağırlık olarak kara aklamanın önlenmesine yönelik düzenlemeleri barındırmaktadır. ABD'de yaşanan ve ikiz kulelerin bombalanması ile sonuçlanan 11 Eylül 2001 terör saldırıları sonrasında terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda yaşanan tartışmalar ve ABD'nin girişimleri ile FATF tarafından bu alana ilişkin yeni düzenlemelerin hayata geçirilmesi sonuçlanmıştır.[170] Ekim 2001'de Washington'da yapılan yapılan FATF olağanüstü toplantısında, terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında çalışmalar yapılmış ve bu kapsamda 31 Ekim 2001'de tarihinde 8 Özel Tavsiye Kararı yayınlanmıştır. Alınan önlemlere ek olarak 22 Ekim 2004 tarihinde bu tavsiye kararlarına Nakit Taşıyıcı Kuryeler de dahil edilerek, nihai şekil olan FATF 9 Özel Tavsiye kararları ortaya çıkmıştır.[171] Birleşmiş Milletler düzenlemelerine acil uyum, terörist grupların ve terörizmin finansmanının suç olarak kabul edilmesi bu eylem ve gruplarla bağlantılı

[168] Ping He, A typological study on money laundering, Journal of Money Laundering Control, C.13, S.1, s.31, 2010, s.31
[169] Brill ve Keene, **a.g.e.**, s.8
[170] Barry Johnston, The Impact of Terrorism On Financial Markets, Journal of Financial Crime, C.13, S.1, 2006, s.19
[171] History of the FATF, www.fatf-gafi.org/about/historyofthefatf/ (Erişim Tarihi: 15.02.2018)

fonların dondurulması ve yine bu faaliyetlerle ilişkili olduğu şüphesi taşıyan işlemlere ilişkin şüpheli işlem bildiriminin yapılması, uluslararası işbirliği, alternatif ödeme sistemlerinin kontrol altına alınması, elektronik fon transferlerinde kimlik tespitinin gerçekleştirilmesi, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara ilişkin düzenlemeler ve nakit kurye taşımacılığına ilişkin tedbirler 9 Özel Tavsiye kararında düzenlenmiştir. Finansal sistemin terörizmin finansmanında kullanılması riskine karşı yapılan düzenlemeler:[172]

- Birleşmiş Milletler belgelerinin derhal onaylanması ve yürürlüğe konulması
- Terörizmin, terörist eylemlerin ve terör örgütlerinin finansmanının suç haline getirilmesi
- Terörist mal varlıklarının dondurulması
- Terörizmle bağlantılı şüpheli işlemlerin bildirilmesi
- Ülkeler arasında karşılıklı yardımın sağlanması
- Alternatif havale sistemlerinin kontrol altına alınması
- Elektronik fon transferlerinde kimlik tespitinin güçlendirilmesi
- Kar amacı Gütmeyen Kuruluşların istismar edilmesinin önlenmesi
- Nakit Taşıyıcı Kuryelere ilişkin düzenlemeler olarak ifade edilebilir.

Finansal sistemin terörizmin finansmanı riskinden korunması amacıyla üye ülkelerin, yukarıda ifade edilen tavsiye kararlarının hayata geçirilmesi ve yasal mevzuatın bu yönde düzenlenmesi amacıyla gerekli tedbiri almaları gerekmektedir. Amaç finansal sistemin olunca, finansal sistemde kullanılan ürün ve hizmetlerinde, ML/TF riski çerçevesinde değerlendirilerek, ürünlerin potansiyel risklerine karşı önlemlerin de alınması çok önemlidir. Örneğin, 7 no.lu özel tavsiye kararında düzenlenen elektronik fon transferlerinde kimlik tespitinin gerçekleştirilmesi konusu, yüz yüze olmayan kanallardan da gerçekleştirilebilen bu işlemlerin ML/TF konusunda yüksek riskler içermesinden kaynaklanmaktadır. FATF, bir yandan elektronik fon transferlerine ilişkin düzenlemeler yaparken, diğer yandan da yasalarca transfer yapmaya yetkili kuruluşlar haricinde transfer işlemi gerçekleştiren hawala benzeri yasa dışı sistemleri ve bu yolla yapılacak para transferlerini engelleye çalışmıştır. Bu kapsamda da 6 no.lu tavsiye kararında alternatif transfer sistemlerinin engellenmesine yönelik düzenlemeler getirmiştir. Böylelikle kayıt altına alınamayan ve takip edilemeyen elektronik transfer sistemlerinin engellenmesi amaçlanmıştır.

[172] Üstün, Mali...,**a.g.e.**, s.12

Değişen şartlara göre gelişen ürün ve hizmetler üzerinden aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelenin süreklilik arz etmesi amacıyla, önlemlerin ve düzenlemelerin de dinamik bir yapıda olması ve risklere karşı hızlı savunma mekanizmalarının hayata geçirilmesi gerekmektedir. 2008 yılında Satoshi Nakamoto tarafından yayınlanan makale ile gündeme gelen Bitcoin adlı kripto para birimi, günümüz ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkan ürünlerden bir tanesidir.[173] KPB, merkezi bir otorite tarafından kontrol regüle edilmeyen ve dünyanın farklı yerlerine taraflar arasındaki ödeme işlemlerinde herhangi bir kuruluşun aracılık etmesine ihtiyaç duyulmayan bir sistemdir. Merkezi olmaması ödemelerin resmi bir kurum üzerinden olmaksızın herhangi bir kontrol noktasından geçmeden transfer edilebilmesine olanak sağlamaktadır.[174] Ucuz ve hızlı transfer sistemi ile kullanıcılarına avantaj sağlayan bu sistem, kara para aklama ve terörizmin finansmanında da kullanılmasını cazip hale getiren özelliklerine sahip olması nedeniyle yasal çerçevesi birçok ülke tarafından henüz düzenlenmemiştir. Geleneksel finans sisteminde ekonomik yaptırımların uygulanması sağlamak ve şüpheli faaliyetlerin tespiti kolaylaştırmak amacıyla birçok yasa düzenlenmiştir.[175] Kimlik tespitinin gerçekleştirilmesi, şüpheli işlemlerin belirlenmesi amacıyla işlemleri gerçekleştirenlerin faaliyet alanları hakkında detaylı bilgi toplanması, ürün ve hizmet risklerine uygun kontrol noktalarının oluşturulması ve riskli kuruşlarla gerçekleşen işlemlerin kontrolü gibi önlemler yasalarca düzenlenen hususlardan bazılarıdır. KPB, AML/CFT kapsamında yapılan düzenlemeler çerçevesinde incelendiğinde, kimlik tespiti, şüpheli işlemlerin raporlanması, işlemlerin izlenmesi gibi birçok düzenleme ile uyumlu olmadığını söylemek mümkündür.[176] Bu durum özellikle, takip edilmek istenmeyen terör ve suç örgütleri tarafından kullanılmasını cazip hale getirmektedir.

Terörizmin finansmanı ile mücadelede, üye ülkeler arasında ve BM tarafından yapılan düzenlemeler ile uyumun sağlanması amacıyla yayınlanan FATF 9 Özel Tavsiyesi, temel olarak terörizmin finansmanın suç olarak kabul edilmesini ve finansmanda kullanılabilecek araçların kontrol altına alınmasını hedeflemektedir. Yeni bir ödeme aracı olarak ortaya çıkan KPB'nin aklama ve terörizmin finansmanı

[173] Lansky, **a.g.e.**, s.20
[174] Victor Dostov ve Pavel Shust, Cryptocurrencies: an unconventional challenge to the AML/CFT regulators?, Journal of Financial Crime, C.21, S.3, 2014, s.250
[175] Jordan, **a.g.e.**, s.22
[176] Christian Brenig, Rafael Accorsi ve Günter Müller, Economic Analysis of Cryptocurrency Backed Money Laundering, AIS Electronic Library, ECIS 2015 Completed Research Papers, s.10

konusunda riskler içermesi nedeniyle, bu suçlarla mücadelede yetkili otorite olan FATF tarafından 2014 yılında "Sanal Para Birimleri: Ana Tanımları ve Potansiyel AML / CFT Riskleri" adlı raporda, bu para birimlerinin anonim hesaplar üzerinden işlem yapmaya imkan tanımaları ve regüle olmamaları nedeniyle potansiyel riskler barındırdığına vurgu yapılmıştır.[177] Genel olarak KPB'nin içerdiği riskler bu birimlerin merkezileştirilmemiş olması, anonim hesaplara izin vermesi ve şüpheli işlemlere ilişkin tedbirlerin olmamasından kaynaklanmaktadır.

Kimliğini gizleyerek aklama ve terör finansmanı faaliyetlerinde bulunan suç örgütleri tarafından mali sistemin korunması amacıyla uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından FATF tavsiyeleri, AB direktifleri, Strasbourg Konvansiyonu, Wolfsberg Prensipleri, gibi birçok sözleşme düzenlenmiştir.[178] Söz konusu düzenlemeler incelendiğinde mali sistemin risklerden korunması amacıyla getirilen kimlik tespitin gerçekleştirilmesi konusunun ortak konulardan biri olduğunu görmek mümkündür. Cezalardan ve kolluk kuvvetlerince takip edilmekten kaçınan suç örgütleri, takip edilmeye karşı önlemler alarak suç işleyebildikleri gibi anonim hesaplarlar üzerinden işlemlerin gerçekleştirilebildiği sistemleri de tercih edebilmektedirler.

Anonim hesap açılışlarının yasaklanması, kimlik tespiti ve teyidinin gerçekleştirilmesi konusu FATF'in gerek kırk tavsiye gerekse de dokuz özel tavsiye kararında ifade edilmiştir. Bu konu 10 no.lu tavsiye kararında ifade edilen Müşterini Tanı İlkesi kapsamında düzenlemiş ve burada yükümlüler tarafından anonim hesap açılışlarının yasaklanması ve hesap açılışlarında müşterinin kimlik tespitinin ve güvenilir kaynaklar teyidinin yapılması gerektiği tavsiye edilmiştir.[179] Böylece, işlemlerin taraflarına, müşteri profili ile uyumlu olmayan işlemlerin belirlenmesi ve bu işlemlere dair şüpheli işlem bildirimi yapılması mümkün olabilecektir. Özellikle gelişen teknolojiler ile birlikte, kimlik tespitinin giderek zorlaşması nedeniyle yükümlülerin AML/CFT kapsamında hazırladıkları politikalarda bu konuda ısrarcı olmaları önem arz etmektedir.[180] Kimlik tespitinin gerçekleştirilmesi konusu 10 no.lu

[177] FATF Report, Virtual Currencies Key Definitions and Potential AML/CFT Risks, Financial Action Task Force.
http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/virtualcurrency-key-definitions-and-potential-aml-cft-risks.pdf
[178] İbrahim Sırma ve Arif Saldanlı, Kara Para Aklamada Sermaye Piyasası Araçları'nın Kullanımı, İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi, C.3, S.3, 2015, s.110
[179] FATF 40 Recommendations, www.fatf-gafi.org/recommendations,
[180] Robin Sykes, Some questions on the FATF 40+9 and the Methodology for Assessing Compliance with the FATF 40+9 Recommendations, Journal of Banking Regulation, C.8, S.3, 2007, s.239

tavsiye kararın düzenlenmiş ancak PEPs'lere yönelik 12 no.lu, transferlere yönelik 16 no.lu, nihai faydalanıcın belirlenmesine yönelik 26 no.lu ve yaptırımlara yönelik 35 no.lu tavsiye kararlarının uygulanabilmesi için dayanak teşkil etmektedir. Bu hususlara yönelik tedbirlerin uygulanabilmesi için öncelikli olarak kimlik tespiti işleminin eksiksiz olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu yönüyle ele alındığında KPB, FATF'in kimlik tespitine yönelik yapmış olduğu düzenlemeler ile ciddi bir aykırılık teşkil etmekte, zira FATF açıkça anonim hesap açılışlarını yasaklarken, kripto para birimleri müşterilerine anonim hesap açılışlarına ve tam gizlilik içinde hareket etmelerine olanak sağlamaktadır.[181] Buda terörizmi finanse etmek isteyen gruplar tarafından KPB'nin kullanılmasının cazip hale getirmektedir.

Anonim hesap ve gizli kalma özelliği nedeniyle KPB'nin, VPN gibi özel araçlarla erişim sağlandığı ortamlarda terörizmin finansmanı, yasadışı uyuşturucu ticareti ve silah kaçakçılığı gibi suçların finanse edilmesinde kullanılabilmektedir. 2016 yılında yapılan çalışmada Dark Web üzerinden gerçekleşen işlemlerin %57'sinin pornografi, yasadışı mallar, uyuşturucu, sahte para ve teröristlerle iletişim gibi içeriklerden oluştuğu ifade edilmiştir.[182] Kullanıcılarına daha çok gizlilik sağlayan Dark Web, Tor gibi özel araçlarla bağlantıların sağlandığı, işlemlerin kontrol edilmesine izin verilmediği ve günlük hayatta kullandığımız ".com" uzantılı web siteleri yerine ".onion" olarak uzantılı siteler üzerinden erişim sağlandığı sunuculardır.[183] Dark Web üzerinden ISIS, gibi terör örgütlerinin propaganda yaptığı, fon temin ettiği, üye kazandığı bilinmekte hatta, 2015 yılında Paris'te yaşanan terör saldırılarından sonra ISIS'in propaganda amacıyla kullandığı web sitesi üzerinden yayınladığı mesajın, Tor servisinden bağlanılarak ".onion" uzantılı bir URL'den yayınlandığı belirlenmiştir.[184] KPB'nin Dark Web gibi tabanlar üzerinden işlem görmesini engellemek, bu işlemleri kontrol altına almak ve izlemek amacıyla uygun araçların tesis edilmesi terörizmin finansmanının engellenmesi noktasına atılacak önemli bir araç olacaktır.

Kanunların öngördüğü şekilde usulüne uygun kurulan ve faaliyet alanı yine yasalarca belirlenen finansal kuruluşlar, normal müşteri davranışları ile şüpheli

[181] Malcolm Campbell-Verduyn, Bitcoin, Crypto-Coins, And Global Anti-Money Laundering Governance, Crime Law and Social Change, C.69, S.2, 2018, s.2
[182] Gabriel Weimann, Terrorist Migration to the Dark Web, Terrorism Research Institute, C.10, S.3,2016, s.40
[183] Kyle Swan, Onion Routing And Tor, University Of Virginia, Georgetown Law Technology Review, 2016, s.111
[184] Weimann, **a.g.e.**, s.41

işlemlerin ayırt edilebilmesi amacıyla bünyelerinde uygun araçlar ve nitelikli personel istihdam etmektedirler. Bilgi teknolojilerinden aldıkları destekle, FATF, Egmont Gorup gibi kuruluşlar veya yerel mali istihbarat birimleri tarafından belirlenen tipolojiler referans alınarak, şüpheli işlemlerin tespit edilmesine olanak sağlayacak senaryolar oluşturmaktadırlar. FATF'in 20 no.lu tavsiye kararında şüpheli işlemlerin raporlanması konusu düzenlenmiş ve aklama veya terörün finansmanı ile ilgili olduğu işlemleri, şüphe nedeni ile birlikte yetkili kuruluş olan mali istihbarat birimlerine bildirilmesi zorunluluğu getirilmiştir.[185] Şüpheli işlemlerin belirlenebilmesi amacıyla kimlik tespitinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. KPB'nde, müşterilerini izlemek ve kimlik tespiti gerçekleştirmek gibi tedbirlerin yokluğu, sistemde gerçekleşen işlemlerin izlenmesine, işlem geçmişlerinin belirlenmesine dolayısıyla şüpheli işlemlerin belirlenmesine de olanak tanımamaktadır.[186] Yapılacak yasal düzenlemeler ile KPB'nin lisanslı kuruluşlar üzerinden işlem görmesini sağlayacak tedbirlerin alınması, terörizmin finansmanı ve aklama suçları ile mücadele açısından önemli bir kazanım olabilecektir.

FATF'in 3 no.lu özel tavsiye alanında düzenlenen Terörist Grupların Mal Varlıklarının Dondurulması konusu, 1999 tarihli BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Sözleşmesi kapsamında düzenlenmiştir. Yapılan düzenleme ile BMGK 1373 sayılı kararları çerçevesinde terör örgütleri ile bağlantılı olduğu tespit edilen fonların dondurulması ve müsadere edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.[187] Bu tavsiye kararının uygulanabilmesi için söz konusu fon ve malvarlıklarının yasalarca düzenlenmiş kuruluş ve piyasalarda olması ve belli yargı organlarınca yaptırım alanına tabi olmaları gerekmektedir. günümüzde, geleneksel ödeme hizmet sağlayıcıları, finansal kuruluşlar ve sigorta şirketleri gibi müesseselerin yargı ve faaliyet alanları yasalarca düzenlenmiştir. Dolayısıyla BMGK 1373 sayılı karar karar gereği haklarında mal varlıklarının dondurulması kararı çıkartılan şahıs, kuruluş ve organizasyonların malvarlıkları, yasalarca yetkili kılınan organlar tarafından dondurulabilmekte ve bu karar yükümlülere bildirilerek gerekli eylemin gerçekleştirilmesi sağlanabilmektedir.[188] Mal varlıklarının dondurulması veya müsadere edilebilmesi için, öncelikle dondurulmasına veya müsadere edilmesine karar verilen fonun,

[185] FATF 40 Recommendations, www.fatf-gafi.org/recommendations,
[186] Jordan, **a.g.e.**, s.22
[187] Üstün, Mali..., **a.g.e.**, s.12
[188] Obituary, **a.g.e.**, s.331

yasalarca kontrol altına alınmış finansal sistemde olması gerekmektedir. Müsadere, bir mülkiyetin devlete geçmesi ile sonuçlanan bir eylemdir. İşlenen bir suçun karşılığında, suçu işleyen kişinin malvarlığının tamamına veya bir bölümü üzerinde bulunan mülkiyetin sona erdirilmesini sağlayan bir yaptırım çeşididir. Dondurma ise dondurma işlemi ise hak sahibinin mülkiyetinde olan bir şeye geçici olarak tasarruf hakkından mahrum edilmesidir.[189]

Geleneksel finans sisteminde kimlik tespitinin ve nihai faydalanıcının belirlenmesine yönelik tedbirler alınmasın zorunluluk olması, terör bağlantılı olduğu tespit edilen mal varlıklarının dondurulmasına imkan verebilmektedir. Ancak Merkezi kayıt kuruluşu olmayan, anonim hesap açılışlarına izin veren KPB gibi sistemler üzerinden kullanılan ve terör bağlantılı olduğu belirlenen fonların müsadere edilebilmesi oldukça zor bir süreç olup süreçtir.

5.3. Örnek Vaka Analizleri

5.3.1. Silk Road

Silk Road, Deep Web olarak bilinen ve yalnızca özel sunucular üzerinden bağlantı sağlayan web sitesi şubat 2011 yılında kurulmuştur. Anonim kalma özelliği sağlayan web tabanlı kuruluş, bu özelliği ile yasadışı örgütler tarafından kullanılmaya başlanmış ve zamanla uyuşturucu, insan ve organ kaçakçılığı finansmanında kullanılan bir uygulama haline gelmeyi başarmıştır.[190] Suç örgütleri tarafından yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanması üzerine Eylül 2013 yılında, ABD Adalet Bakanlığı tarafından soruşturmaya konu olmuş ve web sitesinin sahibi ve işletmecisi hakkında, sitenin yasadışı mal ve hizmetleri anonim hesaplar üzerinden sattıkları gerekçesiyle suç duyurusunda bulunmuştur. Uyuşturucu kaçakçılığı, bilgisayar korsanlığı ve kara para aklama suçlamasıyla karşı karşıya kalan web sitesinde, geleneksel ödeme yöntemlerinden farklı olarak Bitcoin üzerinden ödemelerin yapıldığı fark edilmiştir. Nitekim soruşturma kapsamında yasadışı faaliyetlerde kullanılan 173.991 Bitcoin ele geçirilmiştir. Silk Road'ın ise bu faaliyetlerden 1,2 milyar dolarlık komisyon geliri elde edildiği kaydedilmiştir. Bunun yanı sıra bu tarz

[189] Zeki Yıldırım, Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Amacıyla Malvarlığını Dondurma Tedbiri, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.3, S.1, 2013, s.74
[190] Brill and Keene, **a.g.e.**, s.21

işlemler aracılığıyla milyonlarca doların aklandığı ve bir o kadar tutarın uyuşturucu ticaretinden edildiğine vurgu yapılmıştır.[191]

Tor gibi araçlarla erişimin sağlandığı ve ödemelerin Bitcoin gibi takibi mümkün olmayan ve herhangi bir yasal otorite tarafından kontrol edilmeyen yöntemlerle yapıldığı Silk Road'ın, yasadışı örgütler tarafından tercih edilmesinde ki en büyük neden, yine Bitcoin'in getirmiş olduğu avantajlardır. Bitcoin üzerinden yapılan ödemlerin isimsiz hesaplar aracılığıyla yapılabilmesi ve bu işlemlerin izlenememesinin getirdiği avantajlar bu ödeme aracını cazip hale getirmektedir.

5.3.2. Liberty Reserve

Dünya çapında milyonlarca kişiye hizmet veren Costa Rica merkezli Liberty Reserve adlı kuruluş merkezi olmayan dijital para hizmeti sunan bir kuruluş olarak hizmet vermiştir. Kuruluş, aracılık ettiği ödemelerden komisyon alarak varlığını sürmüş ve müşterilerine verdiği hizmet, zamanla geniş bir kullanıcı kitlesine ulaşmasının sağlamıştır. Ödemede kullanılan araçlar kredi kartları veya banka havalesi ile yapılabilmekte ve yine bu mevduatlar üçüncü kişiler aracılığıyla da toplanabilmektedir. Ödeme aracı olarak kripto para birimlerinin de kullanılabilmesi zamanla suç örgütleri ve aklayıcılar tarafından da tercih edilmesinde rol oynadı. Özellikle kripto para birimlerinin sağlamış olduğu anonim kalma, kimlik tespiti gerçekleştirilemeden işlemlerin yapılabilmesi ve ödemelerin izlenememesi gibi avantajlar nedeniyle, Liberty Reserve aklayıcıların yanı sıra, uyuşturucu ve yasa dışı hizmetlerin sunulduğu bir web sitesine dönüşmüştür.

Mayıs 2013'te, ABD Adalet Bakanlığı, 6 milyar dolardan fazla tutarın kara para aklama amacıyla kullanıldığı gerekçesiyle, kuruluşun müdürü dahil olmak üzere toplam 7 çalışanını göz altına almıştır. Yapılan bu operasyona gerekçe ise USA Patriot Act yasasının 311. Maddesinin ihlali gerekçe olarak gösterilmiştir. Kuruluş hakkında ayrıca kredi kartı sahtekarlığı, kimlik hırsızlığı, yatırım sahtekarlığı, bilgisayar korsanlığı, narkotik ticareti ve çocuk pornografisi gelirlerine aracılık etmek ve bu gelirleri dağıtmak iddiaları ile ilgili davalar da açılmıştır[192]. Bakanlık bütün bu yasadışı

[191] Verduyn, **a.g.e.**, s.6
[192] Virtual Currencies – Key Definitions And Potential Aml/Cft Risks,

gelişmelerin ise anonim ve izlenemez hesaplar üzerinden gerçekleştirildiğine de vurgu yapılmıştır.

SONUÇ

Kullanım alanı giderek yaygınlaşan ve piyasa değeri artan kripto para birimleri, hızlı ve düşük maliyetli transfer hizmeti avantajı sunmakla beraber; anonim hesaplar üzerinden işlem gerçekleştirebilmesi özelliği ile kara para aklama ve terörizmin finansmanı noktasına potansiyel riskler barındırmaktadır. Potansiyel riskler nedeniyle bu para birimleri ile mücadele etmek yerine, bu piyasayı finansal sisteme entegre etmek ve kontrol altına almak daha olumlu bir yaklaşım olacaktır. Kripto para birimlerinin kara para aklama ve terörün finansmanında kullanılabilmesindeki ana faktör, geleneksel finans sistemine getirilen yasal düzenlemeler ve kontrollerin dışında kalıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Bu alana ilişkin yapılacak yasal düzenlemeler, kripto para piyasasının kontrol altına alınmasını ve ML/FT risklerinin azaltılmasına olanak sağlayacaktır. Hükümetlerin, kripto para piyasalarının teknik yapılarını anlayabilecek personel istihdam etmeleri, bu piyasalarda gerçekleşen işlemlerin yapısını ve şüpheli işlem tipolojini belirleyebilecek donanıma sahip araçlar tesis etmeleri söz konusu risklerinin azaltılmasına katı sağlayacaktır. Özellikle, bu piyasalara yönelik fraud ve siber saldırı risklerini azaltmak amacıyla uygun araçlar tesis etmeleri atılacak önemli bir adım olacaktır. Kripto para piyasalarının yasal çerçevesini belirlemek, geleneksel risk yönetimi paradigmalarının dışına çıkmayı zorunlu kılmaktadır. Şeffaflığın tesis edilmesi, sunuculara erişim sağlanan ağların kontrol altına alınması amacıyla yapılacak düzenlemelerle, anonim yapısında kaynaklanan risklerin kontrol altına alınmasını ve denetim mekanizmalarının tesis edilmesine olanak sağlayabilecektir. Bu bağlamda, kripto para alım satımına aracılık eden kuruluşların yargı alanlarının kanunlarca belirlenmesi ve bu kuruluşlara ilişkin sermaye piyasalarında olduğu lisanslama modelinin getirilmesi önemli bir adım olabilecektir. Nitekim New York Eyaleti Finansal Hizmetler Departmanı, eyaletin

http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potential-aml-cft-risks.pdf (Erişim Tarihi: 01.02.2018)

veya New York'ta ikamet eden kişi veya kuruluşların gerçekleştireceği işlemlerin kontrol altına alınması amacıyla BitLicense uygulamasını hayata geçirmiştir. Böylelikle aracı kurumlar üzerinden gerçekleşen işlemlerin kimlik tespiti gerçekleştirilmiş hesaplar aracılığıyla yapılması amaçlanmıştır.

Geleneksel finansal sistemlerinde gerçekleşen işlemler, işlemi gerçekleştiren finansal kuruluşun bünyesinde saklanmakta ve kanunlar ön gördüğü süre zarfında muhafaza edilmektedir. Bu bilgiler kara para aklama, terörizmi finansmanı, vergi kaçakçılığı veya faklı suçların soruşturulması aşamasında kanunlarca yetkili kılınmış kuruluşlar tarafından talep edilebilmektedir. KPB ile gerçekleşen işlemler ise farklı ülkelerde bulunan farklı sunuculara kaydedilmektedir. Bu sistem tekdüzen bir kayıt defterinin oluşmasını ve dolayısıyla işlemlerin izlenmesini ve incelenmesini zorlaştırmaktadır. İşlemlerin tespit edilmesi durumunda dahi, farklı ülkelerde bulunan defterler üzerine kaydedilmiş olması nedeniyle ülkeler arasında bürokratik engeller nedeniyle bu işlemlere erişim sağlamak çok zor olacaktır. Dahası, bu alan ilişkin yasal düzenlemelerin yapılmamış olması ve kripto paraların ödeme aracı olarak kullanılabileceğine yönelik düzenlemelerin yokluğu, ülkeler arasındaki işbirliğini ve bilgi alışverişini engellemektedir. Dolayısıyla, bir ülkede, kripto para birimlerine ilişkin düzenlemelerin yapılmış ve tedbirlerin alınmış olması, bu alana ilişkin riskleri ortadan kaldırdığı kanaati edinmek için yeterli değildir. Kripto paralar birçok ülkede kullanılmakta ve hatta bazı sektörlerde ödeme aracı olarak kullanılabilmektedir. Kullanım alanın bu kadar yaygın olması nedeniyle hiçbir ülke kripto para birimlerini yasaklayacak güce sahiptir. Kanunlarca kullanımı ve erişi yasaklansa dahi, kullanımının yasak olmadığı ülkelerdeki şahısların, kullanımı yasal olan ülkelerdeki tüccarlara, ödeme birimi olarak kripto para gönderimi ve böylece şahıslar, yasağın sürdüğü ülkelere ihlal işlemi gerçekleştirebilmektedirler. Elbette kripto para alım satımı sunan web sitelerine erişimin engellenmesi devletler için bir seçenek olabilir ancak Deep Web ve VPN gibi özel araçlarla erişimin sağlanmasını engellemek mümkün olmayacaktır. Bu soruna yönelik alınabilecek tek önlem, yasak getiren ülkenin internetini, diğer ülkelerin internetinden ayırmak olacaktır ki bu da, teknik olarak mümkün değildir.

AML/CFT kapsamında denetlenen finansal kuruluşlar, normal müşteri davranışları ile şüpheli işlemleri ayırt edebilmek amacıyla bünyelerinde gerekli araçları tesis etmek ve bu işlemlerin kontrolü amacıyla, işin gerekliliklerini yerine

getirebilecek nitelikli personel istihdam etmektedirler. Kripto para alım satımına aracılık eden kuruluşların henüz yasal düzenlemelere ve denetime tabi olmaması nedeniyle, bu kuruluşlar üzerinden gerçekleşen işlemlerin düzenli ve sistematik olarak izlenmesi mümkün değildir. Bu da, gerçekleşen şüpheli işlemlerin tespiti ve şüpheli işlem olarak raporlanmasını engellemektedir. Lisanslama modeli ile denetim altına alınacak aracı kuruluşlarla getirilecek şüpheli işlem bildirim yükümlülüğü ile hem işlemlerin izlenmesi mümkün hale gelebilecek hem de mali sistemi suiistimal edilmesi önlenebilecektir. Ancak öncelikli olarak KPB'nin yasal çerçevesinin belirlenmesi gerekmektedir. Örneğin bu konuda, Avustralya'da olduğu gibi bu paraları, bir emtia olarak veya İsveç'te olduğu gibi bir ödeme aracı olarak kabul ederek düzenlemelere tabi tutulabilir. Bu vesile ile kripto paralar, bu işlemlere aracılık eden kuruluşlar ve ödeme aracı olarak kullananlar, sermaye piyasasına getirilen düzenlemeler çerçevesinde hareket etmekle mükellef olacaklardır.

Kara para aklama, terörizmin finansmanı ile mücadele ve finansal sistemin risklerden arındırılması amacıyla OECD bünyesinde kurulan FATF'in, şüpheli işlemlerin izlenmesi ve yasal mercilere şüpheli işlem bildirimi yapılması konusunda tavsiyeleri bulunmaktadır. Bu tavsiyelerin uygulanabilmesindeki en önemli faktör, finansal kuruluşlarda gerçekleşen işlemlerin tek bir noktada kayıt altına alınabiliyor olmasından kaynaklanmaktadır. Bu kayıtlar finansal kuruluşlar bünyesinde toplanmakta, ayrıca düzenli aralıklarla kanunlarca yetkili kılınan otoritelere belli senaryolar dahilinde raporlanmaktadır. Kripto para piyasalarında ise, bu para birimlerini ihraç eden kuruluşların merkezi olmaması nedeniyle işlemler kayıtlar altına alınamamaktadır. Anonim hesaplar ve alfa-numeric kodlarla gerçekleşen işlemlerin izlenmesi mümkün olmadığı gibi bu işlemlerin takibi de mümkün değildir. Gizliliğe önem veren ve yasal otoriteler tarafından takip edilmekten kaçınan aklayıcılar, uyuşturucu satıcıları, silah kaçakçıları ve terörü finanse eden gruplar, kripto para piyasasının tercih edebilmektedir. FATF tavsiyelerinde büyük bir önem atfedilen işlemlerin izlenmesi ve şüpheli işlemlerin raporlanması noktasında kripto para piyasaları zafiyet göstermektedir. Nitekim şüpheli işlem bildirimi yalnıza bildirilen işlemin kontrol edilmesi ve müdahale edilmesini değil, aynı zamanda benzer suçların tespiti ve aklama tipolojilerinin belirlenmesi açısından da hayati bir öneme sahiptir.

Terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında FATF tarafından yayınlanan ve BM tarafından desteklenen 9 Özel Tavsiye kararı çerçevesinde değerlendirildiğinde, kripto paraların bu hususta da riskler barındığını görmek

mümkündür. 1.no.lu özel tavsiyede Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme 9 Aralık 1999 tarihli sözleşmesine atıf yapılmış ve bu kararın üye ülkeler tarafından derhal yürürlüğe konulmasını tavsiye etmiştir. Söz konusu sözleşme terörizmin finansmanı amacıyla kullanılan fonların dondurulmasını ve müsadere edilmesini kapsamaktadır. Bir fonun müsadere edilmesi, o fonun kanunlarca yargı alanı belirlenmiş bir finansal sistemde bulunmasını gerektirmektedir. Geleneksel finansal sistemde, yetkili otoritelerin talebi ve yargı kararları çerçevesinde terörizmle ilgili fonlara el konulabilmekte ve müsadere edilebilmektedir. Ancak kripto para piyasalarının merkezi kayıt kuruluşu bulunmamakta ve hesaplar anonim olarak açılabilmektedir. Bu da terörizmle bağlantılı fonların müsadere edilebilmesini mümkün kılmamaktadır. Fonlar tespit edilebilse dahi, işlemlerin farklı ülkelerde bulunan defterlere kayıt ediliyor olmasından dolayı bu bilgilere erişim için üçüncü ülkelerin işbirliğine ihtiyaç duyulacaktır. Bu alana ilişkin düzenlemelerin olmayışı ve bürokratik engeller nedeniyle, kripto para piyasalarında terörizmin finansmanı ile ilişkili olduğu tespit edilen fonlara el konulmasını güçleştirmektedir.

FATF 9 Özel Tavsiyesinde ifade edilen bir diğer konuda, aklama ve terörizmin finansmanı alanında uluslararası işbirliğidir. Organize ve sınır aşan bir suç olan aklama ve terörizmin finansmanı suçu, bu suçla mücadelede işbirliğini ve bilgi alışverişini zorunlu kılmaktadır. Kripto para birimlerinin denetimden uzak ve Deep Web gibi takip edilemez araçlar üzerinden gerçekleştirilebiliyor olması, FATF'in yine elektronik fon transferlerine ilişkin getirdiği düzenlemeler ile çelişmesine neden olmaktadır.

Sonuç olarak kripto para birimleri ile gerçekleşen işlemlerin anonim hesaplar üzerinden gerçekleşmesi, bu para birimlerinin ihracında merkezi bir kuruluşun olmayışı, Deep Web olarak bilinen ve yasa dışı uyuşturucu ticaretinin yaygın olarak yapıldığı sunucularda sıkça kullanılması gibi nedenlerden dolayı, kara para aklama ve terörizmin finansmanı noktasında riskler barındırmasına neden olmaktadır. FATF nezdinde bütün üye ülkelerin dahil olabileceği bir eylem planının hayata geçirilmesi, yapılacak bu çalışmaların BM, IMF, AB ve OECD tarafından destek görmesi ve üye olmayan ülkelerinde bu alana ilişkin yapılacak düzenlemeleri kabul etmeleri amacıyla caydırıcı gücün kullanılması ile oluşturulacak küresel bir mutabakat, kripto para birimleri kara para aklama ve terörizmin finansmanı risklerini azaltmaya katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

A Handbook for Legislative Drafting Legal Department: International Monetary Fund, International Monetary Fund, 2003.

ACAMS, AML Professionals and Addressing the Challenges of Combatting Terrorist Financing, https://www.acams.org/aml-resources/combatting-terrorist-financing/ (Erişim Tarihi: 26.07.2017)

AKIN, Engin, Terör ve Terörün Finansmanı Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.

ANGELİNA, Stanojoska. The Connection Between Terrorism and Organized Crime: Narcoterrorism and the Other Hybrıds, Faculty of Security.

AYKIN, Hasan ve SÖZMEN, H. Kevser. Terörün Finansmanı ile Mücadele, MASAK Yayın No:12, Ankara, 2009.

AZARKAN, Ezeli. 11 Eylül Terör Saldırıları Sonrası Dönemde Birleşmiş Milletlerin Uluslararası Terörizm Konusundaki Tutumu, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.12,S.16, 2008.

BaFin, Bitcoins: Supervisory assessment and risks to users https://www.bafin.de/SharedDocs/Veroeffentlichungen/EN/Fachartikel/2014/fa_bj_1401_bitcoins_en.html (Erişim Tarihi: 15.01.2018)

Bank of Canada, Decentralized E-Money (Bitcoin), https://www.bankofcanada.ca/wp-content/uploads/2014/04/Decentralize-E-Money.pdf

BAŞEREN, Sertaç. "Kavramsal Özellikleri ile Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları ile)", Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 23- 24 Mart 2006), Genelkurmay Başkanlığı Terörizme Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi, 2006.

BDDK,
https://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/13012005-6.pdf (Erişim Tarihi: 09.11.2017)

BEER, Christian, GNAN, Ernest ve BİRCHLE, W. Urs. Cash on Trial, The European Money and Finance Forum Vienna and Zurich 2016, SUERF Conference Proceedings, C.1, s.26, 2016.

Bitcoin for Bombs, https://www.cfr.org/blog/bitcoin-bombs (Erişim Tarihi: 01.02.2018)

BLOODGOOD, A. Elizabeth ve BOİRE, J. Tremblay. NGO Responses to Counterterrorism Regulations After September 11th, Georgia State University, Public Management and Policy Faculty Publications, 2010.

BOHANNON, John. Why criminals can't hide behind Bitcoin, Mar. 9, 2016 http://www.sciencemag.org/news/2016/03/why-criminals-cant-hide-behind-bitcoin (Erişim Tarihi: 20.01.2018)

BÖREKÇİ, Havva ve EROL, Cengiz. Assessment Of Turkey's Anti-Money Laundering And Combating Terrorist Financing System, Journal of Yaşar University, C.6, S.23, 2011.

BRAUN, Julia., KASPER, Matthias., MAJDANSKA, Alicja ve SOMARE, Maryte. Drivers of Suspicious Transaction Reporting Levels: Evidence from a Legal and Economic Perspective, Journal of Tax Administration, C.21, 2016.

BRENİG, Christian., ACCORSİ, Rafael ve MÜLLER, Günter. Economic Analysis of Cryptocurrency Backed Money Laundering, AIS Electronic Library, ECIS 2015 Completed Research Papers, s.10.

BRILL, Alan ve KEENE, Lonnie. Cryptocurrencies: The Next Generation of Terrorist Financing?, Defence Against Terrorism Review, C.6, S.1, 2014.

BUCKLAND, S. Benjamin. Strategies Against Human Trafficking: The Role of the Security Sector, Study Group Information, National Defence Academy and Austrian Ministry of Defence and Sports, 2009.

CASTRI, D. Simone ve GROSSMAN, Jeremıah. Proportional Risk-Based AML/CFT Regimes For Mobile Money, GSMA Raadhika Sihin, Consultant, 2015.

COŞKUN, A. Sümeyra. Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Yönelik Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Akıllı Yaptırım Kararları, (Ankara Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2015.

ÇARKACIOĞLU, Abdurrahman. Kripto-Para Bitcoin, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Dergisi, 2016.

ÇETİNER, Müge. What Do Bitcoin & Blockchain Bring To Our World, İstanbul Journal of Social Sciences , C.20, 2018.

DİRİENZO, E. Cassandra ve DAS, Jayoti Income Distribution and Human Trafficking Outflows, Review of European Studies; Vol. 10, No. 2, 2018.

DOSTOV, Victor ve SHUST, Pavel. Cryptocurrencies: an unconventional challenge to the AML/CFT regulators?, Journal of Financial Crime, C.21, S.3, 2014.

EUROPA, Council Directive 91/308/EEC of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering, https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0308:EN:HTML (Erişim Tarihi: 10.12.2017)

FAITH, C. David. The Hawala System, Global Security Studies, C.2, S.1, 2011.

FATF, Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Measures and Financial Inclusion,, www.fatf-

gafi.org/media/fatf/documents/reports/AML_CFT_Measures_and_Financial_Inclusion_2013.pdf (Erişim Tarihi: 15.08.2017)

FATF, APG Typology Report on Trade Based Money Laundering, 20 July 2012, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Trade_Based_ML_APGReport.pdf (Erişim Tarihi: 21.08.20178)

FATF, Emerging Terrorist Fınancing Risks, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Emerging-Terrorist-Financing-Risks.pdf (Erişim Tarihi: 22.01.2018)

FATF, G20 Leaders Strengthen Their Efforts to Tackle Terrorist Financing Together, http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/g20-leaders-summit.html (Erişim Tarihi: 10.10.2017)

FATF, History of the FATF, www.fatf-gafi.org/about/historyofthefatf/ (Erişim Tarihi: 15.02.2018)

FATF, Money Launderıng Through The Physıcal Transportatıon of Cash, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/money-laundering-through-transportation-cash.pdf (Erişim Tarihi: 21.08.2017)

FATF, The Financial Action Task Force, Risk-Based Approach Guidance for the Banking Sector, 2014, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Risk-Based-Approach-Banking-Sector.pdf (Erişim Tarihi: 10.02.2018)

FATF, What is Money Laundering?, http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/ (Erişim Tarihi: 08.09.2017)

FCA, Consumer warning about the risks of investing in cryptocurrency CFDs, https://www.fca.org.uk/news/news-stories/consumer-warning-about-risks-investing-cryptocurrency-cfds (Erişim Tarihi: 15.01.2018)

FINTRAC, What is terrorist financing?, http://www.fintrac-canafe.gc.ca/fintrac-canafe/definitions/terrorist-terroriste-eng.asp (Erişim Tarihi: 26.07.2018)

FREEMAN, Michael. The sources of terrorist financing: theory and typology, Faculty and Researcher Publications, 2011.

GİLMORE, C. William. The 1988 United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, by sea. Marine Policy, C.15, S.3.

GOEDE, D. Marieke. Hawala discourses and the war on terrorist finance, Environment and Planning D: Society and Space, C.21, 2003.

GREENBERG, S. Theodore ve GRAY, Larissa. Politically Exposed Persons A Policy Paper on Strengthening Preventive Measures, The World Bank, 2009.

GÜCENMEZ, Bekir. Terörizmin Finansmanı: PKK, ETA ve IRA Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması, (Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2014.

GÜREL, Selahattin. Terör ve Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları, Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.2, S.4, 2015.

HAYES, Ben. The Impact of International Counter - Terrorism On Civil Society Organisations, Brot für die Welt, 2017.

HE, Ping. A typological study on money laundering, Journal of Money Laundering Control, C.13, S.1, s.31, 2010.

HUGHES, J. Sarah ve MIDDLEBROOK, T. Stephen. Advancing a Framework for Regulating Cryptocurrency Payments Intermediaries Articles by Maurer Faculty, 2015.

IMF, Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism: Review of the Quality and Consistency of Assessment Reports and the Effectiveness of

Coordination, https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2006/041806r.pdf (Erişim Tarihi: 02.01.2018)

IMF, List of Members, https://www.imf.org/external/np/sec/memdir/memdate.htm (Erişim Tarihi: 02.01.2018)

International Narcotics Control and Strategy Report, , https://www.state.gov/documents/organization/268024.pdf (Erişim Tarihi: 01.09.2017)

IOM, World Migration Report 2018, International Organization for Migration, 2018.

IRWİN, A.S. Maitland, CHOO, K.Kim. ve Lin LİU, Lin. An analysis of money laundering and terrorism financing typologies, Journal of Money Laundering Control, C.15, S.3, 2012.

JACKSON, K. James. The Financial Action Task Force: An Overview, May 9, 2012, https://fas.org/sgp/crs/terror/RS21904.pdf (Erişim Tarihi: 20.12.2017)
Jan Lansky, Possible State Approaches to Cryptocurrencies, Journal of Systems Integration, C.9, S.1, 2018.

JENKİNS, B. Michael. Radicalization and Recruitment to Jihadist Terrorism Since 9/11, RAND Corporation, 2011.

JOHNSTON, Barry. The Impact of Terrorism On Financial Markets, Journal of Financial Crime, C.13, S.1, 2006.

JORDAN, Everette. Risks and Vulnerabilities of Virtual Currency, Public-Private Analytic Exchange Program, 2017.

KAYA, Murat. Vergi Kayıp ve Kaçaklarıyla Mücadelede MASAK'ın Rolü-I, Vergi Dünyası, S.363, 2011.

KEMAL, Usman. Anti-money laundering regulations and its effectiveness, Journal of Money Laundering Control, C.17, S.4, 2014.

KOKER, D. Louis. Aligning anti-money laundering, combating of financing of terror and financial inclusion: Questions to consider when FATF standards are clarified, Journal of Financial Crime, C.18, S.4, 2011.

KOKER, D. Louis. The 2012 Revised FATF Recommendations: Assessing and Mitigating Mobile Money Integrity Risks within the New Standards Framework, Washington Journal of Law, Technology and Arts, C.8, S.3, 2013.

LADANYİ, Eva ve KOBOLKA, Istvan. The Hawala System, Interdisciplinary Management Research, C.10, 2014.

LAGARDE, Christine. Working Together to Fight Money Laundering & Terrorist Financing, http://www.imf.org/en/News/Articles/2017/06/21/sp062217-working-together-to-fight-money-laundering-terrorist-financing (Erişim Tarihi: 05.01.2018)

LEVİ, Michael ve REUTER, Peter. Money Laundering, Crime and Justice, C.34, S.1, 2006.

LEWİS, David. Antı-Money Laundering and Tax Evasion: Who Sets The Rules And How?, www.europarl.europa.eu/cmsdata/112269/Replies_FATF_en.pdf

MASAK, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu IMF, http://www.masak.gov.tr/tr/content/dunya-bankasi-ve-uluslararasi-para-fonu-imf/81 (Erişim Tarihi: 02.01.2018)

MASAK, Kara Paranın Aklanmasında Mali Sistemin Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin 91/308/EEC Sayılı Direktifte Değişiklik Yapılması Hakkında 2001/97/EC Sayılı Direktif, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Ek_3.pdf (Erişim Tarihi: 05.12.2017)

MASAK, Müşterinin Tanınması Yükümlülüğü Çerçevesinde Gerçek Faydalanıcının Tanınması,
http://www.masak.gov.tr/userfiles/file/GER%C3%87EK%20FAYDALANICI%20REHBER%C4%B0.pdf (Erişim Tarihi: 25.12.2017)

MASAK, Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi (Bankalar), Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, 2016.
MASAK, Şüpheli İşlem Bildirimi Rehberi, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/supheli_islem_bildirim_rehberi.pdf (Erişim Tarihi: 22.09.2017)

MASAK, Terörün Finans Kaynakları, http://www.masak.gov.tr/tr/content/terorun-finans-kaynaklari/72 (Erişim Tarihi: 02.10.2017)

MASAK-TBB Çalışma Grubu, Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Önemi: Türk Bankacılık Sisteminde İyi Uygulama Kılavuzu, Bankacılar Dergisi, Sayı 54, 2005.

Methodology for Assessing Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems, FATF, Paris- France, 2017

MİTSİLEGAS, Valsamis ve GİLMORE, Bill. The Eu Legislative Framework Against Money Laundering and Terrorist Finance: A Critical Analysis in the Light of Evolving Global Standards, International and Comparative Law Quarterly, C.56, S.1, 2007.

Money Laundering Through the Physical Transportation of Cash, FATF REPORT, Financial Action Task Force, 2015.

MURPHY, Christopher. Money Laundering and the Casino Industry: Findings from a Doctoral Study, Max Planck Institute For Foreign And International Criminal Law, 2013.

OBİTUARY, G. Kathryn Fighting Terrorism the FATF Way, Global Governance, C.2, S.3, 2007.

ORAL Burcu ve GÖKBUNAR A. Rız., Karapara Aklamanın (Politik) Araçları: Yolsuzluk, Organize Suç ve Mücadelede Mali Önlemler, Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.24, S.1, 2017.

ÖZDEMİR, Tamer. Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Terörizmle Mücadele, (Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2006.

ÖZTÜRK, Serdar ve ÜLGER, Özlem. Vergi Cennetlerinin Küresel Finansal Kriz Üzerine Ekonomik Etkileri: Vergi Kaçırma, Vergiden Kaçınma Ve Kara Para Aklamadaki Rolü, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.9, S.1, 2016.

ÖZTÜRK, Uğur. Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlardan Olan Vakıfların Denetimi, UFRS Açısından Güncellenmesi ve Örnek Uygulama, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Haziran, 2016.

CLARKE, P. C. Drugs & Thugs: Funding Terrorism through Narcotics Trafficking, Journal of Strategic Security, C.9, S.3, 2016.

Revenue and Customs Brief (2014): Bitcoin and other cryptocurrencies, https://www.gov.uk/government/publications/revenue-and-customs-brief-9-2014-bitcoin-and-other-cryptocurrencies/revenue-and-customs-brief-9-2014-bitcoin-and-other-cryptocurrencies (Erişim Tarihi: 15.01.2018)

SAYIN, Hüdayi. Uluslararası Güvenlik ve Göçmen Kaçakçılığı, İktisadiyat Dergisi, C.1, S.1, 2017.

SCHOTT, P. Allan. Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, Washington, D.C.] : The World Bank : International Monetary Fund, 2006.

SENİA, C. Leonard. Financial Action Task Force (FATF) and FATF-Style Regional Bodies Efforts to Combat Money Laundering in Casino Gambling—Part 1, Gaming Law Review and Economics, C.18, N.6.

SHİLLİTO, R. Matthew. Countering Terrorist Financing via Non-Profit Organisations: Assessing why few States Comply with the International Recommendations, Nonprofit Policy Forum,C.6, S.3, 2015.

SIRMA, İbrahim ve SALDANLI, Arif. Kara Para Aklamada Sermaye Piyasası Araçları'nın Kullanımı, İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi, C.3, S.3, 2015.

State Sponsors of Terrorism, https://www.state.gov/j/ct/list/c14151.htm (Erişim Tarihi: 21.12.2017)

SÜER, S. Sancar. Uluslararası Hukukta Terörizmin Finansmanının Önlenmesi, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008.

SWAN, Kyle. Onion Routing And Tor, University Of Virginia, Georgetown Law Technology Review, 2016.

SWIFT, Category 1 - Customer Payments and Cheques, https://www2.swift.com/uhbonline/books/public/en_uk/us1m_20160722/us1m.pdf (Erişim Tarihi: 11.02.2018)

SYKES, Robin. Some questions on the FATF 40+9 and the Methodology for Assessing Compliance with the FATF 40+9 Recommendations, Journal of Banking Regulation, C.8, S.3, 2007.

ŞEVİK, Mustafa. Suçtan Elde Edilen Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçunun Analizi (TCK 282. Mad.), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2005.

Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısının Değerlendirilmesi, http://www.ankarabarosu.org.tr/Dosyalar/yie/TERORIZMI.pdf (Erişim Tarihi: 22.10.2017)

The Process of Money Launderıng: Technıques and Trends, http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/31150/9/09_chapter%203.pdf (Erişim Tarihi: 21.09.2017)

The Role Of Hawala And Other Similar Service Providers İn Money Laundering And Terrorist Financing, https://www.imolin.org/pdf/imolin/Role-of-hawala-and-similar-in-ml-tf-1.pdf (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

TUNCER, Arzu. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Ticareti ve Kullanılmasına İlişkin Suçlar, (İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara, 2011.

TUNE, D. Robert. Who Leads Nonprofit Organizations and What Does it Matter? A Mixed Methods Study of the Impact of Different Sector Experience on Nonprofit Leadership, (San Diego Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), San Diego, 2016.

TURAN, Zübeyir. Kripto Paralar, Bitcoin, Blockchain, Petro Gold, Dijital Para ve Kullanım Alanları, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.11, S.13.

Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme, Birleşmiş Milletler, 1999, http://www.un.org/law/cod/finterr.htm ((Erişim Tarihi: 13.10.2017)

UN, United Nations Security Council resolution 1373 (2001), https://www.un.org/sc/ctc/resources/databases/recommended-international-practices-codes-and-standards/united-nations-security-council-resolution-1373-2001/ (Erişim Tarihi: 21.11.2017)

UNODC, Partnerships, https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/partnerships.html

ÜSTÜN, Oktay. Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış, Bankacılar Dergisi, S.65, 2008.

ÜSTÜN, Oktay. Mali Eylem Görev Gücü (FATF) Suç Gelirlerinin Aklanmasıyla ve Terörizmin Finansmanıyla Mücadelede Risk Temelli Yaklaşım Hakkında Kılavuz, Bankacılar Dergisi, Sayı 65, 2008.

ÜSTÜN, Oktay. Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) Dokuz Özel Tavsiyesi, Bankacılar Dergisi, Sayı 52, 2005.

ÜZER, Betül. Sanal Para Birimleri, (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü, Yayınlanmamış Uzman Yeterlilik Tezi), Ankara, 2017.

VANDEZANDE, Niels. Virtual currencies under EU anti-money laundering law, Computer Law & Security Review, C.33, S.3, 2017.

VERDUYN, C. Malcolm. Bitcoin, Crypto-Coins, And Global Anti-Money Laundering Governance, Crime Law and Social Change, C.69, S.2, 2018.

VERMEULEN, P.M. Erik. Beneficial ownership and control: a comparative study Disclosure, information and enforcemen, OECD Russia Corporate Governance Roundtable, 2013.

Virtual Currencies – Key Definitions And Potential Aml/Cft Risks, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potential-aml-cft-risks.pdf (Erişim Tarihi: 01.02.2018)

Virtual Currencies – Key Definitions And Potential Aml/Cft Risks, The Financial Action Task Force, FATF Report, 2014.

Virtual Currencies – Key Definitions and Potential AML/CFT Risks, The Financial Action Task Force, FATF Report, 2014.

VURAL, Handan. Kara Para Aklama Suçu ile Mücadelede Adli Muhasebecilik Mesleği, (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum, 2010.

WEİMANN, Gabriel.Terrorist Migration to the Dark Web, Terrorism Research Institute, C.10, S.3,2016.

What is the difference between a cryptocurrency, a digital currency, and a virtual currency? https://www.quora.com/What-is-the-difference-between-a-cryptocurrency-a-digital-currency-and-a-virtual-currency

WİNERM. Jonathan ve ROULE, J. Trifin. Fighting Terrorist Finance, Survival, C.44, S.3, 2002.

WOLFSBERG, The Introduction of the MT 202 COV in the International Payment Systems, https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/pdfs/comment-letters/24.%20Joint_Industry_Slides_on_MT_202_COV_%2820-05-09%29.pdf (Erişim Tarihi: 10.02.2018)

WOLFSBERG, Wolfsberg Anti-Money Laundering Principles for Correspondent Banking, https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/pdfs/wolfsberg-standards/8.%20Wolfsberg-Correspondent-Banking-Principles-2014.pdf (Erişim Tarihi: 10.01.2018)

WOLFSBERG, Wolfsberg Group Payment Transparency Standards, https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/pdfs/wolfsberg-standards/1.%20Wolfsberg-Payment-Transparency-Standards-October-2017.pdf (Erişim Tarihi: 10.01.2018)

WOLFSBERG, Wolfsberg Group Publication Statement Guidance on Anti-Bribery and Corruption Compliance Programmes, https://www.wolfsberg-

principles.com/sites/default/files/wb/pdfs/wolfsberg-standards/2.%20Wolfsberg-Group-Publication-Statement-ABC.pdf (Erişim Tarihi: 10.01.2018)

YILDIRIM, Zeki. Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Amacıyla Malvarlığını Dondurma Tedbiri, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.3, S.1, 2013.

YILMAZ, Sacit. Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu, Ankara Barosu Dergisi, C.2, 2011.

4th Money Laundering Directive – What you need to know, https://vinciworks.com/blog/4th-money-laundering-directive-what-you-need-to-know/ (Erişim Tarihi: 23.09.2017)